

วารสารดำรงราชานุภาพ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 41 ตุลาคม - ธันวาคม 2554 ISSN 1513 - 6884

ASIAN

เตรียมความพร้อมสู่

ประชาคมอาเซียน

วารสารดำรงราชานุภาพ
DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงมหาดไทย

ตราประจำพระองค์
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

“บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏ
ในวารสารดำรงราชานุภาพ
เป็นวรรณกรรมของผู้นิพนธ์โดยเฉพาะ
สถาบันดำรงราชานุภาพและ
บรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย”

วารสารดำรงราชานุภาพ DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

คณะผู้จัดทำวารสารดำรงราชานุภาพ

เจ้าของ สถาบันดำรงราชานุภาพ

คณะที่ปรึกษา

นายพระนาย สุวรรณรัฐ

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายประชา เตรีตน์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายขวัญชัย วงศ์นิติกร

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายวัลลภ พริ้งพงษ์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายอนุวัฒน์ เมธีวิบูลวุฒิ

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

บรรณาธิการบริหาร

นายทรงสนะ วิชัยธนพัฒน์

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายสงวน อีระกุล

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายบำรุง รื่นบรรเทิง

ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้

กองบรรณาธิการ

นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์

นางณิรมล เกิดแก้ว

นางกาญจนา แจ่มมินทร์

นางสาวสุพัตรา บุญถึง

นางสาวสุภาพ ป้อมมะลิ่ง

แบบปก นางสาวอัจฉนา เตชะพันธุ์

สถานที่ติดต่อ

สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร./โทรสาร 0-2221-5958

<http://www.stabundamrong.go.th>

บทบรรณาธิการ

ในปี 2558 ประเทศไทยก็จะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน รัฐบาลและส่วนราชการต่างๆ ได้ให้ความสนใจ และเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นภายใต้ 3 เสาหลัก คือ ด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม

กระทรวงมหาดไทย เห็นความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก โดยให้มีการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไปได้ทราบทั้งทางเว็บไซต์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ วารสารดำรงราชานุภาพ ฉบับที่ 41 ปีที่ 11 จึงนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ทั้งอดีต ปัจจุบัน และทิศทางที่จะดำเนินต่อไป ในอนาคต เพื่อให้ข้าราชการและประชาชนสามารถเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความมาลงในวารสารฯ ฉบับนี้ อนึ่ง บทความทุกเรื่องในวารสารฉบับนี้ จะเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (www.stabundamrong.go.th) ด้วย

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

❖ ประชาคมอาเซียน : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต	ไพศาล หุฬพานิชย์กิจ	1
❖ ทิศทางการพัฒนา/การติดต่อการค้าระหว่างประเทศ	สำนักยุทธศาสตร์การเจรจาการค้า	17
❖ การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี/ช่องทางและการปรับตัวของการลงทุน	สำนักการค้าบริการและการลงทุน	23
❖ อาเซียนในมิติสังคมวัฒนธรรม	สุภาศพรณ ตั้งตรงไพโรจน์	34
❖ การศึกษาและแรงงานไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	ไชยณัฐ คำดี นิภาพรณ เจนสันติกุล	43
❖ ข้าราชการไทยก้าวสู่ประชาคมอาเซียน	วัชรพร รัตยานนท์	50
❖ กระทบมหาดไทยกับการเตรียมความพร้อมการเป็นประชาคมอาเซียน	วัลลภ พริ้งพงษ์	58
❖ การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของกระทรวงมหาดไทย : มิติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	วิทยาลัยมหาดไทย	64
❖ คนมหาดไทยก้าวไกลสู่ประชาคมอาเซียน	ฉัตรพร ราชวรค์ดุขดี	70
❖ จังหวัดหนองคายกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2015	วิรัตน์ ลิ้มสุวัฒน์	75
❖ จังหวัดนครพนม : โอกาส ผลกระทบและการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558	กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด	89

สารบัญ

❖ แนวคิดการวางยุทธศาสตร์และประสานการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน	ส่วนพัฒนาความร่วมมือ ภาคเอกชนและกิจกรรมพิเศษ อาเซียน	95
❖ บทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการสนับสนุนประชาคมอาเซียน : ประสบการณ์จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประเทศด้านการพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาคความยากจน	ดร.สุชาดา วัฒนา	104

ประชาคมอาเซียน

อดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ไพศาล หุฬพานิชย์กิจ¹

1. บทนำ

สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนถือเป็นกลุ่มความร่วมมือในระดับภูมิภาคที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมา อาเซียนได้พัฒนามาโดยลำดับ เริ่มจากกลุ่มความร่วมมือแบบหลวมๆ และค่อยๆ พัฒนาจนกำลังจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี ค.ศ. 2015

บทความฉบับนี้จะกล่าวถึงพัฒนาการของความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ก่อนที่จะมีการจัดตั้งอาเซียนในปี ค.ศ. 1967 จนกระทั่งมีการลงนามกฎบัตร

อาเซียนในปี ค.ศ. 2007 เพื่อรองรับการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 นอกจากนี้ บทความนี้จะกล่าวถึงสิ่งท้าทายสำหรับอาเซียนในอนาคต

2. ความพยายามในการจัดตั้งองค์กรความร่วมมือในภูมิภาคก่อนที่จะมีการจัดตั้งอาเซียน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทยอยกันได้รับเอกราช สิ่งท้าทายที่ประเทศเกิดใหม่เหล่านี้รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเมื่อจะสามารถดำรงความเป็นเอกราชมาได้ต้องเผชิญ คือ ภัยคุกคามจากการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งได้ก่อตัวขึ้นพร้อมกับยุคสงครามเย็น นอกจากนี้ ความขัดแย้งเรื่องข้อพิพาทเขตแดนระหว่างประเทศในภูมิภาคก็เป็นสิ่งท้าทายที่สำคัญ ดังนั้น ประเทศในภูมิภาคจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแสวงหาแนวทางที่จะร่วมมือกัน โดยมีความพยายามจัดตั้งเวทีความร่วมมือขึ้นหลายเวทีแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จอย่างจริงจังและ

¹ ผู้อำนวยการกองอาเซียน 2 กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ความเห็นในบทความฉบับนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน มิใช่ความเห็นของกรมอาเซียนหรือกระทรวงการต่างประเทศ

ยั่งยืน องค์การความร่วมมือที่สำคัญซึ่งมีมาก่อนอาเซียน ได้แก่

2.1 องค์การสนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization-SEATO) จัดตั้งขึ้น ตาม Southeast Asia Collective Defense Treaty หรือ Manila Pact ในปี ค.ศ. 1954

โดยมีสำนักงานอยู่ที่กรุงเทพฯ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของกระทรวงการต่างประเทศ SEATO เป็นขั้วริเริ่มที่ได้รับการผลักดันโดยสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยสมาชิก 8 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย มีเป้าหมายหลัก คือ การรวมกลุ่มเพื่อเป็นพันธมิตรทางการทหารในการต่อต้านภัยคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ SEATO ถูกคาดหวังให้เป็น NATO แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าประเทศสมาชิกที่เป็นชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีอยู่เพียง 2 ประเทศ เท่านั้น คือ ไทยและฟิลิปปินส์

ด้วยความหลากหลายของสมาชิก SEATO จึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศสมาชิกพยายามหลีกเลี่ยงข้อผูกมัดต่างๆ โดยเฉพาะข้อผูกมัดทางทหาร อังกฤษและฝรั่งเศสเข้าเป็นสมาชิกเนื่องจากการขอร้องของสหรัฐฯ ความสนใจของฝรั่งเศสต่อ SEATO ลดลงอย่างมาก ภายหลังการถอนตัวของฝรั่งเศสจากเวียดนาม อังกฤษลดความสำคัญที่ให้ต่อ SEATO อย่างมากเช่นกัน ภายหลังการเผชิญหน้าระหว่างอินโดนีเซียและมาเลเซียได้สิ้นสุดลง ในปี ค.ศ. 1966 ปากีสถานได้ขอถอนตัวจากการเป็นสมาชิกในปี ค.ศ. 1973 เนื่องจากไม่พอใจที่ SEATO ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ปากีสถานในปัญหาความขัดแย้งกับอินเดีย ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 ฝรั่งเศสได้ขอถอนตัวจาก SEATO ความสำคัญของ SEATO แทบจะหมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิงภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเวียดนามในปี ค.ศ. 1975 ในที่สุด SEATO ก็ถูกยุบเลิกไปในปี ค.ศ. 1977

2.2 สมาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia-ASA) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1961 โดยการริเริ่มของ Tunku Abdul Rahman นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย สมาชิกประกอบด้วย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ASA แตกต่างจาก SEATO คือ เป็นการรวมกลุ่มของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น เป้าหมายของ ASA จึงมุ่งเน้นประเด็นในภูมิภาคเป็นหลัก

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่มีการปรับโครงสร้างของสหพันธรัฐมาเลเซียโดยการผนวกรวมซาบাহ์และซาราวักเข้าไว้ด้วย ประธานาธิบดีซูการ์โนของอินโดนีเซียได้ประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย หรือที่เรียกในภาษาอินโดนีเซียว่า “Konfrontasi” (Confrontation) ในประเด็นเรื่องอธิปไตยเหนือดินแดนทางตอนเหนือของเกาะบอร์เนียว (ซาบাহ์ และซาราวัก) ในขณะที่ฟิลิปปินส์ ก็ประกาศอ้างสิทธิเหนือรัฐซาบাহ์² ASA จึงตกอยู่ในสภาวะหมดสภาพไปโดยปริยาย

2.3 Maphilindo (Malaysia, Philippines, and Indonesia) Confederation เป็นการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งสมาพันธรัฐ ซึ่งประกอบด้วยประเทศที่มีเชื้อสายมาเลย์ 3 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ผู้นำของทั้ง 3 ประเทศได้ประชุมร่วมกันครั้งแรกในปี ค.ศ. 1963 ที่กรุงมะนิลา อย่างไรก็ตามความพยายามที่จะจัดตั้งสมาพันธรัฐดังกล่าวต้องพบกับปัญหาภายหลังจากที่อินโดนีเซียได้ประกาศนโยบายเผชิญหน้า (Konfrontasi) กับมาเลเซีย Maphilindo ถูกมองว่าเป็นกลยุทธ์ของฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียที่จะหยุดยั้งความพยายามในการจัดตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียซึ่งประกอบด้วยมาเลเซีย ซาบাহ์ และซาราวัก Maphilindo จึงมีอันต้องล้มเลิกไป เมื่อสหพันธรัฐมาเลเซียจัดตั้งขึ้นได้สำเร็จในวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1963 และได้ประกาศตัดความสัมพันธ์

ทางการทูตกับฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียในเวลาต่อมา

ในขณะที่ความขัดแย้งระหว่างมาเลเซียและฟิลิปปินส์จำกัดอยู่เฉพาะในด้านการเมืองและการทูต ความขัดแย้งระหว่างอินโดนีเซียและมาเลเซียได้ทวีความรุนแรงถึงขั้นที่อินโดนีเซียได้ส่งหน่วยคอมมานโดบุกโจมตีเข้าไปในดินแดนของมาเลเซีย แต่ถูกมาเลเซียจับได้ มาเลเซียจึงได้ร้องขอให้อังกฤษเข้ามาแทรกแซงช่วยเหลือ อังกฤษได้ส่งกองเรือมาลาดตระเวนในบริเวณชายฝั่งของอินโดนีเซีย ซึ่งหากอินโดนีเซียใช้กำลังตอบโต้ สงครามก็คงจะอุบัติขึ้น ท่ามกลางภาวะตึงเครียดดังกล่าว มาเลเซียได้ขอรับรองให้ไทยเข้าไปช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกับฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงผู้นำของฟิลิปปินส์ โดยนายเฟอร์ดินาน มาร์กอส ได้ขึ้นครองอำนาจ มาเลเซียและฟิลิปปินส์ได้หันมาฟื้นฟูความสัมพันธ์กันอีกครั้ง ในขณะที่อินโดนีเซียก็มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำจากประธานาธิบดีซูการ์โนมาเป็นประธานาธิบดีซูฮาร์โต บรรยายากาสทางการเมืองในภูมิภาคเริ่มดีขึ้น เปิดทางสำหรับการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือใหม่ในภูมิภาค ซึ่งกำลังเผชิญกับภัยคุกคามจากการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์และความตึงเครียดจากสงครามเวียดนามที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยลำดับ รวมทั้งความขัดแย้งทางเชื้อชาติที่ได้ปะทุขึ้นในบางประเทศ

² ฟิลิปปินส์อ้างสิทธิเหนือบริเวณภาคตะวันออกของซาบাহ์ บนพื้นฐานว่า ในปี ค.ศ. 1703 สุลต่านของบรูไนฯ ได้ยกพื้นที่บริเวณดังกล่าวให้สุลต่านแห่งซูลู (Sulu) ซึ่งปัจจุบันเป็นเกาะหนึ่งในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐบาลฟิลิปปินส์มิได้ให้การยอมรับอำนาจอธิปไตยของสุลต่านแห่งซูลู จึงทำให้ข้ออ้างของฟิลิปปินส์ไม่มีน้ำหนักมากนัก และต้องยอมยกเลิกข้ออ้างเหนือซาบাহ์ไปในที่สุด

3. สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) : จุดเริ่มต้นของการรวมตัวในภูมิภาค

การเผชิญหน้าระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะในกรณีของมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งเกือบจะนำไปสู่การใช้กำลังและความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังแผ่ขยายอย่างรวดเร็วในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประเทศในภูมิภาคเริ่มเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันจัดตั้งองค์การความร่วมมือในภูมิภาคขึ้นมาใหม่ แม้ว่าที่ผ่านมาจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จอย่างจริงจังและยั่งยืนก็ตาม

แนวคิดการจัดตั้งองค์การความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือที่รู้จักในภายหลังในนามของอาเซียน มีมาก่อนที่จะมีการจัดตั้งอาเซียนในปี ค.ศ. 1967 ไทยซึ่งได้รับการขอร้องให้เข้าไปช่วยไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ได้เสนอแนวคิดการจัดตั้งองค์การความร่วมมือในภูมิภาคขึ้นมาแทนที่องค์กรต่างๆ ที่ได้จัดตั้งมาก่อนหน้าและมีอันต้องล้มเลิกไป

ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยได้มีโอกาสดูคุยหารือกับนายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีต่างประเทศของอินโดนีเซียในระหว่างงานเลี้ยง ซึ่งไทยเป็นเจ้าภาพ

เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้เข้าร่วมประชุมยุติข้อพิพาทระหว่างมาเลเซีย อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์โดยในโอกาสดังกล่าว ไทยได้เสนอกับอินโดนีเซียว่า ถึงเวลาแล้วที่อินโดนีเซียควรจะต้องเข้ามามีส่วนในการสร้างองค์การเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาค นายอาดัม มาลิก ตอบรับแนวคิดดังกล่าวในทันที แต่ขอเวลากลับไปหารือกับรัฐบาลอินโดนีเซียก่อน

ในต้นเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1967 รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ได้ตอบรับคำเชิญของ ดร.ถนัด คอมันตร์ มาร่วมประชุมเพื่อพิจารณาจัดตั้งองค์การความร่วมมือในภูมิภาค การประชุมอย่างไม่เป็นทางการได้ถูกจัดขึ้นที่บ้านพักรับรองริมชายหาดบางแสนซึ่งในสมัยนั้นยังไม่ใช่รู้จักมากนัก ในหมู่ชาวต่างประเทศ เดิมที่จะมีเพียง 4 ประเทศเท่านั้นที่จะเข้าร่วมในการหารือได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และไทย แต่สิงคโปร์บังเอิญได้ทราบข่าวว่า จะมีการประชุมหารือเพื่อจัดตั้งองค์การความร่วมมือในภูมิภาค จึงขอให้ไทยช่วยสนับสนุนให้สิงคโปร์ได้เข้าร่วมในการประชุมดังกล่าวด้วย ซึ่งไทยก็ยินดีสนับสนุน ดังนั้น จึงมีประเทศที่เข้าร่วมในการหารือทั้งสิ้น 5 ประเทศ ความจริงแล้วยังมีอีกหนึ่งประเทศที่พยายามจะขอเข้าร่วมด้วยเช่นกัน แต่ถูกปฏิเสธไป คือ ศรีลังกา

การประชุมเพื่อจัดตั้งอาเซียนใช้เวลา ยาวนานถึง 4 วัน จึงสามารถบรรลุผลในที่สุด ในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ.1967 รัฐมนตรี ต่างประเทศของทั้ง 5 ชาติ เดินทางกลับมายัง กรุงเทพฯ เพื่อร่วมลงนามปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) หรือที่เรียกกันทั่วไป ว่าปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เพื่อจัดตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) ณ วังสราญรมย์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของกระทรวงการต่างประเทศใน ขณะนั้น (ชื่อย่อ อาเซียน (ASEAN) เป็นชื่อที่ นายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีต่างประเทศของ อินโดนีเซียเป็นผู้เสนอ)

ภายหลังการจัดตั้งอาเซียนได้เพียง 1 ปี ความน่าเชื่อถือของอาเซียนในฐานะองค์กร ความร่วมมือในภูมิภาคก็ได้รับการทดสอบ ความขัดแย้งระหว่างมาเลเซียและฟิลิปปินส์ เรื่องอติปไตยเหนือรัฐซาบาห์ได้ปะทุขึ้น อีกครั้ง ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1968 ทั้งสองประเทศเรียกเอกอัครราชทูตของตน กลับประเทศ อาเซียนจึงถูกปรามาสว่า คงจะตั้งอยู่ได้ไม่นานเช่นเดียวกับองค์กร ความร่วมมือที่จัดตั้งก่อนหน้านี้

อย่างไรก็ดี อาเซียนสามารถยืนหยัด พัฒนาและเจริญเติบโตมาได้โดยลำดับ ผ่าน เหตุการณ์ต่างๆ มากมายทั้งร้ายและดี ซึ่ง ทั้งหมดนี้ได้ช่วยให้กลุ่มความร่วมมือใน ภูมิภาคแห่งนี้ ซึ่งเป็นข้อริเริ่มของประเทศ

ในภูมิภาค เข้มแข็งเป็นที่ยอมรับในฐานะ องค์กรภูมิภาคที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด แห่งหนึ่ง แม้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอว่า เชื่องช้าและขาดประสิทธิภาพ พัฒนาการ ของอาเซียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง (1967 - 1975) : ช่วงเริ่ม จัดตั้งในปี ค.ศ. 1967 ถึงช่วงที่เวียดนาม สามารถรวมชาติได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1975

ในระยะแรกๆ ของการจัดตั้ง อาเซียน ยังเป็นเพียงกลุ่มความร่วมมือแบบหลวมๆ ที่ กำลังเผชิญกับสิ่งท้าทายหลายประการ ซึ่ง คุกคามต่อความอยู่รอดของอาเซียน ในปี ค.ศ. 1968 ปัญหาข้อพิพาทเรื่องอติปไตย เหนือรัฐซาบาระหว่างมาเลเซียและฟิลิปปินส์ ได้ปะทุขึ้นอีก ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง มาเลเซียและอินโดนีเซียก็เลวร้ายลงอีกเช่นกัน ในปีเดียวกัน อังกฤษได้ประกาศถอนทหาร ออกจากมาเลเซียและสิงคโปร์

ในปี ค.ศ. 1969 สหรัฐฯ ประกาศ “Guam Doctrine” แสดงความประสงค์ที่จะ ไม่มีบทบาททางทหารโดยตรงในเอเชีย ซึ่ง นำไปสู่การลดกำลังทหารของสหรัฐฯ ในเวียดนาม ในขณะที่จีนและรัสเซียพยายามแข่งขันกัน ขยายอิทธิพลของตนในเอเชีย รัสเซียพยายาม ส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อปิดล้อมการ แ่ขยายอิทธิพลของจีน ด้วยการส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีกับเวียดนาม ซึ่งทำให้จีน

หันมาแสดงท่าทีที่เป็นมิตรกับอาเซียนมากขึ้น และสนับสนุนหลักการของอาเซียนในการให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพและเป็นกลาง พร้อมกับการประกาศไม่สนับสนุนการดำเนินการของขบวนการก่อความไม่สงบในภูมิภาค

ด้วยปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกดังกล่าว ความสนใจของอาเซียนจึงมุ่งไปที่ประเด็นความมั่นคงเป็นหลัก มาเลเซียได้เสนอให้มีการประกาศความเป็นกลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อลดการแข่งขันของมหาอำนาจนอกภูมิภาค ซึ่งนำไปสู่การลงนามปฏิญญาว่าด้วยเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Declaration on the Zone of Peace, Freedom and Neutrality - ZOPFAN) ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนสมัยพิเศษ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1971 แม้ว่า ZOPFAN จะมีความสำคัญเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ปฏิญญานี้ก็ถือเป็นก้าวสำคัญของอาเซียนในการมีนโยบายกับภายนอกพร้อมกันเป็นครั้งแรก

**ระยะที่สอง (1975 - 1983) :
คอมมิวนิสต์ครอบงำอินโดจีนได้ทั้งหมด
ในปี ค.ศ. 1976 และอาเซียนพยายาม
พึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจ**

วันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1975 เวียดนามเหนือสามารถยึดกรุงไซ่ง่อน

เมืองหลวงของเวียดนามใต้ได้สำเร็จ และได้ประกาศชัยชนะอย่างเด็ดขาดในสงครามเวียดนาม ซึ่งได้นำไปสู่การรวมชาติได้สำเร็จในที่สุด ในปีเดียวกัน ในกัมพูชา เขมรแดงสามารถยึดกรุงพนมเปญและโค่นล้มรัฐบาลของนายพลลอนนอลได้สำเร็จในวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1975 ในลาว พรรคคอมมิวนิสต์ประเทศลาว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตและเวียดนามเหนือ สามารถยึดอำนาจและบีบบังคับให้เจ้าสว่างวัฒนา เจ้ามหาชีวิตของลาว สละราชย์สมบัติ ในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975

อินโดจีนได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์อย่างสมบูรณ์ ประเทศสมาชิกอาเซียนเริ่มวิตกกังวลถึงความไม่แน่นอนทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค และเริ่มไม่มั่นใจในการพึ่งพาสหรัฐฯ ในด้านความมั่นคง โดยเกรงว่า ประเทศของตนจะตกอยู่ใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ตามทฤษฎีล้มตามกัน (Domino Theory) ภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในทางการเมืองและสังคมจำเป็นต้องจับมือกันอย่างเหนียวแน่นเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามดังกล่าวร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากถอนตัวของสหรัฐฯ

ในปี ค.ศ. 1976 ผู้นำอาเซียนได้พบหารือกันเป็นครั้งแรกที่บาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย

ในการประชุมสุดยอดครั้งปฐมฤกษ์นี้มีขึ้นหลังจากที่อาเซียนจัดตั้งมาได้เกือบ 10 ปีสาระสำคัญของการประชุมสุดยอดในครั้งนี้ คือ การลงนามเอกสารสำคัญสองฉบับ คือ ปฏิญญาสมานฉันท์อาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) และสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation (TAC) in Southeast Asia) ซึ่งเน้นหลักการไม่แทรกแซงกันและการแก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี TAC เป็นเอกสารที่สะท้อนวิถีการดำเนินความสัมพันธ์และร่วมมือกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ในช่วงแรก TAC ไม่ได้ได้รับความสำคัญ แต่ต่อมาได้ถูกกำหนดให้เป็นเอกสารสำคัญสำหรับประเทศที่จะเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนและประเทศที่ประสงค์จะเข้าร่วมการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก นอกจากเอกสารสำคัญ 2 ฉบับดังกล่าว ผู้นำอาเซียนยังให้ความเห็นชอบกับการจัดตั้งสำนักเลขาธิการอาเซียนขึ้นที่กรุงจาการ์ตา

ภายหลังการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรกและการลงนาม TAC ได้เพียง 2 ปี อาเซียนต้องเผชิญกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่สำคัญและคาดไม่ถึง โดยในปี ค.ศ. 1978 เวียดนามได้บุกยึดครองกัมพูชาแบบสายฟ้าแลบ อาเซียนต้องเผชิญหน้ากับความก้าวร้าวทางการทหารของเวียดนาม และปัญหาผู้อพยพที่ตามมาซึ่งทำให้อาเซียนต้องฉีกกำลังต่อต้านการยึดครองกัมพูชา

ของเวียดนาม โดยการสนับสนุนรัฐบาลผสม 3 ฝ่ายของกัมพูชาภายใต้การนำของเจ้านโรดม สีหนุ เพื่อให้รัฐบาลผสมดังกล่าวสามารถรักษาที่นั่งในสหประชาชาติ และผลักดันมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ในการประณามการยึดครองกัมพูชาของเวียดนาม ซึ่งรู้จักกันในนามของ “ASEAN Resolution”

ความพยายามร่วมกันของอาเซียนในการต่อต้านการยึดครองกัมพูชาของเวียดนาม ในที่สุดก็บรรลุผล เมื่อเวียดนามประกาศถอนทหารออกจากกัมพูชาในปี ค.ศ. 1989 และมีการลงนามสนธิสัญญาสันติภาพที่กรุงปารีสในปี ค.ศ. 1991 ความสำเร็จในการดำเนินการทางการเมืองในปัญหากัมพูชา ทำให้อาเซียนได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะในทางการเมืองระหว่างประเทศอาเซียนจะประสบความสำเร็จจนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ในทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งในปฏิญญากรุงเทพฯ กลับไม่ค่อยมีความคืบหน้าเป็นรูปธรรมมากนัก แม้ว่าอาเซียนจะได้พยายามดำเนินการในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เช่น การจัดการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจเป็นประจำ และการจัดทำโครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Projects - AIPs) ในปี ค.ศ. 1976 เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ประเภทต่างๆ ในประเทศสมาชิก เช่น โรงงานผลิตปุ๋ยเคมี

ในปี ค.ศ. 1977 อาเซียนได้ริเริ่มจัดทำความตกลง Preferential Trading Arrangements (PTA) เพื่อให้สิทธิพิเศษทางการค้าในรายการสินค้าที่กำหนดระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ในปี ค.ศ. 1981 ได้มีการจัดทำโครงการ ASEAN Industrial Complementation (AIC) Scheme เพื่อส่งเสริมการผลิตชิ้นส่วนและการประกอบชิ้นส่วนอุตสาหกรรม ในปี ค.ศ. 1982 อาเซียนได้ทำการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อลดการนำเข้าสินค้าเคมีและอุตสาหกรรมหนัก ตามข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญจากสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1986 ได้มีการริเริ่มโครงการ ASEAN Industrial Joint Venture (AIJV) เพื่อส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรม

โครงการต่างๆ ดังกล่าว มีความก้าวหน้าไม่มากนัก เนื่องจากปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเทศสมาชิก และความไม่ลงตัวของโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม โครงการและข้อริเริ่มต่างๆ ดังกล่าวถือเป็นความพยายามที่เป็นรูปธรรมร่วมกันของอาเซียนที่จะส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจร่วมกัน

ระยะที่สาม (1983 - 1999) : ช่วงที่มีการริเริ่มยุทธศาสตร์เศรษฐกิจใหม่และ

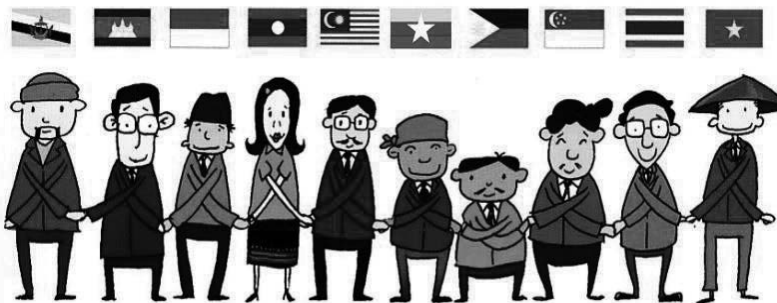
การขยายสมาชิกครบ 10 ประเทศ

ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจจากการส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าไปสู่การส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก โดยอาศัยเงินลงทุนจากต่างประเทศ ช่วงระยะเวลาดังกล่าวตรงกับช่วงที่มีการลงนามข้อตกลงพลาซ่า (Plaza Accord)³ ในปี ค.ศ. 1985 ซึ่งนำไปสู่การแข็งค่าของเงินเยนญี่ปุ่น ภาคอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตมายังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในทางการเมือง ภายหลังจากที่มีการถอนทหารของเวียดนามออกจากกัมพูชาในปี ค.ศ. 1989 ประเด็นซึ่งเปรียบเสมือนแม่เหล็กที่ดึงดูดอาเซียนให้หันมาร่วมมือกันอย่างแข็งขันจนได้รับการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศได้หมดสิ้นไป การส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจจึงได้รับความสนใจมากขึ้น ประกอบกับการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย ภายใต้ GATT ใกล้จะบรรลุผล อาเซียนจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องเศรษฐกิจมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าอาเซียนยังมีบทบาทและความสำคัญอยู่ต่อไป ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ในปี ค.ศ. 1992 ผู้นำอาเซียนเห็นชอบกับข้อเสนอของไทยที่ให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area - AFTA)

³ ข้อตกลงระหว่างรัฐมนตรีคลังและประธานธนาคารกลางของประเทศอุตสาหกรรมสำคัญ 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐฯ ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน และญี่ปุ่น เพื่อที่จะเข้าไปแทรกแซงในตลาดแลกเปลี่ยนเงิน เพื่อทำให้ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ อ่อนค่าลง ข้อตกลงฯ ได้มีการลงนามที่โรงแรมพลาซ่า นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม ค.ศ. 1985

ในด้านความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียน ได้พยายามเพิ่มบทบาทของตนหลังสิ้นสุดของยุคสงครามเย็นและปัญหาความขัดแย้งในกัมพูชา โดยการจัดตั้งกรอบการประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum-ARF) ซึ่งมี การประชุมครั้งแรกที่ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ.1994 โดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้จากการจัดประชุม Post Ministerial Meeting (PMC) โดยมี เป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยเฉพาะภัยคุกคามของจีน อันเนื่องมาจาก ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ซึ่งปะทุขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1992 และเพื่อเป็นเวทีในการเสริมสร้างความไว้วางใจและความมั่นคงใน ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1995 ไทยได้มี โอกาสเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสุดยอด อาเซียนครั้งแรกและเป็นครั้งที่ 5 ของอาเซียน ในการประชุมสุดยอดครั้งนี้ เวียดนามได้ เข้าร่วมเป็นครั้งแรก ภายหลังที่ได้เข้าเป็น สมาชิกในเดือนกรกฎาคม ปีเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังได้มีการเชิญผู้นำประเทศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีก 3 ประเทศ ได้แก่ ลาว กัมพูชา และพม่า ซึ่งยังไม่ได้เข้าเป็น สมาชิกอาเซียนมาพบหารือกับผู้นำอาเซียน ด้วย ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่ผู้นำของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้ง 10 ประเทศ ได้มาพบกันอย่างพร้อมหน้า พร้อมตา

ในการประชุมครั้งนี้ ผู้นำอาเซียนได้ ตกลงที่จะพบหารือกันเป็นประจำทุกปี โดย จะมีการประชุมอย่างเป็นทางการทุกๆ 3 ปี ในระหว่างนั้นให้มีการประชุมสุดยอดอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ผู้นำอาเซียนได้มีโอกาส พบหารือกันเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ ผู้นำ อาเซียนยังได้ลงนามสนธิสัญญาว่าด้วยเขต ปลดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียง

ใต้ (Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapon Free Zone : SEANWFZ) เพื่อให้ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตปลด อาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้ง

กานิวเคลียร์และวัสดุที่มีสารกัมมันตรังสี ซึ่งสอดคล้องเจตนารมณ์ในปฏิญญาว่าด้วย เขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็น กลาง (ZOPFEN) สนธิสัญญานี้เป็น 1 ใน 2 สนธิสัญญาของอาเซียนนับตั้งแต่มี การจัดตั้งในปี ค.ศ. 1967

ในปี ค.ศ. 1996 ผู้นำอาเซียนได้พบหารือกันอย่างไม่เป็นทางการที่บาห์ลี และเห็นชอบให้มีการขยายสมาชิกให้ครอบคลุมทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายในศตวรรษที่ 20 ความจริงแล้วอาเซียนเคยเปิดช่องให้เวียดนามสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน ตั้งแต่ช่วงที่เวียดนามสามารถรวมชาติได้สำเร็จ แต่เวียดนามมีท่าทีที่เย็นชาต่อข้อเสนอดังกล่าวของอาเซียน โดยมองว่าประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศต่างมีส่วนสนับสนุนสหรัฐฯ ในการรุกรานเวียดนามไม่ทางตรงก็ทางอ้อม และยังมองว่า อาเซียนเป็นเพียงหุ่นเชิดของสหรัฐฯ

ภายหลังที่เวียดนามตัดสินใจถอนทหารออกจากกัมพูชาในปี ค.ศ. 1989 เนื่องจากถูกกดดันอย่างหนักจากประชาคมโลก โดยการผลักดันของอาเซียน เวียดนามตระหนักถึงบทบาทสำคัญของอาเซียนและเล็งเห็นประโยชน์ของการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งได้ประกาศจัดตั้ง AFTA ใน ค.ศ. 1992 กอปรกับความสำเร็จของการจัดประชุม ARF ในปี ค.ศ. 1994 ทำให้เวียดนามตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน ในปี ค.ศ. 1995 และยังได้ชักชวนให้ลาวและพม่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกด้วย

ในกรณีของพม่า อาเซียนค่อนข้างจะลังเลที่จะรับเข้าเป็นสมาชิก เนื่องจากเกรงว่า จะได้รับการต่อต้านจากประเทศตะวันตก

แต่ด้วยการผลักดันของมาเลเซีย พม่าได้เข้าเป็นสมาชิกพร้อมกับลาวในปี ค.ศ. 1997 ตามด้วยกัมพูชาในปี ค.ศ. 1999 ที่จริงแล้ว กัมพูชาควรจะได้เข้าเป็นสมาชิกพร้อมกับลาวและพม่า แต่เนื่องจากปัญหาการเมืองภายในของกัมพูชา ทำให้อาเซียนต้องเลื่อนการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกออกไป

ระยะที่สี่ (1997 - 2007) : ช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 ถึงการลงนามกฎบัตรอาเซียนในปี ค.ศ. 2007 และการให้สัตยาบันต่อกฎบัตรอาเซียนในปี ค.ศ. 2008

วันที่ 2 กรกฎาคม 1997 ไทยประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ซึ่งกลายเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤติเศรษฐกิจครั้งเลวร้ายที่สุดของภูมิภาค หรือ ที่เรียกกันว่า “วิกฤติต้มยำกุ้ง” ในทางการเมือง วิกฤติครั้งนี้ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ ในอินโดนีเซีย ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ซึ่งครองอำนาจมานานถึง 32 ปี จำต้องยอมก้าวลงจากอำนาจ ในทางเศรษฐกิจ วิกฤตครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า อาเซียนยังไม่เข้มแข็งพอที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภูมิภาคได้อย่างไรก็ดี วิกฤติในครั้งนี้ได้เปิดทางไปสู่ความร่วมมือกับประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และการจัดตั้งกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 ซึ่งได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเวลาต่อมา

แม้จะประสบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจครั้งเลวร้ายที่สุด อาเซียนก็ยังประกาศเดินหน้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่อไป ในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 2 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในปี ค.ศ. 1997 ผู้นำอาเซียนได้ให้การรับรองเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 (ASEAN Vision 2020) ในโอกาสครบรอบ 30 ปีของอาเซียน เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการดำเนินความร่วมมือในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งความร่วมมือกับภายนอกเพื่อให้อาเซียนเป็นวงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร และเสริมสร้างภูมิภาคอาเซียนที่มุ่งปฏิสัมพันธ์กับภายนอก เป็นที่น่าสังเกตว่า ค.ศ. 2020 เป็นปีที่มาเลเซียภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีมหาเธร์ โมฮัมหมัด กำหนดให้เป็นปีเป้าหมายที่มาเลเซียจะพัฒนาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

เพื่อดำเนินการให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 ผู้นำอาเซียนได้ให้การรับรองแผนปฏิบัติการฮานอย (Hanoi Plan of Action) (1998 - 2004) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 6 ณ กรุงฮานอย ในปี ค.ศ. 1998 แผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นแผนระยะแรกของวิสัยทัศน์อาเซียนในปีเดียวกัน ได้มีการลงนามความตกลงว่าด้วย

เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area - AIA)

ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1997 ลาวและพม่าได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียน ซึ่งหากไม่มีปัญหาการเมืองในกัมพูชา อาเซียนก็จะมีสมาชิกครบทั้ง 10 ประเทศ สิ่งท้าทายสำคัญต่อไปสำหรับอาเซียน คือ การลดช่องว่างในด้านการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 4 ในปี ค.ศ. 2000 ผู้นำอาเซียนได้ให้ความเห็นชอบ “ข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน” (Initiative for ASEAN Integration - IAI) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดช่องว่างในการพัฒนา ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

หลังการเริ่มต้นสหัสวรรษใหม่ได้ 2 ปี ผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 8 ณ กรุงพนมเปญ ในปี ค.ศ. 2002 ว่า อาเซียนจำเป็นต้องเร่งรัดการรวมตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับจีนและอินเดียที่กำลังก้าวขึ้นมาบนเวทีเศรษฐกิจโลก และได้รับความสนใจจากนักลงทุนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเห็นชอบกับข้อเสนอของสิงคโปร์ให้มีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) เพื่อยกระดับการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

เป้าหมายการรวมตัวของอาเซียนได้
รับการประกาศยืนยันอย่างเป็นทางการ
ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ที่
บาหลี ในปี ค.ศ. 2003 เมื่อผู้นำอาเซียน
ได้ลงนาม Declaration of ASEAN Concord II
(Bali Concord II) ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ
การจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN
Community) ภายในปี ค.ศ. 2020 บน
เสาหลัก 3 เสา คือ ความร่วมมือด้าน
การเมือง - ความมั่นคง ความร่วมมือด้าน
เศรษฐกิจ ความร่วมมือด้านสังคม-วัฒนธรรม
เสาหลักของความร่วมมือทั้งสามเสาดังกล่าว
จะนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน ประชาคมสังคม - วัฒนธรรม และ
ประชาคมการเมือง - ความมั่นคงอาเซียน
ต่อไป

ในปี ค.ศ. 2004 ลาวเป็นเจ้าภาพ
จัดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 10 ที่
เวียงจันทน์ ที่ประชุมได้ให้การรับรองแผน
ปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action
Programme - VAP) (2004-2010) ซึ่งเป็น
แผนปฏิบัติการต่อเนื่องจากแผนปฏิบัติการ
ฮานอย เพื่อการดำเนินการให้บรรลุผลตาม
เป้าหมายที่กำหนดไว้ใน “ASEAN Vision
2020” และ Declaration of ASEAN
Concord II ในแผนปฏิบัติเวียงจันทน์มี
การระบุถึงประเด็นการเมือง - ความมั่นคง
ที่สำคัญ คือ การเตรียมการเพื่อยกร่าง
กฎบัตรอาเซียนซึ่งจะเป็นเอกสารสำคัญที่จะ

รองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี
ค.ศ. 2020

ในด้านเศรษฐกิจ อาเซียนเห็นชอบ
ให้เร่งรัดการเปิดเสรีใน 11 สาขา ซึ่งประเทศ
สมาชิกมีความพร้อมมากที่สุด ได้แก่ ท่องเที่ยว
การบิน บริการด้านสุขภาพ สินค้าเกษตร
สินค้าประมงยานยนต์ผลิตภัณฑ์ไม้อย่างพารา
สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศ
พัฒนาการของการระงับข้อพิพาททางการค้า
ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และให้มีการจัดตั้งกองทุน
พัฒนาอาเซียน (ASEAN Development
Fund - ADF)

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12
ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ เดือนมกราคม
ค.ศ. 2007 ที่ประชุมเห็นชอบให้เร่งรัด
การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
(ASEAN Economic Community - AEC)
ให้เร็วขึ้นจากเดิมที่กำหนดไว้ในปี ค.ศ. 2020
เป็นปี ค.ศ. 2015 ในเดือนพฤศจิกายน
ค.ศ. 2007 ผู้นำอาเซียนได้พบกันที่สิงคโปร์
และได้ร่วมฉลองโอกาสครบรอบ 40 ปีของ
อาเซียน ในโอกาสนี้ ผู้นำอาเซียนได้ร่วม
ลงนามเอกสารซึ่งมีความสำคัญที่สุดสำหรับ
อาเซียนนับตั้งแต่มีการก่อตั้งเมื่อ 40 ปีก่อน
คือ กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และ
ยังได้ให้การรับรอง ASEAN Economic
Community Blueprint ซึ่งกำหนดกรอบ
การรวมตัวเพื่อนำไปสู่การจัดตั้ง AEC ในปี
ค.ศ. 2015

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ชะอำ หัวหิน วันที่ 28 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม ค.ศ. 2009 ผู้นำอาเซียนยังได้ลงนาม ปฏิญญาชะอำ - หัวหิน ว่าด้วยแผนงาน ประชาคมอาเซียน (Cha - am Hun Hin Declaration on a Roadmap to an ASEAN Community) ซึ่งรวมแผนงานการจัดตั้ง อาเซียนบน 3 เสาหลักเข้าด้วยกัน เอกสาร ฉบับนี้จึงเป็นเสมือนพิมพ์เขียวของการจัดตั้ง ประชาคมอาเซียน โดยรวมที่ครอบคลุมทั้ง ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคม สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

4. สิ่งท้าทายสำหรับอาเซียนในการก้าว ไปสู่การเป็นประชาคม

4.1 ความแตกต่างหลากหลายใน ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือ ในระดับภูมิภาคที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดย

อาเซียน ประกอบด้วยประเทศที่มีรายได้ ต่อหัวของประชากร อยู่ในระดับที่สูงอันดับ ต่ำๆ ของโลก เช่น สิงคโปร์และบรูไนฯ และ ประเทศที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรอยู่ใน อันดับท้ายๆ ของโลก เช่น ลาวและพม่า ในทางการเมืองอาเซียนประกอบด้วยประเทศ ที่มีระบอบการเมืองการปกครองที่ หลากหลาย แทบจะทุกระบบที่มีอยู่ในโลก ได้แก่ คอมมิวนิสต์ เผด็จการทหาร สมบูรณาญาสิทธิราชย์ และประชาธิปไตย หลากหลายรูปแบบ

ในทางสังคมอาเซียนประกอบด้วย ประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ความแตกต่างหลากหลาย ดังกล่าวของอาเซียนเป็นทั้งจุดอ่อนและจุดแข็ง สำหรับอาเซียน แต่ก็ได้เป็นอุปสรรคของ การร่วมมือและการรวมตัวของอาเซียน เพียง แต่อาจทำให้กระบวนการร่วมมือและรวมตัว ของอาเซียนดำเนินไปไม่รวดเร็วอย่างที่บางคน คาดหวัง

ความจริงแล้ว ความแตกต่าง หลากหลายเป็นเพียงอุปสรรค แต่ไม่ได้ปิดกั้น โอกาสที่จะร่วมมือและรวมตัวกัน ยุโรปก่อนที่จะ มีการรวมตัวกัน ก็มีความแตกต่างหลากหลาย กันไม่น้อย แต่ในการรวมตัวของยุโรปได้มีการ กำหนดกฎเกณฑ์ให้ประเทศที่จะประสงค์ จะขอเข้ามาเป็นสมาชิกต้องยึดถือและ ปฏิบัติตาม เพื่อที่จะได้รับการพิจารณาให้เข้า เป็นสมาชิก ซึ่งแตกต่างจากในกรณีของ

อาเซียนที่ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน โดยจะยึดเอาเจตนารมณ์ทางการเมืองเป็นหลัก

4.2 ความอ่อนแอในเชิงโครงสร้าง และสถาบัน

ตลอดระยะเวลา 40 ปี นับตั้งแต่ มีการจัดตั้งอาเซียน พ.ศ. 2510 จนกระทั่ง มีการลงนาม กฎบัตรอาเซียนในปี พ.ศ. 2550 อาเซียนเป็นเพียงกรอบความร่วมมืออย่าง หลวมๆ ที่จัดตั้งโดยปฏิญญาซึ่งเป็นเพียง เอกสารที่แสดงเจตนารมณ์ของประเทศ สมาชิกที่จะร่วมมือกัน เป็นเวลาเกือบ 10 ปี นับตั้งแต่มีการจัดตั้ง ผู้นำอาเซียนไม่เคยพบ หารือกัน และไม่มีการจัดตั้งสำนักเลขาธิการ เพื่อติดตามและประสานงานความร่วมมือกัน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2519 จึงได้มีการพบ หารือกันครั้งแรกของผู้นำอาเซียนที่บาหลี และมีการเห็นชอบให้มีการจัดตั้งสำนัก เลขาธิการอาเซียน กรุงจาการ์ตา เพื่อ ทำหน้าที่ติดตามและประสานความร่วมมือ โดยในระยะแรกมีบทบาทที่จำกัด เนื่องจาก ประเทศสมาชิกไม่ต้องการเห็นการจัดตั้ง สถาบันที่มีอำนาจเหนือรัฐ (supranational body)

ความกังวลในเรื่องอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวอย่างมาก สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศ ทำให้อาเซียนไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับการจัดตั้งองค์กรหรือสถาบัน เพื่อติดตาม หรือดำเนินงานความร่วมมือในด้านต่างๆ

อาเซียนยังคงใช้การตัดสินใจจากเมืองหลวง โดยผ่านการประชุมในระดับต่างๆ ซึ่งทำให้ การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพและ ความต่อเนื่อง นอกจากนี้ อาเซียนมักจะ พยายามหลีกเลี่ยงข้อผูกมัดทางกฎหมาย ตลอดระยะเวลาที่ 40 ปี อาเซียนมีการลงนาม สนธิสัญญาเพียง 2 ฉบับ ได้แก่ Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC) ในปี พ.ศ. 2519 และ Treaty on Southeast Asia Nuclear Weapon Free Zone (SEANWFZ) ในปี พ.ศ. 2538

การที่อาเซียนถูกจัดตั้งขึ้นโดย ปฏิญญากองทัพ ซึ่งเป็นเพียงเอกสารที่แสดง เจตนารมณ์ทางการเมืองที่ได้มีข้อผูกมัด ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้อาเซียนไม่มีสถานะทางกฎหมายแม้ใน ประเทศสมาชิกอาเซียนเอง อาเซียนเพียงจะมี สถานะทางกฎหมายภายหลังการมีผลบังคับใช้ ของกฎบัตรอาเซียน ซึ่งมีผลผูกพันตาม กฎหมายระหว่างประเทศ และประเทศสมาชิก ทุกประเทศต้องออกกฎหมายภายในประเทศ รับรอง

ดังนั้น อาเซียนจึงต้องมีการดำเนินการ อีกมากในการปรับปรุงโครงสร้างการเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งในทางสถาบัน และการส่งเสริม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางสัญลักษณ์ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งได้ มีการดำเนินการไปบ้างแล้ว เช่น การแต่งตั้ง เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำอาเซียน

ซึ่งทำหน้าที่ในคณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำ
ของอาเซียน (Committee of Permanent
Representatives - CPRs) การเพิ่มบทบาท
ให้กับเลขาธิการอาเซียนและสำนักเลขาธิการฯ
การมีเพลงประจำอาเซียน (ASEAN Anthem)
และการกำหนดให้มีการชักธงอาเซียนคู่กับ
ธงประจำชาติของประเทศสมาชิก

นอกจากข้อจำกัดในเชิงโครงสร้าง
และสถาบันแล้ว อาเซียนยังมีข้อจำกัดในด้าน
เงินทุนและงบประมาณ โดยที่ผ่านมาอาเซียน
ยังพึ่งพาความช่วยเหลือจากประเทศคู่เจรจา
เป็นหลัก ซึ่งทำให้อาเซียนถูกมองว่า เป็นเพียง
พนักงานขับมากกว่าที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อน
ความร่วมมืออย่างแท้จริง ในทางปฏิบัติมัก
จะพบว่า ประเทศคู่เจรจาจะเป็นฝ่ายริเริ่ม
ความร่วมมือในด้านต่างๆ และให้เงินทุน
สนับสนุนโดยอาเซียนเป็นฝ่ายรับและดำเนินการ
โครงการต่างๆ ในภาคปฏิบัติ แม้ว่าอาเซียน
จะพยายามเปลี่ยนแปลงแนวคิดและแนวปฏิบัติ
เพื่อลดล้างภาพความสัมพันธ์ในลักษณะ
“donor - recipient relations” มาเป็น
ลักษณะ “partnership relations” แต่อาเซียน
โดยเฉพาะประเทศสมาชิกใหม่ (CLMV)
ก็ยังคงมุ่งเน้นการขอรับความช่วยเหลือ
จากประเทศคู่เจรจา จึงเป็นการยากที่
อาเซียนจะเรียกตนเองว่า เป็นผู้ขับเคลื่อน
ความร่วมมืออย่างแท้จริง

4.3 ข้อจำกัดในการดำเนินความ สัมพันธ์ตามวิถีอาเซียน (ASEAN Way)

วิถีอาเซียนหรือ ASEAN Way เป็น
แนวปฏิบัติที่สำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเอง
และกับประเทศคู่เจรจา ลักษณะสำคัญของ
วิถีอาเซียนคือ การไม่แทรกแซงกิจการภายใน
ของกันและกัน การใช้หลักฉันทามติใน
กระบวนการตัดสินใจ การดำเนินความร่วมมือ
แบบค่อยเป็นค่อยไป โดยคำนึงถึงความพร้อม
ของทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง และการเน้นการทูต
หรือการหารือแบบไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะ
ในประเด็นที่มีความอ่อนไหว เพื่อหลีกเลี่ยง
การเผชิญหน้า

แนวทางการดำเนินความร่วมมือ
ตามวิถีอาเซียนดังกล่าวมีทั้งข้อดีและข้อเสีย
กล่าวกันว่าวิถีอาเซียนคือ สูตรของความสำเร็จ
ของอาเซียน ที่ทำให้อาเซียนยืนหยัดผ่าน
เหตุการณ์ท้าทายต่างๆ และพัฒนามาได้กว่า
40 ปี ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย
ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างไรก็ตาม
ทุกสิ่งเมื่อมีข้อดีย่อมต้องมีข้อเสียเป็นธรรมดา
วิถีอาเซียนถูกมองว่า เป็นอุปสรรคสำคัญ
ที่ทำให้อาเซียนก้าวไปอย่างเชื่องช้า จนทำให้
ประเทศภายนอก โดยเฉพาะประเทศคู่เจรจา
บางประเทศรู้สึกผิดหวังกับความเชื่องช้าและ
มักถูกมองว่า ไร้ทิศทางที่ชัดเจนในการขับเคลื่อน
ความร่วมมือในภูมิภาค บางประเทศถึงกับ
ตั้งคำถามถึงความพร้อมและศักยภาพของ

อาเซียนในการมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนความร่วมมือและกำหนดโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนเองก็ตระหนักเป็นอย่างดีและยอมรับว่าการจะได้รับการยอมรับในฐานะพลังขับเคลื่อน (driving force) เป็นสิ่งที่ต้องพยายามเพื่อให้ได้มา มิใช่สิทธิพิเศษที่ได้รับมาโดยกำเนิด (ASEAN has to earn it as it is not given as a special birth right)

อาเซียนในปัจจุบันจึงเริ่มให้ความสนใจกับการแสดงความเห็นในประเด็นภายในประเทศสมาชิก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออาเซียน เช่น ปัญหาการเมืองในพม่า ปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองภายในของไทย โดยมีการออกแถลงการณ์ของประเทศที่ทำหน้าที่เป็นประธานอาเซียน เพื่อแสดงให้ประเทศภายนอกเห็นว่า อาเซียนมิได้ละเลยความสนใจต่อปัญหาภายในอาเซียน

5. บทส่งท้าย

จากจุดเริ่มต้นที่เป็นเพียงกลุ่มความร่วมมือแบบหลวมๆ อาเซียนได้พัฒนามาโดยลำดับ ความสำเร็จที่สำคัญที่สุดของอาเซียน คือ การสร้างสรรค์และจรรโลงสันติภาพและ

ความสมานฉันท์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปี ประเทศในภูมิภาคสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งเปิดทางให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ ซึ่งทำให้อาเซียนสามารถดำเนินบทบาทได้อย่างแข็งแกร่งในเวทีระหว่างประเทศ

ความสำเร็จดังกล่าวเกิดขึ้น แม้ว่าอาเซียนจะเป็นกลุ่มความร่วมมือที่มีความหลากหลายมากที่สุดในโลก ในทางการเมือง ระบบการเมืองรูปแบบต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกมีอยู่ในอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นเผด็จการทหาร สมบูรณาญาสิทธิราชย์ คอมมิวนิสต์ และประชาธิปไตยในหลากหลายรูปแบบ ในทางเศรษฐกิจ อาเซียนประกอบด้วยประเทศที่เจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมีรายได้ต่อหัวของประชากรสูงกว่าประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้วบางประเทศ (สิงคโปร์) และประเทศที่ยากจนติดอันดับโลก (ลาวและพม่า) ในทางสังคมวัฒนธรรม อาเซียนประกอบด้วยประเทศที่มีหลากหลายทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม แต่ความแตกต่างหลากหลายดังกล่าวก็มิได้เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือและการรวมตัวของอาเซียน

ท

ศทางการพัฒนา/การติดต่อการค้า ระหว่างประเทศ

สำนักยุทธศาสตร์การเจรจาการค้า¹

การติดต่อการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย มีการเติบโตและเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคม ซึ่งส่งผลให้สินค้าและบริการถูกจัดจำหน่ายไปได้ทั่วทุกมุมโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้การค้ามีการขยายตัวทั้งในเชิงปริมาณการค้าและเครือข่ายการค้าที่กว้างไกลเชื่อมถึงกันแม้ในพื้นที่ห่างไกล กล่าวโดยสรุปคือ เทคโนโลยีทำให้โลกดูเหมือนมีขนาดเล็กลง และการเล็กลงของโลกทำให้ผู้คนและประเทศต่างๆ ในโลกมีความใกล้ชิดและเชื่อมโยงกันมากขึ้น ติดต่อกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น รวมถึงขัดแย้งกันมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยสรุปแล้ว โลกที่แคบลงนั้นได้นำทั้งมิตรและคู่แข่ง โอกาสและภัยคุกคามเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนในช่วงอื่นๆ ของประวัติศาสตร์

เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและได้รับประโยชน์จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงต้องมีการพิจารณาประเด็น

สำคัญสองประเด็น คือ 1) ประเทศไทยควรดำเนินการอย่างไรเพื่อไม่ให้ถูกประเทศใหญ่คุกคามเอารัดเอาเปรียบ 2) ประเทศไทยควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สามารถขยายตลาดการค้าได้อย่างต่อเนื่อง

ศักยภาพของประเทศไทย

ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวทางในการเผชิญหน้ากับภัยทางเศรษฐกิจและวิธีการแสวงหาประโยชน์ที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ในขั้นนี้ควรทำความเข้าใจเสียก่อนว่า ประเทศไทยมีศักยภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับใดในโลก จากข้อมูลขององค์การการค้าโลก พบว่าในปี 2553 ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) มูลค่า 318 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งออกสินค้ามูลค่า 195 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นอันดับที่ 22 ของโลก และนำเข้าสินค้ามูลค่า 182 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นอันดับที่ 36 ของโลก สินค้าที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกสูง ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (9.7%) รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ

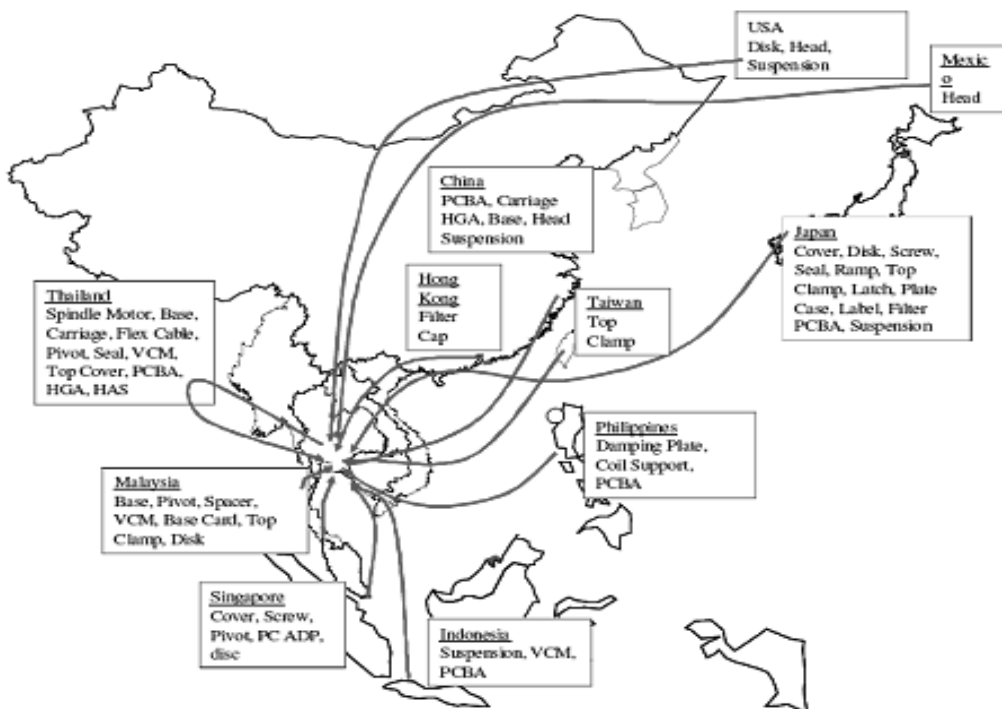
¹ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

(9.1%) อัญมณีและเครื่องประดับ (5.9%)
 แผงวงจรไฟฟ้า (4.1%) ยางพารา [4.0%]
 ข้าว [2.7%] ในขณะเดียวกัน ประเทศไทย
 ต้องนำเข้าสินค้าหลายรายการ อาทิ น้ำมันดิบ
 (14.7%) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ
 (8.1%) เคมีภัณฑ์ (7.0%) เครื่องเพชรพลอย
 อัญมณี เงินแท่งและทองคำ (6.4%)
 เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ (6.0%)
 เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ (6.0%) แผง
 วงจรไฟฟ้า (5.1%) ทั้งนี้ พึงสังเกตว่า
 ประเทศไทยได้พัฒนาขีดความสามารถด้าน
 อุตสาหกรรมจนรุढ़หน้าเป็นสินค้าส่งออก

สำคัญแทนที่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่ง
 เคยเป็นสินค้าหลักในการนำรายได้เข้าประเทศ

ข้อมูลที่น่าสนใจคือ การที่ประเทศไทย
 ประสบปัญหาอุทกภัยในปี 2554 ทำให้
 โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งประสบ
 ความเสียหายไม่สามารถทำการผลิตสินค้า
 ได้ตามปกติ ได้สร้างความขาดแคลนสินค้า
 Hard Disk Drive ครั้งใหญ่ในตลาดโลก
 ทำให้เห็นถึงความสำคัญของประเทศไทยใน
 ฐานะฐานการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่
 สำคัญของโลก รวมทั้ง ความเชื่อมโยงกันของ
 ห่วงโซ่อุปทานของโลกด้วย

The nations where parts are sourced for a hard disk assembled in Thailand

ที่มา: SIGA

ทิศทางการพัฒนาของประเทศไทย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการต่อสู้รักษาผลประโยชน์และแสวงหาโอกาสทางการค้า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในเวทีการค้าในระดับนานาชาติ ทั้งในรูปแบบพหุภาคีและแบบภูมิภาค รวมทั้งเจรจาทำความตกลงเขตการค้าเสรี (FTAs) กับคู่ค้าสำคัญหลายประเทศ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองและอาศัยกฎระเบียบในเวทีเหล่านั้นเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับประเทศที่มีอำนาจเหนือกว่า และเพื่อเจรจาลดอุปสรรคทางการค้าอันจะเอื้ออำนวยต่อการขยายตลาด ปรากฏผลเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. **องค์การการค้าโลก** : องค์การการค้าโลก² หรือ WTO เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีพัฒนาการมาจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือ “แกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT)” จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการตามความตกลงมารีราเกซ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2538 มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีวัตถุประสงค์

เพื่อเป็นเวทีในการเจรจาลดอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้าจัดทำกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ และเป็นเวทีในการยุติข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก โดยถือเป็นองค์กรที่มีความสำคัญสูงสุดสำหรับการค้าของโลก กระทรวงพาณิชย์ของประเทศไทยได้ใช้เวที WTO ในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศอย่างเต็มศักยภาพ โดยไทยได้ฟ้องร้องชนะคดีข้อพิพาททางการค้าเหนือมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ดังเช่น สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปหลายครั้ง อาทิ กรณีการอุดหนุนส่งออกน้ำตาลของสหภาพยุโรป กรณีสหภาพยุโรปเปลี่ยนพิกัดไก่หมักเกลือเป็นไก่แช่แข็ง และกรณีที่สหรัฐฯ ให้ผู้นำเข้าสินค้าเกษตรและประมงที่ถูกเรียกเก็บอากรตอบโต้การ

ทุ่มตลาด (AD) ต้องวางพันธบัตรเป็นประกัน เป็นต้น นอกจากนี้ นายสุภชัย พานิชภักดิ์อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของไทยยังได้รับความไว้วางใจจากชาติสมาชิกให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ

องค์การการค้าโลกในระหว่างปี 2545 - 2548 ด้วย

² ปัจจุบันมีสมาชิก 153 ประเทศ โดย รัสเซีย ซามัว มอนเตนีโกร และวานูอาตู ได้รับความเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิกใหม่แล้ว และอยู่ในขั้นของการดำเนินการภายในประเทศเพื่อให้การภาคยานุวัติเสร็จสมบูรณ์

2. **เวทีความร่วมมือเอเปค** : เอเปค (Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC)” เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเขตเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2532 ไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกแรกเริ่มของเอเปค ซึ่งประกอบด้วย

สมาชิกจำนวน 12 เขตเศรษฐกิจ³ ในขณะที่ยกก่อตั้งและได้ขยายจำนวนเป็น 21 เขตเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยเป้าหมายของเอเปคคือ เป้าหมายโบกอร์ คือการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยสมาชิกที่พัฒนาแล้วมีกำหนดเวลาในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวภายในปี 2553 และภายในปี 2563 สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้ ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการเป็นเจ้าภาพการประชุมระดับรัฐมนตรีเมื่อปี 2535 และการประชุมระดับผู้นำในปี 2546

3. **ความตกลงเขตการค้าเสรี** : โดยทั่วไป การทำ FTAs สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการพหุภาคีหรือแบบภูมิภาค เนื่องจากสมาชิกในภาคีความตกลงมีจำนวนน้อยกว่า จึงเป็นช่องทางในการช่วงชิงเสาะหาตลาดใหม่และสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าสำคัญทั้งในกรอบทวิภาคีและกรอบอาเซียนเพื่อรักษาศักยภาพในการส่งออกและขยายการค้า

• **FTA ทวิภาคีที่มีผลใช้บังคับแล้ว** ได้แก่ ไทย - ออสเตรเลีย ไทย - นิวซีแลนด์ ไทย - ญี่ปุ่น ไทย - อินเดีย (สินค้า 82 รายการ) และไทย - เปรู

• **FTA ทวิภาคีที่อยู่ระหว่างการเจรจา** ได้แก่ ไทย - อินเดีย (สินค้าที่เหลือบริการลงทุน) และ BIMSTEC (สินค้าอยู่ระหว่างการจัดทำตารางข้อผูกพัน บริการและลงทุน)

• ไทยอาจพิจารณาจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีเพิ่มเติมกับประเทศอื่นภายใต้หลักเกณฑ์สำคัญ อาทิ เป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ เป็นแหล่งวัตถุดิบ และเป็นประตูการค้าและการลงทุน ทั้งนี้ไทยได้เริ่มการเจรจากับชิลีและเตรียมการเจรจาต่อกับสมาคมการค้าเสรียุโรป (EFTA) ด้วย

³ ในบริบทของเอเปคจะเรียกสมาชิกว่า “เขตเศรษฐกิจ (economy)” แทนคำว่า “ประเทศ” เนื่องจากสมาชิกของเอเปคสองราย คือ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง และจีนไทเป มิได้มีสถานะเป็นประเทศ แต่ได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นสมาชิกในฐานะที่เป็นเขตเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก

4. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน :

อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้⁴ ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อปี 2510 โดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ต่อมาเมื่อประเด็นทางเศรษฐกิจได้ทวีความสำคัญขึ้น อาเซียนจึงได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างกันมากยิ่งขึ้นจนนำไปสู่การจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียนในปี 2535 หลังจากนั้นอาเซียนได้ยกระดับการรวมตัว โดยมีแผนมุ่งไปสู่การเป็น “ประชาคมอาเซียน” ภายในปี 2558 โดยยังคงให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์แรกเริ่มไว้ และเรียกว่า เสาหลักทั้ง 3 ของประชาคม

อาเซียน ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม และ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มีเป้าหมายในการหลอมรวมเศรษฐกิจของชาติอาเซียนภายในปี 2558 โดยให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน การเงิน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี รวมทั้งผู้ประกอบการสามารถเลือกสรรสินค้า/บริการ และเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาค ได้อย่างสะดวก โดยมีแผนการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตาม ปฏิญญาดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตาม ปฏิญญาดำเนินการว่าด้วยแผนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)

แผนงานภายใต้ AEC Blueprint

A ตลาดเดียว/ ฐานการผลิตเดียว	B ขีดความสามารถ การแข่งขันสูง	C พัฒนาเศรษฐกิจ อย่างเสมอภาค	D บูรณาการกับ เศรษฐกิจโลก
- เปิดเสรีการค้าสินค้า (AFTA) - เปิดเสรีการค้าบริการ (AFAS) - เปิดเสรีการลงทุน (AIA) - เคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างกันได้ดีขึ้น - เปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ	- นโยบายการแข่งขัน - การคุ้มครองผู้บริโภค - ทรัพย์สินทางปัญญา - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน - ภาษีอากร	- การพัฒนา SMEs - แผนงานการริเริ่มรวมตัวอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration : IAI)	- ความเป็นหนึ่งเดียวในการตอบสนองต่อเศรษฐกิจภายนอก - การมีส่วนร่วมในเครือข่ายอุปทานโลก

⁴ ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 10 ประเทศ สมาชิกเดิม 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ (เข้าเป็นสมาชิกในปี 2510 และบรูไน (เข้าเป็นสมาชิกในปี 2527) และสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ ได้แก่ ลาว พม่า เวียดนาม และกัมพูชา

แผนงานของ AEC มุ่งให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นของการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค โดยให้สิทธิพิเศษระหว่างกันในการไม่เก็บภาษีศุลกากรจากสินค้านำเข้าที่มีถิ่นกำเนิดอาเซียน และได้เชื่อมโยงเส้นทางการคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน ในขณะเดียวกันก็วางเป้าหมายในการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างภูมิภาคอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มผ่านการทำความตกลงเขตการค้าเสรี โดยอาศัยจุดเด่นจากการที่เป็นตลาดรวมที่ใหญ่เป็นอันดับสามในเอเชีย รองจากจีนและอินเดีย และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงตลาดจีนและอินเดียด้วย

บทสรุป

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความใกล้ชิดส่งผลกระทบต่อกันและกันมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ เนื่องจากมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิดจึงมี

การเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายนอกประเทศในภาวะเช่นนี้ ประเทศไทยจึงมุ่งสร้างความสำคัญให้กับตนเองด้วยการพัฒนาขีดความสามารถทางเศรษฐกิจภายในประเทศและสำหรับในด้านต่างประเทศ ไทยได้เข้าร่วมกลุ่มกับประเทศอื่นๆ ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันเพื่ออาศัยเป็นแหล่งวัตถุดิบ ระบายสินค้า และสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศนอกกลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากกฎเกณฑ์ทางการค้าที่เป็นกติกาที่เกิดขึ้นภายใต้องค์กรทางการค้าและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั้นๆ เป็นเครื่องมือคุ้มครองผลประโยชน์ของไทยจากการกีดกันทางการค้าและความไม่แน่นอนจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทิศทางการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศของไทย ประเทศไทยในอนาคตน่าจะยังคงมุ่งเน้นไปยังการแสวงหาพันธมิตร สนับสนุนการสร้างกติกาทางการค้าที่เป็นธรรม และแสวงหาตลาดใหม่ๆ ตามแนวทางที่ได้ปฏิบัติที่ผ่านมาต่อไป

การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี/ลู่ทาง และการปรับตัวของการลงทุน

สำนักการค้าบริการและการลงทุน¹

1. อาเซียนและความสำคัญของอาเซียน

อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN : The Association of Southeast Asian Nations) เริ่มก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2510 โดยมีวัตถุประสงค์ของ

การรวมตัวกันในช่วงแรกเพื่อป้องกันภัยคอมมิวนิสต์ มิใช่การรวมตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้พัฒนาการของอาเซียนในช่วง 25 ปีแรกเน้นความสำคัญด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นหลัก จนมาถึงปี 2538 อาเซียนได้ร่วมกันจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียนเพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนในอาเซียนมากยิ่งขึ้น โดยสมาชิก

อาเซียนได้เริ่มทยอยลดภาษีสินค้าระหว่างกัน และปัจจุบันอัตราภาษีสินค้าส่วนใหญ่เป็น 0²

นับตั้งแต่อาเซียนได้ร่วมกันทำเขตการค้าเสรี (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ในปี 2538 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของ ไทย - อาเซียนได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันอาเซียนเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญอันดับ 1 ของประเทศไทย โดยในปี 2553 การส่งออกจากไทยไปอาเซียน มีมูลค่า 44,333.6 ล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 36.5 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.7 ของมูลค่าการส่งออกของไทยในปี 2553 ขณะที่การนำเข้ามีมูลค่า 30,328.3 ล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 22.8 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.6 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดอาเซียนที่มีต่อเศรษฐกิจของไทย และขณะนี้อาเซียนกำลังก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558 โดยมีเป้าหมายที่จะให้อาเซียนเป็นตลาดร่วมและมีฐาน

¹ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

² สมาชิกอาเซียนเดิม ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย ได้ทยอยลดภาษีสินค้าระหว่างกัน และมี ภาษี 1 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553 โดยประเทศสมาชิกใหม่ที่เหลือจะลดภาษีเป็น 1 ในปี 2558

การผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ แรงงานฝีมือ การลงทุนที่เสรีรวมไปถึง การเคลื่อนย้ายทางการเงินที่เสรีมากยิ่งขึ้น

2. ก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน³

เมื่อปี 2546 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตกลงกันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนและประชาคมความมั่นคงเดิมกำหนดเป้าหมายที่จะตั้งขึ้นในปี 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงกันเลื่อนกำหนดให้เร็วขึ้นเป็นปี 2558

และก้าวสำคัญต่อมาคือการจัดทำปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่เดือนธันวาคม ปี 2552 นับเป็นการยกระดับความร่วมมือของอาเซียนเข้าสู่มิติใหม่ในการสร้างประชาคม โดยมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งทางกฎหมายและมีองค์กรรองรับการดำเนินการเข้าสู่เป้าหมายดังกล่าว

ภายในปี 2558

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ภายในปี 2558 เพื่อให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และเงินทุนที่เสรีขึ้นเมื่อปี 2550 อาเซียนได้จัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ซึ่งเป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เห็นภาพรวมในการมุ่งไปสู่ AEC ซึ่งประกอบด้วยแผนงานเศรษฐกิจในด้านต่างๆ พร้อมกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินการมาตรการต่างๆ จนบรรลุเป้าหมายในปี 2558 รวมทั้งการให้ความยืดหยุ่นตามที่ประเทศสมาชิกได้ตกลงกันล่วงหน้า

เพื่อสร้างพันธสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งอาเซียนได้กำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่สำคัญดังนี้ (1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (2) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (3) การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และ (4) การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

2.1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะทำให้

³ AEC Fact book กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

อาเซียนมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น โดยอาเซียนได้กำหนดกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนิน มาตรการด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว เร่งรัด การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในสาขาที่มีความสำคัญ ลำดับแรกอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้าย บุคคล แรงงานฝีมือ และผู้เชี่ยวชาญ และ เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสถาบันใน อาเซียน

การเป็นตลาดและฐานการผลิต เดียวกันของอาเซียน มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี (2) การ เคลื่อนย้ายบริการเสรี (3) การเคลื่อนย้าย การลงทุนเสรี (4) การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี ขึ้น และ (5) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี ทั้งนี้อาเซียนได้กำหนด 12 สาขาอุตสาหกรรม สำคัญลำดับแรกอยู่ภายใต้ตลาดและฐาน การผลิตเดียวกันของอาเซียน ได้แก่ เกษตร ประมง ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์ไม้ สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ การขนส่งทางอากาศ สุขภาพ e-ASEAN ท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ รวมทั้งความร่วมมือ ในสาขาอาหาร เกษตรและป่าไม้

การเป็นตลาดสินค้าและบริการเดียว จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายการผลิต ในภูมิภาคและเสริมสร้างศักยภาพของอาเซียน ในการเป็นศูนย์กลางการผลิตของโลก และ เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานโลก โดย ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันดำเนินมาตรการ

ต่างๆ ที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถแข่งขัน ของอาเซียน ได้แก่ ยกเลิกภาษีศุลกากรให้ หมดไป ทดยอยยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่ มิใช่ภาษี ปรับประสานพิธีการด้านศุลกากร ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและง่ายขึ้น ซึ่งจะ ช่วยลดต้นทุนทางธุรกรรม เคลื่อนย้ายแรงงาน ฝีมือเสรี นักลงทุนอาเซียนสามารถลงทุนได้ อย่างเสรีในสาขาอุตสาหกรรมและบริการที่ ประเทศสมาชิกอาเซียนเปิดให้ เป็นต้น

2.2 การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน

เป้าหมายสำคัญของการรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจของอาเซียน คือ การสร้าง ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีความเจริญรุ่งเรือง และมีเสถียรภาพทาง เศรษฐกิจ

ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน มี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) นโยบาย การแข่งขัน (2) การคุ้มครองผู้บริโภค (3) สิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญา (IPR) (4) การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน (5) มาตรการด้านภาษี (6) พาณิชยกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ประเทศสมาชิกอาเซียนมีข้อผูกพัน ที่จะนำกฎหมายและนโยบายการแข่งขัน มาบังคับใช้ภายในประเทศ เพื่อทำให้เกิด การแข่งขันที่เท่าเทียมกันและสร้างวัฒนธรรม การแข่งขันของภาคธุรกิจที่เป็นธรรม นำไปสู่ การเสริมสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจใน ภูมิภาคในระยะยาว

2.3 การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน มี 2 องค์ประกอบ คือ (1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) (2) ความริเริ่มในการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiatives for ASEAN Integration : IAI) ความริเริ่มดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา ทั้งในระดับ SME และเสริมสร้างการรวมกลุ่มของกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ให้สามารถดำเนินการตามพันธกรณีและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนรวมทั้งเพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

2.4 การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

อาเซียนอยู่ในท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีการเชื่อมต่อระหว่างกันและมีเครือข่ายกับโลกสูง โดยมีตลาดที่พึ่งพากันและอุตสาหกรรมระดับโลก ดังนั้นเพื่อให้ภาคธุรกิจของอาเซียนสามารถแข่งขันได้ในตลาดระหว่างประเทศ ทำให้อาเซียนมีพลวัตเพิ่มขึ้นและเป็นผู้ผลิตของโลก รวมทั้งทำให้ตลาดภายในยังคงรักษาความน่าดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ อาเซียนจึงต้องมองออกไปนอกภูมิภาค

อาเซียนบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยดำเนิน 2 มาตรการคือ

(1) การจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) และความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด (CEP) กับประเทศนอกอาเซียน (2) การมีส่วนร่วมในเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานโลก

3. ความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียน (ACIA)

ความตกลงด้านการลงทุนอย่างเต็มรูปแบบของอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) ลงนามโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2552 ACIA⁴ เป็นผลมาจากการรวมและการทบทวนความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียน 2 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงว่าด้วยเขตการลงทุนอาเซียน ปี ค.ศ. 1998 (Framework Agreement on ASEAN Investment Area : AIA) และความตกลงอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองการลงทุนปี ค.ศ. 1987 (ASEAN Investment Guarantee Agreement : ASEAN IGA) รวมทั้งพิธีสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

⁴ รายละเอียดข้อตกลง www.asean.org/documents/FINAL - SIGNED - ACIA.pdf

วัตถุประสงค์ของการรวมความตกลง 2 ฉบับดังกล่าวเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม ในโลกที่มีการแข่งขันเพิ่มขึ้น และทำให้อาเซียนสามารถเป็นฐานการลงทุน โดยปรับปรุงนโยบายการลงทุนให้เสรีและเปิดกว้างมากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน

3.1 สาระสำคัญของ ACIA

ความตกลง ACIA นั้นประกอบด้วย 3 หลักใหญ่ ได้แก่ การเปิดเสรี การส่งเสริม และการให้ความคุ้มครองการลงทุนภายในอาเซียน โดยมุ่งเน้นการลงทุนในสาขาธุรกิจที่ไม่ใช่บริการ 5 สาขา ประกอบด้วย เกษตร

ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และอุตสาหกรรม การผลิต รวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขาข้างต้น - Services Incidental to 5 sectors (SI) ทั้งนี้ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากความตกลง ACIA นั้น รวมถึงนักลงทุนของอาเซียนด้วยตนเอง - ASEAN Investor และนักลงทุนที่ไม่ใช่อาเซียนแต่เข้ามาประกอบกิจการในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญ ในภูมิภาคอาเซียนอยู่แล้ว - Non - ASEAN/

Foreign - owned ASEAN - based Investor

การเปิดเสรี คือ การที่รัฐผูกพันที่จะลด/เลิกข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน หรือการออกกฎระเบียบใหม่ๆ ที่เข้มงวดกว่าระดับที่สัญญาไว้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของ National Treatment (NT) และ Most - Favored - Nation Treatment (MFN)

การคุ้มครอง ประกอบด้วย พันธกรณีว่าด้วยการให้การปฏิบัติของรัฐต่อการลงทุน เช่น การชดเชยค่าเสียหายกรณียึดทรัพย์ เว้นคืน หรือเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ การเคลื่อนย้ายเงินโดยเสรี รวมถึงการที่รัฐอนุญาตให้นักลงทุนสามารถฟ้องร้องรัฐได้ เมื่อรัฐกระทำการใดๆ ที่ขัดกับพันธกรณีที่กำหนดไว้ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อการลงทุน โดยนักลงทุนสามารถนำข้อพิพาทนั้น เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทในระดับสากลได้

3.2 หลักการของ ACIA

- 1) การเปิดเสรีการลงทุนอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อนำไปสู่บรรยากาศการลงทุนที่เสรีและเปิดกว้างในภูมิภาค
- 2) ให้ประโยชน์แก่นักลงทุนและการลงทุนของพวกเขาที่มีฐานอยู่ในอาเซียน
- 3) คงไว้และให้สิทธิพิเศษระหว่างรัฐสมาชิก
- 4) ไม่มีการถอยหลัง (backtrack) ของข้อผูกพันที่ทำไว้ภายใต้ความตกลง AIA และความตกลง IGA

5) ให้ความสำคัญที่พิเศษและแตกต่างและความยืดหยุ่นอื่นแก่รัฐสมาชิก โดยขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาและความอ่อนไหวในแต่ละสาขา

6) การปฏิบัติต่างตอบแทนในการได้ประโยชน์จากสิทธิประโยชน์ท่ามกลางรัฐสมาชิกเมื่อเหมาะสม

7) จัดให้มีการขยายขอบเขตของความตกลงนี้ให้ครอบคลุมถึงสาขาอื่นในอนาคต

3.3 ACIA ข้อบทใหม่ที่มีมองไปข้างหน้า

1) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมการลงทุนให้มีความเสรี อำนวยความสะดวก โปร่งใส และมีการแข่งขันกันมากขึ้น ตามแนวทางปฏิบัติที่ดีของสากล

2) การปรับปรุงข้อบทใน AIA และ ASEAN IGA ที่มีอยู่ให้ดีขึ้น เช่น เรื่องข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับประเทศสมาชิกอาเซียน การโอนเงินลงทุน

3) การเพิ่มข้อบทใหม่เรื่องการห้ามกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติ (Prohibition of Performance Requirement) โดยให้มีการประเมินร่วมเพื่อพิจารณาพันธกรณีเพิ่มเติม

4) ข้อบทเรื่องผู้บริหารอาวุโสและกรรมการบริหาร ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายบุคลากรดังกล่าว

3.4 ข้อดีของ ACIA

การมีขอบเขตที่ครอบคลุมกว้างขวางของ ACIA ช่วยเสริมสร้างการคุ้มครองการลงทุนและเพิ่มความมั่นใจให้นักลงทุนต่างชาติในการเข้ามาลงทุนในอาเซียน นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนา การลงทุนระหว่างกันในอาเซียน โดยเฉพาะในบริษัทข้ามชาติที่มีฐานการลงทุนในอาเซียน โดยการขยายกิจการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม และการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะ อันนำไปสู่การเสริมสร้างการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ

เงินลงทุนที่เข้ามายังอาเซียนมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคที่เข้มแข็งขึ้นก่อนที่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโลกจะทำให้เงินลงทุนเข้ามายังอาเซียนลดลง ในปี 2551 และ 2552 แหล่งเงินลงทุนหลักที่เข้ามายังอาเซียนยังคงเป็นสหภาพยุโรป มีสัดส่วนร้อยละ 18.3 ญี่ปุ่น ร้อยละ 13.4 และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 8.5 นอกจากแหล่งเงินลงทุนดังกล่าว การลงทุนระหว่างกันในอาเซียนยังมีความสำคัญ มีสัดส่วนร้อยละ 11.2 ของเงินลงทุนที่เข้ามายังอาเซียน ในปี 2552 ทำให้อาเซียนเองเป็นแหล่งเงินลงทุนใหญ่อันดับ 3 ของอาเซียน ขณะเดียวกัน สัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศในอาเซียน ต่อการลงทุนจากต่างประเทศในโลกยังเพิ่มขึ้น

จากร้อยละ 2.8 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 3.6 ในปี 2552 สะท้อนให้เห็นว่า อาเซียนยังคงเป็นภูมิภาคที่สามารถดึงดูดการลงทุนในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นแม้ว่าจะมีภาวะเศรษฐกิจถดถอย

เพื่อให้สามารถดึงดูดการลงทุนได้ท่ามกลางการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น อาเซียนจะยังคงใช้ความพยายามในการดำเนินการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการลงทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนมากขึ้น อาเซียนยืนยันพันธกรณีที่จะมุ่งไปสู่การมีสภาพแวดล้อมการลงทุนที่เสรีและโปร่งใสมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการลงทุนและดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามายังอาเซียนเพิ่มขึ้น นำไปสู่การขยายตัวและการพัฒนาทางเศรษฐกิจในภูมิภาค

4. ความคืบหน้าการให้สัตยาบันและการมีผลบังคับใช้

ไทยและสมาชิกอาเซียนมีพันธกรณีที่จะต้องให้สัตยาบันและจัดทำรายการข้อสงวนการเปิดเสรี หรือ Reservation List (ระบุสาขาที่จะยังไม่เปิดเสรี) ให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือนหลังจากที่ลงนามความตกลงฯ ซึ่งรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามแล้วเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ที่ชะอำ แต่เนื่องจากสมาชิกบางประเทศไม่สามารถดำเนินการภายในเพื่อให้สัตยาบันได้ทันตามเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการให้สัตยาบันครบ

ทุกชาติแล้ว โดยไทยเป็นประเทศสุดท้ายที่ให้สัตยาบัน (เดือนธันวาคม 2554) ซึ่งจะทำให้ความตกลงเริ่มมีผลบังคับใช้ราวต้นปี 2555 เมื่อสำนักเลขาธิการอาเซียนเวียนแจ้งการมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการแก่ประเทศสมาชิก ซึ่งแต่ละประเทศจะต้องดำเนินการภายในเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้

5. ลู่ทางและการปรับตัวของการลงทุน

5.1 บรรยาการการลงทุนในโลก

จากสถิติของ UNCTAD ปี 2553 พบว่า ขณะนี้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถดึงดูดการลงทุนระหว่างประเทศได้มากขึ้น เมื่อเทียบกับช่วง 10 ปีที่ผ่านมาซึ่งเดิมเป้าหมายของการลงทุนจากต่างประเทศมักจะสนใจที่จะไปลงทุนในประเทศพัฒนาแล้ว แต่ปี 2553 เป็นปีแรกที่มีการลงทุนจากต่างประเทศไหลเข้าไปในประเทศกำลังพัฒนาเกินกว่ากึ่งหนึ่งของการลงทุนหมุนเวียนของทั้งโลก โดยประเทศที่มีเงินทุนต่างชาติเข้าประเทศมากขึ้น ได้แก่ ประเทศในกลุ่มละตินอเมริกาและหมู่เกาะคา리เบียน กลุ่มเอเชียตะวันออก และกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่เดียวกันประเทศกำลังพัฒนาก็มียุทธศาสตร์มากขึ้น ในฐานะผู้ส่งออกการลงทุนไปยังประเทศกำลังพัฒนาประเทศอื่นๆ ด้วย โดยประเทศที่ลงทุนในต่างประเทศมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ สหรัฐฯ เยอรมนี ฝรั่งเศส ฮังการี จีน และสวิตเซอร์แลนด์ ในขณะที่ประเทศที่ดึงดูดการลงทุนมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ สหรัฐฯ

จีน ฮังกง เบลเยียม และบราซิล และเป็นที่น่าสังเกตว่าสิงคโปร์ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียนที่สามารถดึงดูดการลงทุนได้เป็นอันดับที่ 9 ในโลก เมื่อเทียบกับปี 2552 สิงคโปร์อยู่อันดับที่ 22 ของโลก

ในส่วนของประเทศไทย จากสถิติของ UNCTAD ปี 2552 พบว่า ประเทศไทยสามารถดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศได้ 4,492 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่เงินลงทุนไทยในต่างประเทศ 2,182 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนสินค้าแปรรูปและเครื่องจักรและเครื่องมือมากที่สุด

สถิติการส่งเสริมการลงทุนของไทย⁵ (การออกบัตรส่งเสริมการลงทุนตามหมวดกิจการ) ในปี 2553 รวมเงินลงทุน 487,989 ล้านบาท จำนวน 1,338 โครงการ แยกเป็นบริการและสาธารณูปโภค 406 โครงการ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง 251 โครงการ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า 234 โครงการ เกษตรและผลิตรายการเกษตร 183 โครงการ เคมีภัณฑ์ กระดาษและพลาสติก 160 โครงการ อุตสาหกรรมเบา 73 โครงการและเหมืองแร่ เซรามิกส์และโลหะพื้นฐาน 31 โครงการ

สำหรับปี 2554 (ม.ค. - ส.ค.) มีเงินลงทุน 322,118 ล้านบาท จำนวน 1,048 โครงการ แยกเป็นบริการและสาธารณูปโภค 265 โครงการ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง 250 โครงการ อิเล็กทรอนิกส์

และเครื่องใช้ไฟฟ้า 146 โครงการ เกษตรและผลิตรายการเกษตร 144 โครงการ เคมีภัณฑ์ กระดาษและพลาสติก 146 โครงการ อุตสาหกรรมเบา 74 โครงการและเหมืองแร่ เซรามิกส์และโลหะพื้นฐาน 23 โครงการ โดยมีต่างชาติรายใหญ่ ได้แก่ ญี่ปุ่น ยุโรป ไต้หวัน สหรัฐฯ ฮังกง และสิงคโปร์

5.2 เสถียรภาพของนโยบายส่งเสริมการลงทุนของไทย⁶

ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนมาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยในระยะแรกๆ เป็นการส่งเสริมการลงทุนเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2502 และได้ส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนด้านอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานทอกระสอบ โรงงานผลิตเหล็ก รวมทั้งการสำรวจทรัพยากรธรณีต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการลงทุนขณะนั้นมุ่งเน้นไปที่การให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างชาติและได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ พ.ศ. 2503 โดยกำหนดระยะเวลายกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้มีความยืดหยุ่นน้อยลงคือ จากเดิม 2 - 5 ปี ให้เป็นเหมือนกันคือ 5 ปีเท่านั้น

เมื่ออุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าพัฒนาไปได้ระยะหนึ่ง นโยบายส่งเสริมการลงทุนเริ่มเน้นกระตุ้นให้เกิดการลงทุน

⁵ สรุปสถิติการส่งเสริมการลงทุน วารสารส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 9 ปีที่ 22 กันยายน 2554 หน้า 64-65

⁶ ข้อมูลจาก วารสารส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 9 ปีที่ 22 กันยายน 2554 หน้า 18-26

เพื่อการส่งออก เนื่องจากอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า มีตลาดอยู่ภายในประเทศซึ่งมีขนาดเล็ก ไม่พอที่จะทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในอัตราสูงได้ จะต้องมีการขยายตลาดไปตลาดต่างประเทศมากขึ้น โดยรัฐบาลได้ปรับกลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมในปี 2515 โดยเปลี่ยนมาเน้นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นการผลิตที่อาศัยความได้เปรียบจากทรัพยากรที่มีอยู่มากในประเทศ โดยมีมาตรการต่างๆ เพื่อลดต้นทุนการส่งออก และต่อมาในปีเดียวกันได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่ ที่ให้สิทธิประโยชน์เพิ่มแก่กิจการส่งออกและการลงทุนในภูมิภาค ซึ่งอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม ได้แก่ การทำฟาร์มขนาดใหญ่ การปลูกปาล์ม การเลี้ยงปลา และกุ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้การส่งเสริมฯ กิจการในสาขาบริการ เช่น โรงพยาบาล คลังสินค้าและกิจการสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ต่อมาในช่วงปี 2526 - 2527 ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างรุนแรง มีการลดค่าเงินบาท ธุรกิจภายในประเทศประสบปัญหาขาดสภาพคล่องต้องปิดกิจการหรือลดกำลังการผลิต ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจึงได้ออกนโยบายให้การส่งเสริมฯ กิจการที่ผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกเป็นส่วนใหญ่ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องส่งออกไม่น้อยกว่า

ร้อยละ 80 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2527 ซึ่งนโยบายนี้เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ดึงดูดให้นักลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะญี่ปุ่น ย้ายฐานการผลิตเข้ามาในประเทศไทยและยังขยายการลงทุนอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับรัฐบาลปัจจุบันคาดว่าจะนำนโยบายเศรษฐกิจมาใช้ในการกำหนดนโยบายของประเทศในการสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเน้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งในรูปแบบที่ทันสมัย การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์วัสดุที่แปลกใหม่หรือการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการประยุกต์วัสดุหรือกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ ในขณะที่กระทรวงอุตสาหกรรมภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีนายแพทย์วรวงศ์รัตน์ ชาญนุกุล มีนโยบายที่ต้องการจะต่อยอดจากนโยบายส่งเสริมการลงทุนในปัจจุบัน อาทิ ต้องการปรับบทบาทสำนักงานส่งเสริมการลงทุนดูแลทั้งเรื่องการลงทุน เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการไทยในการเป็นเจ้าของกิจการในต่างประเทศรวมทั้งส่งเสริมการลงทุนแก่กิจการเอสเอ็มอีผู้ประกอบการรายย่อยอย่างต่อเนื่อง

5.3 นโยบายเชิงรุก/เชิงรับ

5.3.1 นโยบายเชิงรุก

- ผู้ประกอบการควรศึกษา/เสาะแสวงหาแหล่งวัตถุดิบที่มีความได้เปรียบด้านราคาและคุณภาพ ในประเทศเพื่อนบ้าน

โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเกษตร (อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา และพม่า) ประมง อินโดนีเซีย และพม่า) ป่าไม้และเหมืองแร่ (พม่าและ อินโดนีเซีย) เป็นต้น

- นอกจากนั้นควรศึกษาความเป็นไปได้ในการย้ายฐานการผลิตหรือขยายโรงงานไปที่ประเทศเพื่อนบ้านที่ยังมีความได้เปรียบทั้งในด้านค่าจ้างแรงงานและมีแหล่งวัตถุดิบธรรมชาติที่สมบูรณ์

- ผู้ประกอบการต้องหาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาสินค้าให้แตกต่างจากคู่แข่ง ทั้งในอาเซียนและจีน รวมไปถึงการสร้าง BRAND Thailand ให้เป็นที่ยอมรับโดยเฉพาะในตลาด AEC ที่มีลูกค้ากว่า 580 ล้านคน เพื่อหนีคู่แข่งจากจีน

- ผู้ประกอบการต้องหาแนวทางในการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจในประเทศอาเซียนอื่นๆ เพื่อใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบในการแข่งขันของหุ้นส่วนในพันธมิตรและลดปัญหาที่อาจจะเกิดจากความไม่เข้าใจในกฎระเบียบภายใน รวมไปถึงวัฒนธรรมและพฤติกรรมผู้บริโภคของตลาดนั้นๆ ซึ่งจะเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในการทำธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จในตลาดต่างประเทศได้

5.3.2 นโยบายเชิงรับ

- ผู้ประกอบการต้องพร้อมที่จะศึกษาและเรียนรู้คู่แข่ง (จุดอ่อน - จุดแข็ง)

ทั้งในประเทศและอาเซียนอื่นเพื่อให้ทราบถึงสถานะการแข่งขันของบริษัทตนว่าอยู่ในสถานะใด มีใครเป็นคู่แข่งรายสำคัญ

- ควรศึกษารสนิยมและแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคสินค้าและบริการ โดยการเดินทางไปสำรวจและศึกษาตลาดด้วยตนเอง หลังจากที่ได้ศึกษาจากเอกสารที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิแล้ว

- ผู้ประกอบการต้องปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตสินค้า (รูปแบบหีบห่อ อุปกรณ์ที่ใช้)/การให้บริการ (นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ) โดยต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งหาทางลดต้นทุนการผลิตและการปรับปรุงคุณภาพเพื่อให้สินค้าและบริการที่ผลิตได้สามารถแข่งขันได้ในตลาดต่างๆ

- นอกจากนั้น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรโดยเฉพาะความรู้ด้านภาษาต่างประเทศและภาษาท้องถิ่นอาเซียน เพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาดอาเซียนอื่นๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถติดต่อประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ประโยชน์ที่จะได้รับจาก AEC

- ผู้บริโภคมีทางเลือกซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของการค้าภายในอาเซียน

○ ผู้ผลิตและอุตสาหกรรมได้รับประโยชน์จากการขยายการผลิตที่เพิ่มขึ้น (Larger economies of scale) ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น และต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลง นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าในตลาดโลก

○ ต้นทุนการผลิตที่ลดลงสามารถถ่ายทอดไปยังผู้บริโภค ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากราคาสินค้าและบริการที่ถูกลง

○ ความต้องการสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นจะช่วยส่งเสริมการจ้างงานในสาขาต่างๆ เช่น การผลิต การขนส่ง โลจิสติกส์ และการสื่อสาร เป็นต้น

○ การขยายตัวของการค้าและการลงทุนจะช่วยส่งเสริมศักยภาพ

ในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการผลิตสินค้าและให้บริการที่หลากหลายมากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น

○ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจะช่วยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจในอาเซียน อันนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค

○ การจ้างที่เพิ่มขึ้นจะช่วยเพิ่มรายได้ของประชาชนและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ให้อยู่ในระดับชนชั้นกลางมากขึ้น ทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยลดลง ส่งเสริมความมีเสถียรภาพทางสังคม ผู้บริโภคมีอำนาจในการซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น

อาเซียนในมิติสังคมวัฒนธรรม

สุภาศพรณ ตั้งตรงไพโรจน์¹

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาของประชาชนอาเซียน จึงได้เน้นคุณค่าร่วมกันภายใต้หลักแห่งความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย โดยปรับให้เข้ากับสถานการณ์โอกาสและสิ่งท้าทายในปัจจุบัน

อาเซียนก่อตั้งมาจนถึงบัดนี้นับได้ 44 ปีแล้ว ในระยะแรกกิจกรรมของอาเซียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมน้อยมาก ประเทศสมาชิกเกือบทั้งหมดมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก จนกระทั่งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ “ต้มยำกุ้ง” ที่เริ่มจาก

ประเทศไทยในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 และลุกลามไปทั่วเอเชียอย่างรวดเร็ว ทำให้อาเซียนเริ่มตระหนักว่าการพัฒนาโดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ไม่น่าจะเป็นแนวทางการพัฒนาที่ดีที่สุดทั้งกับประเทศของตนและกับอาเซียนเอง

กระนั้นก็ดี แม้จะเริ่มตระหนักดังว่า แต่สมาชิกอาเซียนก็ยังไม่ให้ความสำคัญกับมิติทางสังคม หากจะมีก็เป็นการแก้ปัญหาผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากวิกฤติเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ไม่ได้มีการรวมตัวเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน เรียกว่าแก้ปัญหาแบบ “ตัวใครตัวมัน” ก็ว่าได้

สำหรับมิติวัฒนธรรมของอาเซียนนั้น แต่ไหนแต่ไรมากิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรม

¹ นักวิจัยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามที่อาเซียนกำหนดนั้น ได้แก่ การสร้างสรรค์ทางศิลปะทุกสาขาทุกระดับและทุกยุคสมัย เช่น ศิลปะการแสดง ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ศิลปะภาพถ่าย ศิลปะภาพยนตร์ ฯลฯ รวมถึงโบราณสถานและวัตถุที่แสดงฝีมือทั้งในด้านเทคนิคการก่อสร้างและศิลปะการออกแบบ ตกแต่ง และการส่งคนะแสดงไปเยี่ยมเยือน และแสดงร่วมกัน เป็นต้น² นอกจากนี้ ยังมีโครงการกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวระหว่างประเทศ สมาชิก การจัดพิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

เมื่อพิจารณากิจกรรมทางมิติวัฒนธรรมของอาเซียนข้างต้น ดูเหมือนว่าอาเซียนต้องการให้เป็นกิจกรรมที่ประเทศสมาชิกสามารถทำร่วมกันได้ โดยไม่มีปัญหาหรือขั้นตอนที่ซับซ้อนเหมือนกิจกรรมในมิติทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 อาเซียนเริ่มหันมาทบทวนแนวทางการพัฒนาองค์กร ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางสังคม

มากขึ้น โดยมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจผลกระทบทางสังคมจากวิกฤติเศรษฐกิจหลายครั้ง รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ (human security) อย่างจริงจัง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับการเสนอตั้งแต่ พ.ศ. 2537 ในรายงานประจำปีของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP (United Nations Development Program) ซึ่งเป็นการมองการพัฒนาคนใน 7 ด้าน ได้แก่³ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic security) 2) ความมั่นคงด้านอาหาร (Food security) 3) ความมั่นคงด้านสุขภาพ (Health security) 4) ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental security) 5) ความมั่นคงส่วนบุคคล (Personal security) 6) ความมั่นคงในชุมชน (Community security) และ 7) ความมั่นคงทางการเมือง (Political security) ทั้งนี้ ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจสมาชิกอาเซียนยังถกเถียงกันเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญของความมั่นคงของมนุษย์ทั้ง 7 ด้าน โดยบางประเทศมองว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอาหารควรจะเป็นด้านที่อยู่ในลำดับต้นๆ แต่ในที่สุดหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจทำให้อาเซียนเริ่มเข้าใจว่าความมั่นคงของมนุษย์ควรจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กันทั้ง 7 ด้าน

อนึ่ง มิติสังคมวัฒนธรรมในอาเซียนได้รับความสำคัญอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit)

² พัทยา สายหู. อาเซียนในมิติวัฒนธรรม. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องสู่ศตวรรษหน้ากับวัฒนธรรมอาเซียน. มดป, หน้า 4.

³ United Nations Development Program. Human Development Report. 1994.

ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2539 ที่ประเทศอินโดนีเซีย โดยผู้นำอาเซียนได้มีแนวความคิดร่วมกันที่จะปรับระบบการทำงานของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพ การปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับภารกิจต่างๆ และการเป็นประชาคมอาเซียน รวมถึงแนวคิดเรื่องการจัดทำกฎบัตรอาเซียนเพื่อให้อาเซียนมีสภาพเป็นนิติบุคคล จึงได้มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2

(Declaration of ASEAN Concord II) หรือ บาหลี คอนคอร์ด 2 (Bali Concord II) ที่มีจุดประสงค์เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายใน พ.ศ. 2558 โดยประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Pillars) และหนึ่งในสามเสานั้นก็คือเรื่องสังคมวัฒนธรรมหรือประชาคมสังคม - วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC)

เป้าหมายลำดับแรกของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและเป็นสังคมที่รับผิดชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นเอกภาพในหมู่ชาติสมาชิกและประชาชนอาเซียน โดยเสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน สร้างสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่และสวัสดิการของประชาชนดีขึ้น⁴

ทั้งนี้ อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกันเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันโดยเน้นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน เสาหลักที่สามนี้นับว่าเป็นเสาที่ทำทลายอาเซียนมากที่สุดก็ได้ เนื่องจากอาเซียนยังมีปัญหาเรื่องสังคมวัฒนธรรมอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหา

การหาอัตลักษณ์ร่วมกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ประชาชนยังมีความขัดแย้งและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปัญหาช่องว่างระหว่างประเทศรวยและประเทศจน และปัญหาที่ประชาชนไม่มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน เป็นต้น

พิมพ์เขียวของเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASCC BLUEPRINT) มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 เรื่อง ได้แก่ 1) การพัฒนามนุษย์ (HUMAN DEVELOPMENT) 2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (SOCIAL WELFARE AND PROTECTION) 3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (SOCIAL JUSTICE AND RIGHTS) 4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

⁴ กองอาเซียน 4. กระทรวงการต่างประเทศ. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ค.ศ. 2009 – 2015). กรกฎาคม 2552

(ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY)

5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (BUILDING AN ASEAN IDENTITY) และ 6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (NARROWING THE DEVELOPMENT GAP) ซึ่งประเทศสมาชิกต่างก็คาดหวังว่าองค์ประกอบทั้ง 6 ประการนี้

จะช่วยให้อาเซียนรวมกันเป็นปึกแผ่นได้อย่างราบรื่นและมั่นคง แต่อย่างที่จริงน่าจะเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ มีความแตกต่างในองค์ประกอบทั้ง 6 ข้อดังกล่าวค่อนข้างมาก

รายละเอียดในองค์ประกอบทั้ง 6 ประการ⁵

1) การพัฒนามนุษย์	2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม
1. ให้ความสำคัญกับการศึกษา	1. การขจัดความยากจน
2. การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2. เครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมและความคุ้มครองจากผลกระทบด้านลบจากการรวมตัวอาเซียนและโลกาภิวัตน์
3. ส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม	3. ส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร
4. ส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ	4. การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีสุขภาพดี
5. การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์	5. การเพิ่มศักยภาพในการควบคุมโรคติดต่อ
6. เสริมสร้างทักษะในการประกอบการสำหรับสตรี เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ	6. รับประกันอาเซียนที่ปลอดภัยเสถียร
7. พัฒนาสมรรถภาพของระบบราชการ	7. การสร้างรัฐที่พร้อมรับกับภัยพิบัติและประชาคมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น

⁵ ประมวลจาก กองอาเซียน 4. กระทรวงการต่างประเทศ. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ค.ศ. 2009 – 2015)., อ้างแล้ว.

3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม	4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
1. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการสำหรับสตรี เด็ก ผู้สูงอายุและผู้พิการ	1. การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก
2. การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน	2. การจัดการและการป้องกันปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมข้ามแดน
3. การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ	3. ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของประชาชน
	4. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
	5. ส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานการดำรงชีวิตในเมืองต่างๆ และในเขตเมืองของอาเซียน
	6. การประสานนโยบายและฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และ ฯลฯ
5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน	6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา
1. ส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนและความรู้สึกของการเป็นประชาคม	เสริมสร้างความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา โดยเฉพาะมาตรการพัฒนาด้านสังคมระหว่างประเทศสมาชิกเก่า 6 ประเทศและประเทศสมาชิกใหม่ (ซีแอลเอ็มวี) และในพื้นที่ของอาเซียนที่ด้อยพัฒนาและถูกทอดทิ้ง
2. การส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของอาเซียน	
3. ส่งเสริมอุตสาหกรรมและการสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรม	
4. การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับชุมชน	

ทั้งนี้ คณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Council – ASCCC) จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนเสาประชาคมสังคมฯ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ระบุในพิมพ์เขียว โดยมีการจัดประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2552 ณ กรุงเทพฯ ซึ่งในครั้งนี้นักมนตรีฯ ได้ตอบรับข้อเสนอของไทยในการกำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนอาเซียน โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งมีสาระหลักๆ คือประเทศสมาชิกต้องพัฒนาเนื้อหาสาระร่วมในเรื่องอาเซียนสำหรับโรงเรียนเพื่อใช้เป็นตัวอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครูอาจารย์ พร้อมทั้งเสนอให้มีหลักสูตรปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย เสนอให้มีภาษาประจำชาติอาเซียน สนับสนุนโครงการระดับภูมิภาคที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชน เช่น โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาอาเซียนการประชุมเยาวชนอาเซียนด้านวัฒนธรรม การประชุมสุดยอดเยาวชนนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอาเซียน การประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และการประกวดสุนทรพจน์ระดับเยาวชน เป็นต้น สนับสนุนการวิจัยทางด้านการศึกษาอาเซียนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทาง การวิจัยและพัฒนาในภูมิภาค การจัด การแข่งขันเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียน

วัฒนธรรมชาติกับวัฒนธรรมอาเซียน

วัฒนธรรมชาติหมายถึงวัฒนธรรมที่เป็นตัวแทนหรือบ่งบอกว่าเป็นของชาตินั้น ได้แก่ ภาษา เครื่องแต่งกาย อาหาร ศิลปะ การแสดง แบบสถาปัตยกรรม กีฬา การละเล่น ฯลฯ ในบางครั้งอาจมีเรื่องศาสนาด้วย โดยเฉพาะประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีลักษณะเป็นสังคมมุสลิม และสำหรับอิสลามแล้ว ศาสนากับวัฒนธรรมเป็นเรื่องเดียวกัน ดังนั้น ในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน จึงมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องจากศาสนาอยู่มาก

ส่วนวัฒนธรรมอาเซียนนั้น หากใช้ความหมายเดียวกับวัฒนธรรมชาติ คือ วัฒนธรรมที่เป็นตัวแทนของสมาคมอาเซียนเหมือนการสร้างวัฒนธรรมชาติ ก็คงจะเป็นไปได้ลำบาก เช่น เรื่องภาษา สืบชาติสมาชิกอาเซียนก็มีสิบภาษา หากจะยกเอาภาษาใดภาษาหนึ่งมาเป็นภาษาอาเซียน

ชาติสมาชิกอื่นๆ คงไม่เต็มใจ ซึ่งในที่สุด
จึงต้องกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษา
ราชการของอาเซียน เรื่องอาหารหรือศิลปะ
ก็เช่นกัน ไม่มีใครยอมให้ลักษณะอาหารหรือ
ศิลปะของชาติอื่นเป็นตัวแทนของวัฒนธรรม
อาเซียน ดังนั้นแล้ว สิ่งที่จะเป็นวัฒนธรรม

ร่วมกัน โดยไม่มีการออกเสียงนับคะแนน
การไม่กำหนดมาตรการที่ผูกมัดให้ประเทศ
สมาชิกต้องยอมรับและปฏิบัติตาม และผล
ของการประชุมอย่างไม่เป็นทางการมักจะได้รับ
การปฏิบัติตามมากกว่ามติจากที่ประชุม
ที่เป็นทางการ

อาเซียนน่าจะเป็นภาพรวมของวัฒนธรรม
ประจำชาติของประเทศสมาชิกทั้งสิบซึ่ง
คละเคล้ากันไป กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ
วัฒนธรรมอาเซียนก็คือความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของแต่ละชาติ
สมาชิกนั่นเอง

อนึ่ง จะเหมารวมว่าอาเซียนไม่มี
วัฒนธรรมร่วมเสียเลยก็คงผิดความจริง
อยู่บ้าง เพราะยังมีรูปแบบการดำเนินงาน
อย่างหนึ่งที่ปฏิบัติกันในอาเซียนจนเรียกกัน
ทั่วไปว่า “ASEAN WAY” นั่นคือ การประชุม
ด้วยการปรึกษาหารือจนได้ความเห็นชอบ

ทั้งนี้ แทนที่อาเซียนจะหมกมุ่นอยู่กับการ
สร้างวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นเรื่องที่เป็น
ไปได้ยาก ควรจะหันมาพิจารณาใช้โอกาส
จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมของภูมิภาค
ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่
นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างทราบดีว่าอาเซียน
มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย สิ่งเหล่านี้เป็นเสน่ห์
ดึงดูดความสนใจชาวต่างชาติได้ดี อาเซียน
จึงควรใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมมา
ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยว
เข้ามาเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียน โดย
ไม่เน้นเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่ง

ความรู้สึกของการเป็นประชาคม : ความท้าทายของสังคมไทย

การสร้างอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์อาเซียนเกี่ยวข้องกับอยู่ในมิติสังคมวัฒนธรรม จึงบรรจุอยู่ในเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นหนึ่งในความร่วมมือ 6 ด้านที่ระบุอยู่ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมฯ ระบุว่า “อัตลักษณ์อาเซียนเป็นพื้นฐานด้านผลประโยชน์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเป็นตัวตน จารีต ค่านิยมและความเชื่อร่วมกัน รวมทั้งความปรารถนาในฐานะประชาคมอาเซียน.....”⁶ ทั้งนี้ในแผนงานทั้ง 4 ประการของการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนพบว่าในส่วนหนึ่งของข้อที่หนึ่ง “ส่งเสริมการตระหนักรับรู้เกี่ยวกับอาเซียนและความรู้สึกของการเป็นประชาคม” จะเป็นประเด็นที่ทำทนายที่สุดสำหรับสังคมไทยและของอาเซียนเอง

ประเด็นทำทนายแรกคือคนไทยมีความรู้เรื่องอาเซียนดีพอหรือยัง ความรู้ในที่นี้ไม่ใช่เพียงแค่ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา กฎกติกาต่างๆ เท่านั้น แต่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย ซึ่งสังคมไทยนั้นยังขาดการศึกษาที่จะช่วยให้เรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านอีกมาก ขำร้ายยังเข้าใจผิดว่าเรารู้จักเขาดีกว่าเรารู้จักเราเสียอีก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านนั้นประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประเทศไทยได้ทุกวัน

ผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต ขณะที่คนไทยไม่มีความสนใจที่จะรับข่าวสารของเพื่อนบ้าน ข้อจำกัดเรื่องภาษาอาจเป็นเหตุผลหลัก แต่นั่นยิ่งทำให้เราต้องตระหนักว่าแล้วเหตุใดเพื่อนบ้านจึงฟังหรืออ่านภาษาไทยได้ สิ่งเหล่านี้จะเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นอาเซียนศึกษา ในการศึกษาของไทย กล่าวคือขณะนี้แวดวงการศึกษาของไทยต่างให้ความสำคัญกับเรื่องอาเซียนศึกษากันในทุกระดับชั้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี แต่ประเด็นคือการศึกษาเกี่ยวกับอาเซียนคงไม่ใช่แค่เพียงการเรียนรู้ว่าอาเซียนมีกี่ประเทศ ก่อตั้งมาได้อย่างไร มีประกาศหรือปฏิญญาที่ฉบับ เพราะอาเซียนศึกษาต้องรวมการเรียนรู้ภาษาของประเทศสมาชิกด้วย เราใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการคือใช้เฉพาะในการประชุม ในเอกสารที่เป็นทางการ แต่การสื่อสารในสังคมอาเซียนต่างๆ ไป คงไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน (ยกเว้นฟิลิปปินส์) ดังนั้นเยาวชนไทยจึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกเรียนภาษาเพื่อนบ้านและเรียนให้อยู่ในระดับที่ใช้การได้อย่างน้อยหนึ่งภาษา

ถ้าถามความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมในคนไทยส่วนใหญ่เกิดขึ้นหรือยัง คงต้องตอบว่ายัง และทราบได้ที่คนไทยยังมองเพื่อนบ้านเป็นศัตรูมากกว่าเป็นหุ้นส่วน ความรู้สึกดังกล่าวก็ยังไม่เกิดแน่นอน สิ่งเหล่านี้นำไปสู่

⁶ กองอาเซียน 4. กระทรวงการต่างประเทศ. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ค.ศ. 2009 – 2015)., อ้างแล้ว, หน้า 58.

ความรู้สึกไว้นี้เชื้อใจทั้งในสังคมไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อไม่ไวใจกัน การเคารพนับถือซึ่งกันและกันก็ไม่มี และท้ายที่สุดก็จะส่งผลต่อการแสวงหาช่องทางที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกันในอนาคตต่อไปด้วย และแน่นอนว่าเมื่อไม่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของอาเซียน นอกจากจะทำให้เสาประชาคมสังคมฯ ไม่มั่นคงแล้ว ยังจะทำให้คนไทยเสียเปรียบประเทศสมาชิกอื่นๆ เมื่อเราก้าวเข้าสู่ประชาคมในปี 2558 อีกด้วย

ทั้งนี้ การสร้างความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเป็นโจทย์ของทุกหน่วยงาน ไม่ใช่เฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาเท่านั้น ซึ่งการเตรียมความพร้อมดังกล่าวควรประกอบด้วยแนวทางหลักๆ ดังนี้

- การให้ความรู้ต่อประชาชนเกี่ยวกับอาเซียนทั้งในแง่ของความเป็นองค์กร (ORGANIZATION) และในลักษณะข้อมูล

ของแต่ละประเทศสมาชิก (COUNTRY)

- ต้องสร้างความรู้ถึงการเป็นเจ้าของ ให้คนไทยทุกคนมีส่วนในการพัฒนาประชาคมอาเซียน ไม่ใช่รัฐบาลฝ่ายเดียว โจทย์สำคัญคือทำอย่างไรให้คนไทยเลิคมองว่าอาเซียนเป็นเรื่องวิชาการ และหันมาคิดใหม่ เราเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน

หากสังคมไทยมีการตระหนักรับรู้เกี่ยวกับอาเซียน และยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม คนไทยก็จะกลายเป็นประชาชนอาเซียนโดยสมบูรณ์ มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และในที่สุดเมื่อประเทศสมาชิกทั้งหมดมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน เมื่อนั้นอาเซียนก็น่าจะสามารถหาอัตลักษณ์ร่วมกันได้ อันจะทำให้เสาประชาคมสังคมวัฒนธรรมมีความมั่นคงไม่น้อยไปกว่าเสาประชาคมการเมือง ความมั่นคงและประชาคมเศรษฐกิจ

การศึกษา และแรงงานไทย กับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ไชยณัฐ คำดี¹

นิภาพรณ เจนสันติกุล²

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) เป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความใกล้ชิดและมีความสำคัญกับไทย

มากที่สุดตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของอาเซียนมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยไทยมีบทบาทสำคัญในการผลักดันความร่วมมือของอาเซียนให้มีความคืบหน้ามาตลอด ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำเขตการค้าเสรี

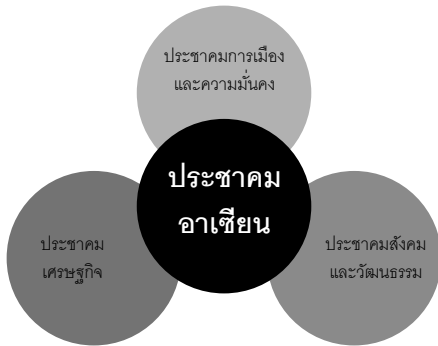
อาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ความตกลงด้านการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 รวมถึงความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรม ความมั่นคง และอื่นๆ ในปัจจุบันอาเซียนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Pillars) ได้แก่ (1) ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community : ASC) (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และ (3) ประชาคมสังคม - วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - cultural Community : ASCC) แสดงดังแผนภาพที่ 1

¹ นักวิชาการอิสระ ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตและปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

² อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประชาคมอาเซียน

One Vision, One Identity, One Community

แผนภาพที่ 1 ประชาคมอาเซียน

ที่มา: อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ, 2554: 4.

และจาก 3 เสาดังกล่าวข้างต้นนั้นพบว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC เป็นเรื่องที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด เนื่องจากมีรากฐานมาจากความร่วมมือและความตกลงทางเศรษฐกิจที่ประเทศสมาชิกได้ดำเนินการร่วมกันมาอยู่แล้วระยะหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสานต่อความร่วมมือและความตกลงที่มีอยู่เดิมให้เป็นรูปธรรมและมีแบบแผนมากยิ่งขึ้นและเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาเซียนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว พบว่าปัจจัยที่สำคัญนั้นคือ กลไกการบริหารของอาเซียนที่ช่วยผลักดันให้กิจกรรมของอาเซียนดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายกลไกที่สำคัญได้แก่

1. การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เป็นการประชุมระดับหัวหน้ารัฐบาล และเป็นกลไกการบริหารสูงสุด

ของอาเซียนในการกำหนดนโยบายและแนวทางความร่วมมือด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระหว่างกัน มีกำหนดการประชุมเป็นทางการทุกปี

2. การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting : AMM) เป็นการประชุมประจำปี เพื่อกำหนดแนวทางในระดับนโยบายและทบทวนข้อตัดสินใจ เพื่อบรรณโยบายและโครงการให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ดำเนินการต่อไป

3. การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Ministers' Meeting : AEM) เป็นการประชุมประจำปี ของรัฐมนตรีที่ดูแลและรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน

4. การประชุมรัฐมนตรีเฉพาะด้านอื่น ๆ (Other ASEAN Ministers' Meeting) ซึ่งจัดให้มีขึ้นตามความจำเป็น และเพื่อเร่งรัดการทำงานของคณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหารือ เกี่ยวกับโครงการความร่วมมือด้านต่างๆ เช่น การเกษตรและป่าไม้ การศึกษา สวัสดิการสังคม พลังงาน กฎหมาย สาธารณสุข แรงงาน สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การขนส่ง โทรคมนาคม ฯลฯ

5. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials Meeting : SOM) โดยแยกเป็นเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการเมือง เศรษฐกิจ

และเฉพาะด้าน เช่น พัฒนาสังคม วัฒนธรรม และสารสนเทศ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยาเสพติด ฯลฯ

6. คณะกรรมการประจำอาเซียน (ASEAN Standing Committee : ASC) เป็นการประชุมระดับอธิบดีกรมอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียนทุก 2 เดือน เพื่อติดตามความคืบหน้าและแก้ไขปัญหาในโครงการความร่วมมือระหว่างกัน

7. สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) เป็นหน่วยบริหารงานกลางของอาเซียน ตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย มีเลขาธิการอาเซียน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากประเทศสมาชิกให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี เป็นหัวหน้าสำนักงาน และมีรองเลขาธิการอาเซียน 2 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี

8. สำนักงานอาเซียนแห่งชาติ (ASEAN National Secretariat) คือ กรมอาเซียนในกระทรวงการต่างประเทศแต่ละประเทศสมาชิก เพื่อประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ ภายในประเทศและกับประเทศสมาชิกอื่นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ (กระทรวงการต่างประเทศ, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตามเงื่อนไขความพร้อมของประเทศไทยในการเป็นประชาคมอาเซียนนั้น หากพิจารณาจากเสา 3 เสาข้างต้น พบว่า ประเทศไทยยังคงต้องมีการเตรียมกิจกรรมในหลายภาคส่วนด้วยกัน โดยเน้นไปที่

กิจกรรมการศึกษา อาทิ การจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาในมหาวิทยาลัย การจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียนสู่การบรรลุเป้าหมายภายในปี 2558 ขึ้นมา เป็นต้น เพื่อผลักดันให้เกิดหลักสูตรอาเซียน

ศึกษา รวมถึงการทบทวนและวางโครงสร้าง ทั้ง 3 เสาด้วยการศึกษาเพื่อช่วยให้เยาวชนของชาติตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนวางรากฐานของประเทศไทยให้ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน

สุนทร ชัยยินดีภูมิ (2554) ได้อธิบายถึงบทบาทของการศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 3 เสา ได้แก่

1. เสาเศรษฐกิจ

1.1 การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เมื่อพิจารณาจากสถิติการว่างงาน พบว่า เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย มีอัตราการว่างงานค่อนข้างมาก

ซึ่งหมายความว่าประเทศเหล่านี้ยังไม่ได้จ้างงานเต็มที่และยังมีกำลังแรงงานเหลือให้แก่ภาคอุตสาหกรรมให้อยู่อย่างมหาศาลต่างจากประเทศไทยที่มีการจ้างงานเต็มที่แล้วเห็นได้จากการมีอัตราการว่างงานต่ำมาก (น้อยกว่า 2%) (โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย, 2554 : 7) ประกอบกับการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานและการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาพบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องกล่าวถึงปัญหาและข้อจำกัดด้านแรงงาน อาทิ งานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) ที่ได้ศึกษาความต้องการกำลังคนของกลุ่มอุตสาหกรรม โดยศึกษาจากกลุ่มบริษัทมหาชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 14 กลุ่มอุตสาหกรรม ในด้านปัญหาและข้อจำกัดด้านกำลังคน พบว่ามีปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

1) ขาดแคลนกำลังคนระดับกลางหรือระดับปฏิบัติการค่อนข้างมาก โดยเฉพาะผู้จบประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2) ขาดแคลนผู้จบการศึกษาใหม่ที่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงลักษณะงาน

3) เนื้อหาสาระที่เรียนไม่ตรงกับการใช้งานหรือการปฏิบัติงานจริง ไม่ทันสมัยไม่ก้าวทันความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้สถานประกอบการต้องมาฝึกอบรมเพิ่มเติม

4) ขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการสื่อสารทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน) ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การประยุกต์ใช้ตัวเลข/ทักษะ การคำนวณขั้นพื้นฐาน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น และ

5) ครู-อาจารย์ขาดประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ ส่วนวิทยากรและพี่เลี้ยงขาดทักษะในการสอนและถ่ายทอดงาน และในปี 2552 สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ : กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม พบข้อมูลที่น่าสนใจว่าขาดกำลังคนระดับกลางที่มีคุณภาพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะช่างอุตสาหกรรมเพื่อสร้างเครื่องจักรกลและชิ้นส่วน ประกอบกับคุณสมบัติของผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

จากข้อมูลข้างต้น ส่อเค้าให้เห็นปัญหาในเรื่องขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นอย่างมาก และยังเป็นสาเหตุสำคัญในการที่ประเทศไทยจะต้องมีการวางแผนการแก้ปัญหาในเรื่องการขาดแคลนแรงงาน ประกอบกับพัฒนาทักษะของแรงงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงโน้มน้าว และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาสนใจ ศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาและให้ความสำคัญ กับทักษะแรงงานมากขึ้น ให้แรงงานมีทักษะ ที่ครอบคลุมกับความต้องการของตลาด แรงงาน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายระหว่าง สถาบันการศึกษาในอาเซียน

1.2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Empowering people) ให้มีความตระหนักรู้ เกี่ยวกับอาเซียน เพื่อที่จะสนับสนุนการค้า และการลงทุนในอาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชากรรุ่น Millennial (อายุ 16 - 31 ปี) ที่ น่าจะเป็นกลุ่มพิเศษในการเผยแพร่การรับรู้ เนื่องจากเป็นประชากรที่มีความกระตือรือร้น ในการปรับตัวเพื่อรับกับสิ่งใหม่ๆ เป็นกลุ่มที่มีจิตสาธารณะ สามารถรับกับเทคโนโลยี ที่จะเข้ามาและพร้อมในการแข่งขันมากกว่า ประชากรกลุ่มอื่นๆ (โครงการกิจกรรม การเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย, 2554 : 5)

1.3 การศึกษาในฐานะภาคบริการ หนึ่งในที่จะต้องมีการเปิดเสรีหลังจากการ ลงนามการเปิดเสรีทางการค้าในนาม อาเซียน ซึ่งมี 4 รูปแบบตามหลักองค์การ การค้าโลก (WTO) ดังนี้

MODE 1 การบริการข้าม พรมแดน (Cross - border Supply) เป็นการให้บริการจากประเทศหนึ่งผ่านสื่อ ต่างๆ โดยตัวผู้ให้บริการหรือบริษัทไม่ต้อง

ไปอีกประเทศหนึ่ง เป็นบริการที่มีลักษณะ ข้ามพรมแดนอย่างแท้จริง เช่น การศึกษา ทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต e-Learning การบริการโทรคมนาคม การให้คำปรึกษา ผ่านสื่อ เป็นต้น

MODE 2 การให้บริการต่างประเทศ (Consumption Abroad) เป็นการ ให้บริการโดยผู้บริโภคหรือผู้รับบริการ (Service Consumer) จากประเทศหนึ่งไปใช้ บริการอีกประเทศหนึ่งซึ่งเป็นผู้ให้บริการ (Service Supplier) โดยการให้บริการจะมีขึ้น ภายในดินแดนเดียว เช่น การเดินทาง ไปศึกษาต่างประเทศ เป็นต้น

MODE 3 การเข้ามาตั้งหน่วย บริการของหน่วยงานต่างประเทศ (Commercial Presence) เป็นกรณีที่ ผู้ประกอบกิจการอีกประเทศหนึ่งโดย ให้บริการผ่าน Entities ที่ตั้งอยู่ในรัฐสมาชิกอื่น เช่น การจัดตั้งสาขา สำนักงาน ตัวแทน หรือ ตั้งบริษัท เป็นต้น

MODE 4 การให้บริการโดย บุคคลธรรมดา (Presence of Natural Person) เป็นการให้บริการโดยบุคคลธรรมดา ประเทศหนึ่งเข้าไปทำงานในดินแดน อีกประเทศหนึ่งเป็นการชั่วคราว เช่น อาจารย์ ชาวต่างชาติเข้ามาสอนหนังสือประเทศหนึ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) ซึ่งสถาบันการศึกษาจะต้องส่งเสริมและสร้าง ระบบการศึกษาแบบสากล และให้ประชาชน

ทุกคนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน

2. เสาสังคมและวัฒนธรรม

เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของการเป็น
ประชาชนอาเซียน

3. เสาการเมืองและความมั่นคง

เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนัก
ถึงความสำคัญของกฎบัตรอาเซียน การอยู่
ร่วมกันอย่างสันติ หลักการประชาธิปไตย
และสิทธิมนุษยชน

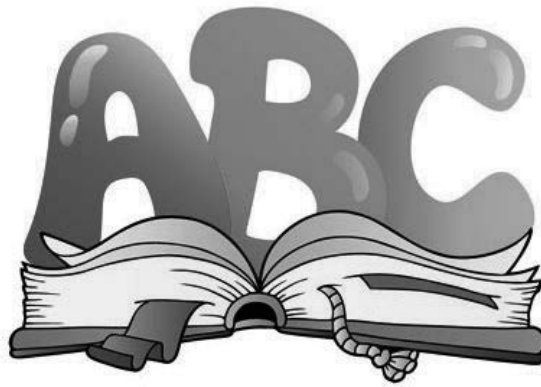
สรุปโดย
ภาพรวมจะเห็น
ได้ว่าการศึกษาเป็น
ปัจจัยหนุนเสริม
สำคัญที่จะกำหนด
ให้ประเทศไทยมี
แบบแผนและระบบ

การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคม
อาเซียนด้วยการสอดแทรกเนื้อหาอาเซียน
และเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษให้
สามารถอ่านออกเขียนได้ และเข้าใจสามารถ
สื่อข้อความได้อย่างชัดเจน ผ่านระบบการ
ศึกษาทั้งชั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และระดับ

อุดมศึกษา ตลอดจนการไม่ละเลยการศึกษา
นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่
ต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไป และในด้าน
แรงงานประเทศไทยจะต้องทำการประเมิน
ถึงศักยภาพและอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ
ของประเทศให้ชัดเจนว่าภายในปี 2558
แรงงานไทย ควรจะเป็นไปในทิศทางใด และ
จะต้องเพิ่มสมรรถนะด้านใดเพื่อแข่งขัน

กับกลุ่มประเทศใน
อาเซียน เพราะ
การรวมกันเป็น
ประชาคมอาเซียน
มีทั้งผลกระทบทั้ง
ด้านบวกและด้านลบ
ต่อประเทศ ซึ่งทุก
ส่วนราชการจะต้อง

มีความชัดเจนและพร้อมในการรับข้อมูล
ข่าวสารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้
ประชาชนทุกคนเข้าใจและตระหนักถึง
ความสำคัญของกฎบัตรอาเซียน การอยู่
ร่วมกันอย่างสันติ หลักการประชาธิปไตย
และสิทธิมนุษยชน และการสร้างเอกลักษณ์
ของการเป็นประชาชนอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. ม.ป.ป. ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.mfa.go.th/web/1694.php>. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2555.

โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). 2554. ประชาคมอาเซียนกับการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และภาคแรงงานของไทย : ความเป็นหน้า โอกาส ความท้าทาย และการวิจัย ใน TRF Policy Bulletin. 2 (1); 4-8.

สุนทร ชัยยินดิภูมิ. 2554. **ทิศทางการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน**. เอกสารสำหรับการประชุมวิชาการ ปอมท ประจำปี 2554 หอประชุมกองทัพเรือ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549.

รายงานผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการกำลังคนของกลุ่มอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552. **การศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ: กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **แนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนวิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. 2554. **ประชาคมอาเซียน**. เอกสารประกอบการบรรยาย. วันพฤหัสบดีที่ 16 มิถุนายน 2554. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ข้าราชการไทยก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

วัชรพร รัตยานนท์¹

ประเทศไทยกับประชาคมอาเซียน

ตลอดช่วงระยะเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมา สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ และไทยก็มีบทบาทสำคัญในการผลักดันความร่วมมือของอาเซียนให้มีความคืบหน้ามา โดยตลอด อาทิ การผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยการริเริ่มให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ ASEAN Free Trade Area (AFTA) สมัยอดีตนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการรวมตัวเป็นประชาคมของอาเซียนโดยเริ่มจากเสาเศรษฐกิจ

ต่อมา ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนที่บาหลี เมื่อปี 2546 ได้แสดงเจตนารมณ์ร่วมกัน

ที่จะสร้างประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยมีการจัดทำแผนงานด้านต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว

นำมาสู่การจัดทำกฎบัตรอาเซียน เพื่อวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรของอาเซียน ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีกฎกติกาในการทำงาน มีประสิทธิภาพ และ

¹ ผู้อำนวยการกลุ่มช่วยอำนวยความสะดวก สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

เป็นองค์กรเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ กฎบัตรฯ ได้เริ่มมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2551 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ประเทศไทยได้เข้าดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน

และเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ได้มีการรับรองปฏิญญาชะอำ - หัวหิน ว่าด้วยแผนงานสำหรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในทั้ง

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC)

เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี 2558

เมื่อมีการรวมตัวเช่นนี้ สิ่งประเทศไทยจะได้ประโยชน์ไม่น้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ ถือเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศที่จะต้องเตรียม

สู่ประชาคมอาเซียนปี 2558

ประชาคม
การเมือง
และความ
มั่นคง
อาเซียน

ประชาคม
เศรษฐกิจ
อาเซียน

ประชาคม
สังคมและ
วัฒนธรรม
อาเซียน

3 เสาหลัก (pillars) คือ

1. ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community - ASC)
2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC)

ความพร้อมของเจ้าหน้าที่เพื่อรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน การแข่งขันทางเศรษฐกิจ และการเคลื่อนย้ายแรงงานที่จะขยายตัวในอนาคต

สำนักงาน ก.พ. กับการเตรียมความพร้อมข้าราชการไทยสู่ประชาคมอาเซียน

สิ่งหนึ่งที่สำนักงาน ก.พ. ตระหนักคือการสร้างและเตรียมความพร้อมข้าราชการไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ตลอดจนศึกษา ค้นหาแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนใน 3 เสาหลัก (pillars) นั้น สำนักงาน ก.พ. มีหน้าที่รับผิดชอบในองค์ประกอบย่อยของเสาหลักด้านการ**ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน** (ASEAN Socio - Cultural Community - ASCC) ซึ่งการมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้การรับรองแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community Blueprint) เพื่อเป็นกรอบและกิจกรรมที่จะทำให้อาเซียนบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมภายในปีเป้าหมาย 2558

โดยแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนจะเน้นให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือกันของประเทศสมาชิกในด้านต่างๆ ประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่

- A. การพัฒนามนุษย์ (Human Development)
 - B. การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
 - C. สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
 - D. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
 - E. การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building an ASEAN Identity)
 - F. การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)
- โดยแต่ละด้านจะมีองค์ประกอบย่อยของแต่ละด้าน

แผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community Blueprint)

ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ค.ศ. 2009 - 2015) มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ร่วมกันในสังคมที่เอื้ออาทร ประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน และมีความมั่นคงทางสังคม

สำนักงาน ก.พ. ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบด้านการพัฒนามนุษย์ ในหัวข้อ A7 พัฒนาสมรรถภาพของระบบราชการ หรือ การสร้างศักยภาพของระบบราชการ (Building Civil Service Capability) และด้านสิทธิและความยุติธรรมทางสังคม ในหัวข้อ C3 การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (Promoting Corporate Social Responsibility - CSR) ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ได้ดำเนินการมาโดยตลอด

การสร้างศักยภาพของระบบราชการ (A7)

สำนักงาน ก.พ. ได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์พร้อมแผนงานโครงการตามแผนการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนอาเซียน ค.ศ. 2010 - 2015 (ACCSM Work Plan 2010 - 2015) โดยส่งให้ฝ่ายเลขานุการอาเซียนเรียบร้อยแล้ว

กิจกรรมต่างๆ ที่สำนักงาน ก.พ. ได้ดำเนินการภายใต้แผนงานข้างต้นได้แก่

1. สำนักงาน ก.พ. ในฐานะ ASEAN Resource Centre on Leadership Development ได้พัฒนาแนวทางการสร้างผู้นำในราชการพลเรือนของไทยทั้งในด้านการสรรหา การพัฒนา การเตรียมความพร้อม การแต่งตั้งและการส่งเสริมคุณธรรมของนักบริหารอย่างต่อเนื่องซึ่งได้ปรากฏในปัจจุบันในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

2. สำนักงาน ก.พ. ได้จัดอบรมหลักสูตรต่างๆ อย่างต่อเนื่องสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งในส่วนที่สำนักงาน ก.พ. จัดขึ้นโดยตรงหรือในส่วนที่จัดให้ตามความต้องการของประเทศสมาชิก เช่น

2.1 หลักสูตร HR Management สำหรับ ข้าราชการจากประเทศกัมพูชา เป็นต้น

2.2 สำนักงาน ก.พ. ได้จัดทำ
โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง
สำนักงาน ก.พ. กับประเทศสมาชิกอาเซียน

ระหว่างปี พ.ศ. 2553 - 2555 รวมทั้งสิ้น 19
โครงการ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ด้านการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมในราชการพลเรือน

กลุ่มที่ 2 ด้านการส่งเสริม
และพัฒนาภาวะผู้นำ

กลุ่มที่ 3 ด้านการส่งเสริม
การบริหารทรัพยากรบุคคล มีอาชีพร

กลุ่มที่ 4 ด้านความร่วมมือ
แบบทวิภาคี

3. สำนักงาน ก.พ. เป็นศูนย์กลาง
การรวบรวมบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญและ
วิทยาการซึ่งเป็นเสมือนทรัพยากรบุคคล
สำหรับการจัดฝึกอบรมและการสร้าง
ศักยภาพของระบบราชการอย่างต่อเนื่อง

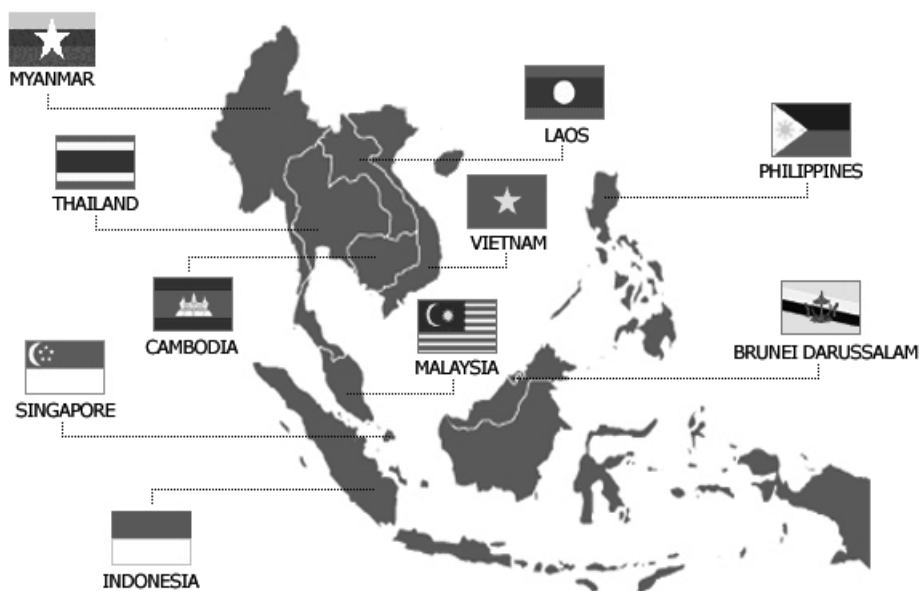
4. สำนักงาน ก.พ. ได้จัดฝึกอบรม
หลักสูตร “บทบาทหญิงชายเพื่อการพัฒนา”
และ “หลักสูตรเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม
สำหรับนักบริหารระดับต้น ระดับกลางและ
ระดับสูง” ทั้งนี้ทั้งสองหลักสูตรจะได้นำไป
จัดฝึกอบรมให้กับข้าราชการของประเทศ
สมาชิกอาเซียนต่อไป

5. สำนักงาน ก.พ. ได้จัดหลักสูตร
การฝึกอบรมตามหลักสมรรถนะ เพื่อแบ่งปัน
และแลกเปลี่ยนระหว่างกันในระบบราชการของ
ประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้ความช่วยเหลือ
ของ ACCSM

6. สำนักงาน ก.พ. ได้พยายามสร้าง
ความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้กับบางประเทศในอาเซียน เช่น เชิญ
ผู้ทรงคุณวุฒิจากสิงคโปร์มาให้ความรู้แก่
ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับ
สูง (หลักสูตรเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ที่จะ
เป็นรองอธิบดี) ตลอดจนการจัดฝึกอบรม
การบรรยายและการอบรมเชิงปฏิบัติการโดย
เชิญผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียน
เข้าร่วมโครงการดังกล่าวระหว่างปี 2553 -
2555 ภายใต้งบประมาณสนับสนุนจาก
สพร.

7. สำนักงาน ก.พ. ได้ผลักดันให้เกิด
นโยบายและยุทธศาสตร์ในเรื่องต่างๆ ได้แก่

7.1 กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
มาตรา 34 ว่า การจัดระเบียบข้าราชการ

พลเรือนต้องเป็นไปเพื่อผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า โดยให้ข้าราชการปฏิบัติราชการอย่างมีคุณภาพ คุณธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี และใน มาตรา 42 ว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล ต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพ ขององค์กรและลักษณะของงานโดยไม่เลือก ปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

7.2. กำหนดให้มียุทธศาสตร์ การพัฒนาข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2552 - 2555

7.3. ยุทธศาสตร์การส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมในภาครัฐ พ.ศ. 2552 - 2555

7.4. ยุทธศาสตร์การพัฒนา คุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2553 - 2555

7.5. ส่งเสริมให้ทุกส่วนราชการ กำหนดตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน และมีระบบการให้รางวัลจูงใจหน่วยงาน ที่เป็นตัวอย่างในเรื่องดังกล่าว

8. สำนักงาน ก.พ. สร้างและส่งเสริม กลไกของบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้มีมาตรฐานด้านการบริการ (service standard) มีกระบวนการให้ข้อมูล ย้อนกลับจากประชาชน (citizens feedback procedure) และระบบการให้คะแนน ผลการปฏิบัติงานตามผลลัพท์ โดยจัดให้มี ตัวชี้วัดความพึงพอใจของผู้รับบริการในงาน ต่างๆ ที่เป็นงานให้บริการและสำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดเป็นตัวชี้วัดตามคำรับรอง ปฏิบัติงานระดับส่วนราชการด้วย โดยจะให้ รางวัลตามผลการทำงานตามตัวชี้วัดด้วย

9. ขยายบทบาทภาคประชาสังคม และกลุ่มประชาชนในการสร้างมโนสัจจิต

และธรรมาภิบาล โดยสำนักงาน ก.พ. วิริเริ่มให้มีการรวมตัวของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรอิสระต่างๆ ในการร่วมกันรณรงค์และขับเคลื่อนมาตรการสร้างความโปร่งใสในราชการพลเรือนโดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2552 โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานนำการดำเนินการในเรื่องนี้

การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (C3)

สำนักงาน ก.พ. ได้ดำเนินการศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของหน่วยงานภาครัฐในภาพกว้างและในบริบทที่เชื่อมโยงกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ สำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหัวข้อ C3

นอกจากนี้สำนักงาน ก.พ. ยังได้จัดทำประมวลจริยธรรมและจัดตั้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเพื่อคอยสอดส่องดูแลและเสริมสร้างจริยธรรมในองค์กร โดยดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการกุศลและบริการสาธารณะประโยชน์ อาทิ การถือศีล การทำบุญตามประเพณี การเลี้ยงอาหารแก่ทหารบาดเจ็บ การบริจาคสิ่งของให้แก่เด็กพิการซ้ำซ้อน การทาสีโรงเรียนในต่างจังหวัด เป็นต้น

แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียน

สำนักงาน ก.พ. ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียนเข้าสู่การประชุม ก.พ. ครั้งที่ 1/2554 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2554 โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบดังนี้

ปี 2554 การประเมินและสร้างความตระหนัก

มีแนวทางดำเนินการสร้างความตระหนักตื่นตัว และสร้างเครือข่าย โดยรวมถึงการจัดทำหนังสือแจ้งเวียนส่วนราชการถึงแนวทางในการเตรียมความพร้อมข้าราชการการปรับปรุงเครื่องมือสื่อการพัฒนา (เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ e-Learning หลักสูตรภาษาอังกฤษ และหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร) การส่งเสริมให้เกิดระบบการแลกเปลี่ยน

บุคลากรระยะสั้นระหว่างข้าราชการของ ประเทศสมาชิกอาเซียนและการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคหรือวิชาการแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ การให้ความรู้และพัฒนาข้าราชการในระยะนี้จะเน้นความรู้ทักษะและสมรรถนะพื้นฐานเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (เช่น 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน และแผนแม่บทของแต่ละด้าน) โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มข้าราชการที่จะเกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นลำดับต้น

ปี 2555 - 2556 การพัฒนาและปรับใช้

เป็นการขยายการพัฒนาและสร้างความพร้อมทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเตรียมความพร้อมระหว่างส่วนราชการ อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรภาคราชการจะ

คำนึงถึงความจำเป็นในการพัฒนาของแต่ละเสาหลักมากขึ้นและขยายกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมนอกเหนือจากกลุ่มบริหาร

ปี 2556 - 2558 เร่งและเพิ่ม

มีการพัฒนาความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่เข้มข้นขึ้นในทุกระดับและครอบคลุมประเด็นการพัฒนาบุคลากรของทุกเสาหลัก รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ระหว่างส่วนราชการที่รับผิดชอบในต่างเสาหลัก

สำนักงาน ก.พ. มีความมั่นใจว่าการร่วมมือกันของอาเซียนจะกลายเป็นพลังในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ต่อสาวยตาชาวโลกท้ายที่สุดนี้สำนักงาน ก.พ. ถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมของข้าราชการในการที่จะเดินไปพร้อมๆ กันเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

กระทรวงมหาดไทยกับการเตรียมความพร้อม การเป็นประชาคมอาเซียน¹

วัลลภ พรังพงษ์²

ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

อาเซียน เป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า อาเซียน มีพื้นที่ราว 4,435,570 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 600 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2553 มีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP)

ของประเทศสมาชิกรวมกันคิดเป็นมูลค่าราว 1.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นลำดับที่ 9 ของโลกในปัจจุบัน อาเซียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศสันติภาพ และการอยู่ร่วมกันโดยสันติ การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน รวมถึงการร่วมกันแก้ไข ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน อาทิเช่น ปัญหาย้ายพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นภายในประเทศสมาชิก เป็นต้น

ประเทศในสมาชิกอาเซียนมีแผนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 รวมตัวเป็นบ้านหลังเดียวกัน เปรียบเหมือนบ้านที่มี 4 เสา แต่ประชาคมอาเซียน จะประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่

- 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
- 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 3) ประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

¹ ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้ สรุปและเรียบเรียงจากการสัมภาษณ์ นายวัลลภ พรังพงษ์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เรื่อง มท.กับการเตรียมความพร้อมรับการประชุมเศรษฐกิจอาเซียน ปี 2558 รายการ “มหาดไทยชวนรู้” สถานีวิทยุ สวพ.91 (91.0 Mhz) เมื่อ 17 ตุลาคม 2554 โดยกองสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

² รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

ซึ่ง 3 เสาหลักจะเป็นเสาที่ค้ำจุน 10 ประเทศให้มีความเชื่อมโยงกัน ในเรื่องของแผนงานกิจกรรมต่างๆ ที่ทำร่วมกัน เรื่องของกฎบัตรอาเซียน มติของสมาชิกที่ดำเนินการร่วมกัน ประชาชนใน 10 ประเทศนี้จะหลอมเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นรากฐานที่จะบรรลุมหาเศรษฐกิจการเมือง และวัฒนธรรมซึ่งนำไปสู่วิสัยทัศน์ในเรื่องของประชาชนอาเซียนในปี 2558 ต่อไป

ความคิดเห็นต่อการที่ประเทศไทยจะรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

ในภาพรวมแล้ว การรวมตัวกันจะเป็นประโยชน์กับประเทศไทยอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นการสร้างโอกาสต่างๆ ขยายตลาด การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน แต่ประเทศไทยควรมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของ

คนต่างๆ ที่เข้ามา ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียควบคู่กันไป ทั้งในด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในเรื่องความมั่นคงรูปแบบใหม่ อาทิ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด และแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น และปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมที่จะมีความหลากหลาย มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากผู้คนชาวต่างชาติที่จะเข้ามาสู่สังคมไทย ซึ่งในส่วนของประเทศไทยควรเตรียมวางแผนว่าจะทำอย่างไรที่จะสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนของเราองรับวัฒนธรรมที่เข้ามาในขณะเดียวกัน ก็ยังคงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้ให้คงอยู่

ผลกระทบจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

ผลกระทบมี 3 ด้าน คือ

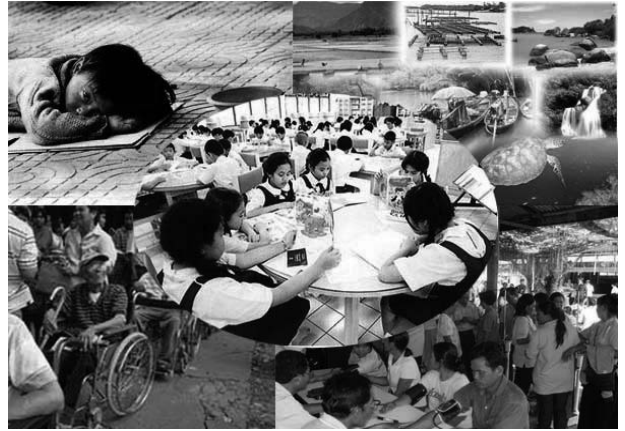
1. ด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เกิดจากการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 สาขา ได้แก่ สินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุน ซึ่งทำให้มีทั้งผู้ที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์แตกต่างกันตามศักยภาพของผู้ประกอบการในแต่ละประเทศ เราจะต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับระบบการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์การค้า การลงทุน ผู้ประกอบการต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลง FTA อาทิ กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดของสินค้าและมาตรการการค้าที่มีประสิทธิภาพ และแนวทางการดำเนินการของ

แต่ละประเทศสมาชิก เป็นต้น การปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานการทำงานที่เป็นสากล การเตรียมความพร้อมรับปัญหาแรงงานทั้งที่มีการแข่งขันและขาดแคลนในบางสาขารวมถึงการปรับตัวในการบริหารต้นทุนและปิดความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างๆ

2. ด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในปัจจุบันภัยคุกคามของโลกได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง (Radical change) โดยมีภัยคุกคามที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการใช้กำลังทางทหารเพียงอย่างเดียว แต่กลับกลายเป็นภัยคุกคามที่เรียกว่า “ภัยคุกคามรูปแบบใหม่” (Non-traditional threat) ซึ่งมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งภายในหรือจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย และภัยพิบัติ ซึ่งต้องใช้ในการบูรณาการ ทรัพยาการมนุษย์และเทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด อีกทั้งต้องมีความร่วมมือระดับนานาชาติกับมิตรประเทศจึงจะสามารถแก้ปัญหาได้

3. ด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งแผนประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน จะทำหน้าที่ชัดเจนผลกระทบของการพัฒนาทางด้าน

เศรษฐกิจ โดยมีทิศทางในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและขจัดความยากจน การส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงสวัสดิการสังคม การศึกษา การคุ้มครองสิทธิสตรีและเด็ก บริการด้านสาธารณสุข ความมั่นคงด้านอาหาร การสร้างเขตปลอดยาเสพติด เป็นต้น

การดำเนินงานของประเทศไทยในเรื่องของประชาคมเศรษฐกิจ

ได้มีการประชุมเตรียมความพร้อมในการรองรับประชาคมอาเซียน ทำอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งกระทรวงต่างๆ ได้ตกลงในหลักการว่า จะต้องน้อมนำเอาหลัก/แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ จะเป็นคำตอบที่ดีที่สุดสำหรับการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย หลักปรัชญา 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ในการใช้ “ความพอเพียง/พอดี มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี” โดยมีความรู้

และคุณธรรมประกอบ หลักการเศรษฐกิจพอเพียง ถือว่าเป็นทางสายกลางที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของคนไทย ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ได้กับทุกระดับตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถมีเศรษฐกิจที่มั่นคง เข้มแข็งและจะเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจที่ดีในประชาคมอาเซียนต่อไปได้

กระทรวงมหาดไทยกับประชาคมอาเซียน

กระทรวงมหาดไทยซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงมหาดไทยจะเกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสา ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นข้อต่อสำคัญในการที่จะนำเรื่องของหลักการ กติกา แผนงาน โครงการลงสู่ภูมิภาค จากภูมิภาค สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนทั้งหมด

ขอยกตัวอย่าง การดำเนินการตามหลักประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งจะมีการเปิดการค้าเสรีอาเซียน โดยมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงาน และเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ผลที่จะเกิดตามมาก็คือ จะมีการเคลื่อนย้ายบุคคลเพิ่มมากขึ้นด้วย มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมมากขึ้น

การเกิดสังคม/ชุมชนชาวต่างชาติที่อาศัยรวมกันมากขึ้น เกิดการแต่งงาน การสมรส การหย่า การมีบุตร และการเสียชีวิต ในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทยจะต้องเข้าไปกำกับ ดูแล เช่น งานทะเบียนราษฎร การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สันติของชุมชนทั้งในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ SME การพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นต้น ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจะต้องวางยุทธศาสตร์และแผนการสร้างความเข้าใจให้แก่ราชการและภาคีการพัฒนาในพื้นที่เพื่อเตรียมการรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่ดีต่อไป

การเตรียมความพร้อมของกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำโครงการศึกษาและเตรียมความพร้อมของกระทรวงมหาดไทยแบบบูรณาการในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 โดย

การร่วมกันทำงานเป็นคณะทำงานแบบ
บูรณาการ ซึ่งมีบุคคลจากหน่วยงานของ
สำนัก/กองต่างๆ ในสำนักงานปลัดกระทรวง
มหาดไทยและจากหน่วยงานระดับกรมและ
จังหวัดต่างๆ เข้ามาร่วมบูรณาการการทำงาน
ร่วมกันเพื่อประโยชน์ของกระทรวงมหาดไทย
และประเทศชาติโดยรวม

ขณะนี้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ
จัดทำยุทธศาสตร์ในการเตรียมความพร้อม
ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบ
กฎหมาย และด้านการให้ความรู้กับทุกภาคส่วน
เพื่อให้การจัดตั้งประชาคมอาเซียนประสบ
ผลสำเร็จภายในปี 2558 ซึ่งประกอบด้วย

1. บุคลากร ได้แก่

1.1 การวางแผนอัตรากำลังและ
จัดโครงสร้างองค์กรโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ
เรื่องประชาคมอาเซียน ทำหน้าที่พัฒนา
บุคลากรของกระทรวงมหาดไทยทั้งในกลุ่ม
ผู้บริหารระดับสูง กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง
และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความรู้
ความเข้าใจในเรื่องอาเซียน ความรู้เรื่อง
ประเทศสมาชิกและการปรับปรุงประสิทธิภาพ
การทำงานให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อรองรับ
เป็นประชาคมอาเซียน

2. กติกา กฎบัตรอาเซียน นำไปสู่
กระบวนการที่จะต้องพัฒนา ปรับปรุงและ
แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ และแนวทาง
ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้สอดคล้องกับ

กฎบัตรอาเซียน แผนแม่บทว่าด้วยการรวมตัว
เป็นอาเซียน แผนการจัดตั้งประชาคม
การเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและ
วัฒนธรรมอาเซียนและอื่นๆ

3. การให้ความรู้กับทุกภาคส่วน เพื่อ
สนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน
ของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่

3.1 การประสานงานกับหน่วยงาน
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มาร่วมระดมความคิดเห็น
ทั้งในระดับส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่น
และเสนอข้อเท็จจริง สถานการณ์ของปัญหา
และผลกระทบด้านต่างๆ ตลอดจนศักยภาพ
การใช้ประโยชน์ และความพร้อมของ
กระทรวงมหาดไทยในการเข้าสู่ประชาคม
อาเซียนทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง
เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม

3.2 การจัดสัมมนาเผยแพร่ความรู้
โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีประเด็นหลัก
ในการศึกษา การแบ่งกลุ่มย่อย รูปแบบการจัด
สัมมนาระดมความเห็นจากทุกภาคส่วนที่
เกี่ยวข้องทั้ง 4 ภูมิภาค ทั้งการจัดประชุม
สัมมนา ฝึกอบรมและการใช้สื่อต่างๆ รวมถึง
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (VDO Conference)

3.3 โครงการหรือภารกิจต่างๆ
ได้แก่

- โครงการสร้างความตระหนักรู้
ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

- โครงการเตรียมความพร้อม
ของกระทรวงมหาดไทย

- โครงการพัฒนาทีมวิทยากร
(Train the trainers)

- โครงการเตรียมความพร้อม
ชายแดนเพื่อการรองรับประชาคมอาเซียน

- โครงการอบรมด้านภาษา
การเจรจาต่อรองและการจัดประชุม เป็นต้น
ท้ายที่สุด ประชาชนจะได้รับประโยชน์
อย่างมากจากการรวมตัวเป็นประชาคม

อาเซียน ก็ต่อเมื่อทุกภาคส่วนได้มีการเตรียม
ความพร้อมที่ดี โดยเฉพาะภาครัฐที่จะต้อง
มีการปรับตัวอย่างขนานใหญ่ ทั้งในเรื่อง
การเตรียมบุคลากร ระเบียบกฎหมาย และ
การให้ความรู้กับทุกภาคส่วน รวมทั้งภาค
ประชาชนในการเตรียมการรองรับที่ดี ที่
ถูกต้องต่อไป

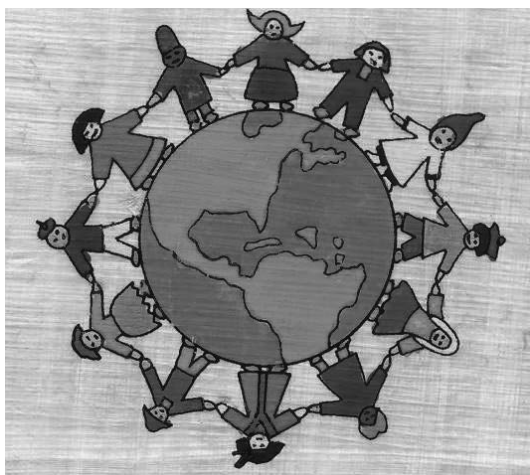

การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของ กระทรวงมหาดไทย : มิติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

วิทยาลัยมหาดไทย¹

บทนำ

ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 ในเดือนมกราคม 2550 ที่เซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายใน ปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) เพื่อจัดโครงสร้างองค์กรของอาเซียนรองรับภารกิจและพันธกิจ รวมทั้งแปลงสภาพอาเซียนจากองค์กรที่มีการรวมตัวหรือร่วมมือกันแบบหลวมๆ สร้างและพัฒนามาสู่สภาพการเป็น “นิติบุคคล” ซึ่งเป็นที่มาของการนำหลักการนี้ไปร่างเป็น

“กฎบัตรอาเซียน” ซึ่งทำหน้าที่เป็น “ธรรมนูญ” การบริหารปกครองกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศซึ่งฉันทกกำลังเป็นหนึ่งเดียวกัน

การก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรที่จะเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนกระบวนการกิจกรรม และนโยบายต่างๆ ที่จะตามมา ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการพัฒนาหรือทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องเร่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมต่อการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2558

รัฐบาลได้เสนอนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2554 โดยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

¹ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

ประการที่หนึ่ง เพื่อนำประเทศไทยไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจที่สมดุลมีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศมากขึ้น ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างความเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพ และสุขภาพคนไทยในทุกช่วงวัยถือเป็นปัจจัย ชี้อาสาความสามารถในการอยู่รอดและ แข่งขันได้ของเศรษฐกิจไทย

ประการที่สอง เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ สังคมที่มีความปรองดองสมานฉันท์และอยู่บน พื้นฐานของหลักนิติธรรมที่เป็นมาตรฐานสากลเดียวกันและมีหลักปฏิบัติที่เท่าเทียม กันต่อประชาชนคนไทยทุกคน

ประการที่สาม เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อย่างสมบูรณ์โดยสร้างความพร้อมและ ความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและ วัฒนธรรมและการเมืองและความมั่นคง

กระทรวงมหาดไทย : Ministry of Interior

ตาม พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน การอำนวยความสะดวกของ สังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมือง การปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน

การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณภัย และการพัฒนาเมืองและ ราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็น

อำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยหรือ ส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย

เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ ที่มีอยู่ตามบทบัญญัติกฎหมายอื่นๆ ประกอบด้วยแล้ว ภารกิจและอำนาจหน้าที่ ของกระทรวงมหาดไทย สรุปได้ 4 ประการ คือ

1. ด้านการเมืองการปกครองกระทรวง มหาดไทยมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกตั้งองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทางการเมืองทุกระดับ ส่งเสริมการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข การปกครองและการบริหาร หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และ การรักษาความมั่นคงของชาติ

2. ด้านเศรษฐกิจ กระทรวงมหาดไทย มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งจะต้อง ประสานและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับ ส่วนราชการต่างๆ ของกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังรับผิดชอบ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร การคุ้มครองผู้เช่านา การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขนาดเล็ก นอกเขตชลประทาน และการชลประทาน ราษฎร เป็นต้น

3. ด้านสังคม กระทรวงมหาดไทย มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน และการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เป็นต้น

4. ด้านการพัฒนาทางกายภาพ กระทรวงมหาดไทยมีความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดชุมชน การจัดที่ดิน การให้บริการขั้นพื้นฐานในชนบท การจัดผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะ และการให้บริการ สาธารณูปโภคในเขตเมือง เป็นต้น

ประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย ความร่วมมือ 3 เสาหลัก คือ ประชาคม การเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) และ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Social - Cultural Community -

ASCC) เสาหลักแต่ละด้านมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

ประชาคมการเมืองและความมั่นคง อาเซียน มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศ ในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุขโดยการแก้ไข ปัญหาในภูมิภาคโดยสันติวิธีและยึดมั่นใน หลักความมั่นคงรอบด้าน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มี วัตถุประสงค์เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถ แข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาเซียน มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริม สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน

บทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

กระทรวงมหาดไทยจะมีบทบาท สำคัญในส่วนของเสาหลักด้านประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASC)

สืบเนื่องจากการเป็นกระทรวงที่รับผิดชอบทางด้านความมั่นคงภายในประเทศและจากขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามบทบัญญัติกฎหมายนั้น ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยยังครอบคลุมไปยังอีก 2 เสาหลัก คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC)

ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงเป็นภาคส่วนราชการที่มีบทบาทหลักกระทรวงหนึ่งที่จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยจะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ จากส่วนกลางสู่พื้นที่เป้าหมาย

ความพร้อมของบุคลากรกระทรวงมหาดไทยกับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

การเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนยังเป็นเรื่องใหม่ของประเทศไทย และของกระทรวงมหาดไทยเอง ที่ต้องมีการเร่งรัดพัฒนาทั้งในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนานโยบายและแผนงานต่างๆ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาบุคลากรของกระทรวงมหาดไทยเองนั้น โดยฝ่ายบริหารได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรมาอย่างต่อเนื่อง มีการเสริมสร้างองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านกระบวนการจัดการความรู้ในองค์กรให้บุคลากรของกระทรวงเกิดการตื่นตัวและกระตุ้นการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นี้ จึงต้องเน้นหนักให้บุคลากรตระหนักในเรื่อง ดังนี้

1. เกิดทุนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมเผยแพร่โครงการพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งในการแก้ปัญหาและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติและยาเสพติด
3. ส่งเสริมการแปลงยุทธศาสตร์การดำเนินงานไปสู่ AEC ของระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด โดยการสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคง

ซึ่งการพัฒนาศักยภาพทางด้านบุคลากรในขั้นต่อไปของกระทรวงมหาดไทยนั้น นอกจากองค์ความรู้ที่ยังคงเสริมสร้างให้อย่างต่อเนื่องแล้วนั้น สถาบันดำรงราชานุภาพ ซึ่งเป็นหน่วยงานแกนหลักที่รับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรของกระทรวงมหาดไทย จะร่วมมือกับทุกกรม และรัฐวิสาหกิจในกระทรวงมหาดไทย เพื่อพัฒนาเพิ่มขีดสมรรถนะของบุคลากรในแต่ละระดับให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำองค์ความรู้ต่างๆ ไปปรับใช้กับการทำงานในหน้าที่ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมตามสายงานที่ได้รับมอบหมาย

ประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (HRD) ของกระทรวงมหาดไทย

1. พัฒนาบุคลากร โดยเน้นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการขยายผลโครงการพระราชดำริ

2. พัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ดังนี้

2.1 การพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กับ AEC

2.2 การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศกับบทบาทของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด รวมทั้งการส่งเสริม SMEs

2.3 การบริหารปกครอง (Governance) แบบเน้นการมีส่วนร่วม

3. พัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะดังนี้

3.1 ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเกาหลี (คู่เจรจา ASEAN)

3.2 ภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม พม่า มลายู ตากาล็อก เขมร เป็นต้น

3.3 ทักษะการใช้ IT

4. พัฒนาให้บุคลากรมีสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม (Cultural competencies) ในบริบท ASEAN และบริบทของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. พัฒนาก้าวหน้าทุกระดับโดยเน้น Visionary Leadership และผู้นำการเปลี่ยนแปลง

แผนการดำเนินงานและกิจกรรม

ในกระบวนการพัฒนาทางด้านบุคลากร กระทรวงมหาดไทยที่ผ่านมาได้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่บุคลากรกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนการเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้ผู้เข้าร่วมศึกษาอบรมแต่ละหลักสูตรได้เรียนรู้ในเบื้องต้นบ้างแล้ว ซึ่งในแผนการดำเนินงานขั้นต่อไปได้มีแนวความคิดที่จะพัฒนาบุคลากรผ่านกระบวนการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งในส่วนของการให้ความรู้ผ่านกระบวนการจัดการความรู้

ผ่านสื่อต่างๆ เช่น เอกสาร แผ่นพับ หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การให้ความรู้ผ่านการประชุมทางไกล (VDO Conference) เป็นต้น ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอบรมที่ลงลึกในเนื้อหาของประชาคม

อาเซียน ทั้งในส่วนขององค์ความรู้ การฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน เพื่อให้ได้บุคลากรที่สามารถตอบรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดของประชาคมอาเซียนได้อย่างเท่าทันและยั่งยืน

ค นมหาดไทยก้าวไกล สู่ประชาคมอาเซียน

ฉัตรพร ราษฎร์ดุษดี¹

1. ความเป็นมา

ผู้นำอาเซียนซึ่งประกอบด้วย 10 ประเทศ ได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี 2563 ต่อมา ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี เป็นปี 2558 และในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ

เมื่อปี 2552 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาชะอำหัวหินว่าด้วย แผนงานสำหรับประชาคมอาเซียนปี 2552 - 2558

ประชาคมอาเซียน ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

1. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC)

อาเซียนมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเมืองและความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคเพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง โดยเน้นการส่งเสริมความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกันใน

¹ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์

การรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่
ครอบคลุมในทุกด้าน

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)

อาเซียนจะรวมตัวทางเศรษฐกิจ
เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี
2558 อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้ง
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN
Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็น
แผนงานบูรณาการการดำเนินงานในด้าน
เศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่อง
การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน โดย
จะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน
เงินลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรีมากขึ้น
ผู้ประกอบการสามารถเลือกสินค้าและบริการได้
อย่างหลากหลายภายในภูมิภาค และ
สามารถเดินทางในอาเซียนได้อย่างสะดวก
และเสรีมากยิ่งขึ้น

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาเซียน (ASEAN Economic Socio Cultural Community)

อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จาก
การรวมตัว เพื่อทำให้ประชาชนมีการอยู่ดี
กินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อม
ที่ดี และมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
โดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน ภายใต้สังคม
และวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้าน
ได้แก่ เยาวชน การศึกษาและการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี
แรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการ
สังคมและการพัฒนา วัฒนธรรมและ
สารสนเทศ กิจกรรมพลเรือน การตรวจคนเข้าเมือง
และกงสุล ยาเสพติด และการจัดการภัยพิบัติ

2. ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง มหาดไทย

จากข้อมูลดังกล่าว เห็นได้ว่าจะต้องม
ความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้น
ภายในอีก 4 ปีข้างหน้า ที่จะส่งผลต่อ
การปฏิบัติงานของคมนาคมไทยไม่มากนักนอย
ดังนั้น ควรจะดำเนินการ โดยเริ่มต้นจาก
การที่คมนาคมไทยต้องปรับตัว เพื่อให้รู้
เท่าทันกับภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ดังต่อไปนี้

2.1 ภารกิจจากประชาคมการเมือง
ความมั่นคงอาเซียน : กระทรวงมหาดไทย
จะต้องเป็นหน่วยงานหลักในด้านนี้เคียงคู่กับ
สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวง
การต่างประเทศ และกระทรวงกลาโหม

เนื่องจากภารกิจนี้ เป็นการสร้างความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งหมายถึงความมั่นคงภายในและความมั่นคงภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นการกิจหลัก ส่วนภารกิจเสริมคือ การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ และสุดท้าย คือ การป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ

2.2 ภารกิจจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : กระทรวงมหาดไทยจะต้องเป็นหน่วยงานเสริมเคียงคู่กับกระทรวงพาณิชย์ เพราะสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก แรงงานไทย เกษตรกร ผู้บริโภค และประชาชนทั่วไป จะมีทั้งที่ประเทศไทยได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ถ้าดำเนินการในเชิงรุก ก็จะได้ประโยชน์ แต่ถ้าวางเฉย ก็เท่ากับยอมเป็นผู้เสียประโยชน์ ผลกระทบใหญ่สุดที่จะเกิด คือ การย้ายฐานการผลิตออกจากประเทศไทยไปประเทศอื่น

2.3 ภารกิจจากประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน : กระทรวงมหาดไทยจะต้องทำงานเคียงคู่กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงแรงงานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองสวัสดิการสังคม และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

3. คนมหาดไทยจะต้องทำอะไรบ้าง

จากความเกี่ยวข้องในข้อ 2 ข้างพเจ้า มองเห็นว่าคนมหาดไทยจำเป็นจะต้องเตรียมการในการปรับตัว เตรียมตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแยกแนวทางการดำเนินการ ออกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 ส่วนกลางหมายถึง คนมหาดไทยที่อยู่ในกระทรวง กรม และรัฐวิสาหกิจทุกแห่ง ต้องดำเนินการ ดังนี้

1) จัดให้มีกลุ่มภารกิจด้านประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะในระดับกรม โดยมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ ความกระตือรือร้นที่จะทำงานประสานงานกับหน่วยงานอื่นและจังหวัด และสามารถประสานงานกับกระทรวง ทบวง กรม อื่นๆ ก่อนที่จะมีการสั่งการมาในระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดเอกภาพในการทำงาน

2) ให้ความรู้แก่คนมหาดไทยในทุกระดับให้มีความรู้ในเรื่องประชาคม

อาเซียนและกรอบความสัมพันธ์ในระดับอนุภูมิภาคทุกกรอบ โดยเน้นองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมที่สอดคล้อง หรือสร้างความรู้ใหม่ ที่จะรองรับภารกิจที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่ได้

3) เตรียมงบประมาณในการดำเนินการเรื่องนี้ไว้เป็นการเฉพาะ

4) ส่งเสริมผู้ว่าราชการจังหวัดทุกท่าน ให้เป็นผู้มีความรู้ บุคลิกภาพ และความรู้ด้านภาษา

5) ให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ตรวจติดตามการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

6) มอบหมายสถาบันดำรงราชานุภาพ ศึกษาภารกิจใหม่ๆ ที่ควรสร้างขึ้นจากอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เป็นนวัตกรรมเชิงรุกของกระทรวงมหาดไทย

7) จัดส่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศให้สำนักงานจังหวัดเพื่อเป็นผู้ประสานงานในเรื่องนี้โดยตรง

3.2 ระดับจังหวัด หมายถึง คนมหาดไทยที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ทุกจังหวัด ต้องดำเนินการดังนี้

1) จัดให้มีกลุ่มภารกิจเฉพาะ โดยให้สำนักงานจังหวัดเป็นแกนหลักและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบในการติดต่อและประสานงาน

2) ให้ความรู้แก่ส่วนราชการต่างๆ ในจังหวัด ในภาพรวม และมอบหมายให้ทุกส่วนราชการได้จัดทำชุดภารกิจเฉพาะด้านตามอำนาจหน้าที่ เช่น เกษตรอุตสาหกรรม แรงงาน พาณิชยกรรม ทั่วไปเป็นชุดองค์ความรู้ของจังหวัดนั้นๆ (Area Base Knowledge) ซึ่งชุดองค์ความรู้นี้ จะใช้บรรยายให้ส่วนราชการ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปฟัง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่เน้นข้อมูลของจังหวัดโดยเฉพาะ

3) เตรียมงบประมาณในการดำเนินงานในเรื่องนี้ โดยใช้งบประมาณจากงบบริหารจัดการของงบจังหวัด ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นไป

4) ใช้การประชุม กรอ. จังหวัด เป็นเวทีในการประสานความร่วมมือและการปฏิบัติทั้งกับส่วนราชการและในระดับจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด

5) ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนคุณภาพของสินค้าและบริการ ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัด เพื่อดึงดูดประเทศสมาชิกอาเซียนให้เข้ามาใช้เป็นฐานการผลิต

6) ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทุกแห่ง จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประกวดหรือการแข่งขัน การตอบปัญหาภาษาอังกฤษ การเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ การประกวดสุนทรพจน์ หรือการแข่งขันกีฬา

ที่ใช้ภาษาอังกฤษ เช่น สแครปเบิ้ล โดยตั้ง
เงินรางวัลเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนนักศึกษา
ประชาชนมีความสนใจในการใช้ภาษา
อังกฤษเพิ่มมากขึ้น

7) ให้สถาบันการศึกษาทุก
ระดับ ตั้งแต่ โรงเรียนอนุบาล จนถึง
มหาวิทยาลัย เพิ่มหรือเน้นกิจกรรมด้าน
การต่างประเทศ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับ

ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนมากขึ้น

8) จัดเวทีให้ภาคเอกชน ที่ได้มี
การติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้
มาเล่าให้ผู้ประกอบการในจังหวัดทราบ เพื่อ
ให้รู้เท่าทันในเรื่องกฎระเบียบหรือข้อมูล
ความต้องการของนักลงทุน จากประเทศ
ต่างๆ

จังหวัดหนองคายกับการก้าวสู่ ประชาคมอาเซียน 2015

วิรัตน์ ลิ้มสุวัฒน์¹

บทนำ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN (อาเซียน) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งเริ่มแรกมี 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพเสถียรภาพ

และความมั่นคงปลอดภัยทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดี บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจากเจตจำนงที่สอดคล้องกันนี้ นำไปสู่การขยายสมาชิกภาพมีประเทศต่างๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติมประกอบด้วย บรูไนดารุสซาลาม (8 มกราคม 2527) เวียดนาม (24 กรกฎาคม 2539) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (23 กรกฎาคม 2540) สหภาพพม่า (23 กรกฎาคม 2540) กัมพูชา (30 เมษายน 2542) ปัจจุบันมีสมาชิกอาเซียนรวมทั้งหมด 10 ประเทศ

จากที่ประชุมสุดยอดอาเซียนที่บาหลี เมื่อเดือนตุลาคม ปี 2546 ผู้นำอาเซียนได้แสดงเจตนารมณ์โดยร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน เรียกว่า ข้อตกลงบาหลี 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN

¹ ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย

Community) คือการสนับสนุนให้อาเซียนรวมตัวกันเป็นชุมชนหรือประชาคมอาเซียนเดียวกันและความร่วมมืออย่างรอบด้านให้สำเร็จภายในปี 2563 (ค.ศ. 2020) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน ได้แก่

ด้านการเมือง ให้จัดตั้ง “ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” หรือ ASEAN Political - Security Community (APSC)

ด้านเศรษฐกิจ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือ ASEAN Economic Community (AEC)

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ให้จัดตั้ง “ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” หรือ ASEAN Socio - Cultural Community (ASCC)

ซึ่งต่อมาผู้นำอาเซียนได้เล็งเห็นว่าสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแข่งขันรุนแรงขึ้น เช่น อัตราการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจีนและอินเดียสูงมากในช่วงที่ผ่านมา อาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถคบหาทหน้าในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ผู้นำอาเซียนจึงได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี คือภายใน ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

เมื่อมีการรวมตัวเช่นนี้สิ่งที่ประเทศไทยจะได้ประโยชน์มากขึ้นอย่างแน่นอน ขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐถือเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศ ที่จะต้องเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่เพื่อรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน การแข่งขันทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายแรงงานที่จะขยายตัวในอนาคต

จังหวัดหนองคายกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (AC)

จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดชายแดนที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงได้รับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในครั้งนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน จังหวัดหนองคายได้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อรองรับ ดังนี้

1. กิจกรรมสัมมนา “รับรู้การใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้การเปิดเสรี AEC/FTA” ซึ่งจัดโดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศและสำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2554 ณ ห้องไมตรี โรงแรมรอยัล แม่โขง หนองคาย โดยมีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ข้าราชการจากส่วนราชการ หน่วยงาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชนและประชาชนผู้สนใจ

จำนวนประมาณ 180 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ได้รับทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังการเป็น AEC

2. กิจกรรมประชุมสัมมนาเพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในบริบทของความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค ซึ่งจัดโดยศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ROC) กระทรวงมหาดไทย และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 12 - 13 กรกฎาคม 2554 ณ ห้องไมตรี โรงแรมรอยัลแม่โขง หนองคาย ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ข้าราชการจากส่วนราชการหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนผู้สนใจ จำนวนประมาณ 240 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ส่วนราชการและภาคเอกชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีความรู้ความเข้าใจในความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค และเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การอุตสาหกรรม การเกษตร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้านให้เกิดความไว้วางใจเชื่อมั่นนำไปสู่กรอบความร่วมมือในทุกๆ ด้าน รวมทั้งเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการใช้กลไกศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัด ในการสนับสนุนภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคและกลุ่มประเทศ

อาเซียน

ผลการประชุมสัมมนาสามารถสรุป

ทิศทางและรูปแบบการดำเนินงานของ ROC ในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้ดังนี้

- การจัดการข้อมูลทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการบริหารจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะข้อมูลของประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี การค้า การลงทุน ให้ทันสมัย

- เป็นตัวเชื่อมในการจัดกิจกรรมด้านการค้า การลงทุน และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

โดยการดำเนินกิจกรรมด้านการค้า การท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณีอย่างต่อเนื่อง

- จัดกิจกรรมฝึกอบรมด้าน วิเทศสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ให้กับเจ้าหน้าที่ของจังหวัดและเครือข่ายจังหวัด ทั้งทางด้าน ข้อมูลกฎหมาย วัฒนธรรม และกลไกการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

- เป็นตัวเชื่อมการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดกับเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ยังได้มีการเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างคณะกรรมการ ระดับต่างๆ และกำหนดวัตถุประสงค์ของ ศูนย์ฯ ให้เข้ากับการก้าวสู่การเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน

3. กิจกรรมการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานชายแดนของ จังหวัดหนองคาย โดยการนำหัวหน้าส่วนราชการ นายอำเภอ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เดินทางไปศึกษาดูงานที่ด่านสะเดาและด่าน ปาร์ตังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ระหว่างวันที่ 9 - 11 กันยายน 2554 โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และเป็นการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานชายแดนของจังหวัดหนองคาย

จากการศึกษาดูงานในครั้งนี้ ทำให้ได้รับทราบข้อมูลที่เป็นจุดเด่นรวมทั้งสภาพ ปัญหาของด่านศุลกากรทั้ง 2 แห่ง ที่คาดว่า จะเป็นประโยชน์สำหรับนำมาปรับใช้ที่ ด่านสากลมิตรภาพไทย - ลาว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และรองรับการเข้าสู่การเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ดังนี้

- ในเรื่องการบริการและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ที่ด่านสะพานมิตรภาพไทย - ลาว นั้น จำเป็นต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการโดยการเพิ่มตู้บริการของหน่วยงานศุลกากรและตรวจคนเข้าเมืองให้เพิ่มขึ้น อีกทั้งต้องปรับให้มีช่องบริการพิเศษและปรับระดับความสูงของตู้บริการศุลกากรให้มีความสูงพอดีกับรถบรรทุกขนาดใหญ่รวมทั้งการขยายช่องทางการจราจรที่เป็นระบบและเป็นสัดส่วน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาขอใช้บริการ แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความมั่นคงชายแดนเป็นสำคัญด้วย

• ในอนาคตการขนส่งสินค้าทางราง จะมีความจำเป็นอย่างมากต่อจังหวัดหนองคาย เนื่องจากปัจจุบันนี้ได้มีการเชื่อมทางรถไฟผ่านสะพานมิตรภาพไทย - ลาว ไปยังสถานีรถไฟท่านาแล้ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเสร็จเรียบร้อยแล้ว และคาดว่าจะมีโครงการรถไฟความเร็วสูงจากเมืองคุนหมิง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มายังประเทศลาวเพื่อรองรับการคมนาคมขนส่งซึ่งมีระยะทาง 420 กิโลเมตร ทั้งนี้ รัฐบาลจีนจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างให้ทั้งหมด แต่มีเงื่อนไขคือ รัฐบาลจีนขอพื้นที่ชายและขวาของเส้นทางรถไฟไฟความเร็วสูงออกไปฝั่งละ 5 กิโลเมตร ตลอดระยะทาง 420 กิโลเมตร รวมพื้นที่ที่รัฐบาลจีนขอ 4,200 ตารางกิโลเมตร และขอให้คนจีนเข้าไปทำงานในโครงการ 50,000 ครอบครัว เนื่องจากจีนเห็นว่าแรงงานในลาวไม่เพียงพอในการดำเนิน

โครงการ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการต่อรองเงื่อนไขของรัฐบาลจีนกับรัฐบาลลาว และต่อไปในอนาคตเส้นทางดังกล่าวก็จะเชื่อมเข้าสู่ประเทศไทย ดังนั้นการได้ไปศึกษาดูงานที่ด่านปาดังเบซาร์ ซึ่งเป็นด่านที่เน้นเรื่องการขนส่งทางรางเป็นหลัก จึงคาดว่าจะเกิดประโยชน์สำหรับการนำมาวางแผนเรื่องการขนส่งสินค้าทางรางของจังหวัดหนองคาย ในอนาคตได้เป็นอย่างดี

และจากการสำรวจของการรถไฟแห่งประเทศไทย และข้อเสนอของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร หรือ สนข. ได้ศึกษาเส้นทางทางการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงในการโดยสารและการขนส่งสินค้าเพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน ปี 2558 พบว่า สถานีรถไฟนาทา จังหวัดหนองคาย เป็นสถานีที่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างเนื่องจากมีพื้นที่จำนวนมากและห่างจากตัวเมืองหนองคาย

ประมาณ 3 กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 290 ไร่ และด้านทิศตะวันตกของสถานี มีอยู่ 107 ไร่ ซึ่งสามารถทำเป็นสถานีขนส่ง และจัดเก็บตู้สินค้า Container Yard หรือ CY และจะมีการพัฒนาเป็นศูนย์บรรจุและ คัดแยกสินค้าเพื่อการนำเข้าและส่งออก หรือ ICD แห่งที่ 2 เพื่อกระจายสินค้าไปยังภูมิภาค ต่างๆ ส่วนพื้นที่ที่เหลือจะก่อสร้างเป็นสถาบัน ระบบราง ให้ความรู้และพัฒนาบุคลากรของ การรถไฟ นอกจากนี้ยังสามารถขยายเส้น ทางสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาวได้ เพื่อนำสินค้าของไทยไปยังประเทศที่ สามต่อไป

- ในเรื่องพื้นที่ โดยส่วนมากด้าน ศุลกากรที่มีขนาดใหญ่มักประสบปัญหาคือ ความแออัดและคับแคบของสถานที่ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดเตรียม หาพื้นที่สำรองและมีการวางแผนให้พื้นที่ รองรับความเจริญเติบโตในอนาคตให้ได้

นอกจากนี้ จังหวัดยังได้นำผลจาก การศึกษาดูงานมาเป็นข้อพิจารณาในการ ยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านหม้อ อำเภอ ศรีเชียงใหม่ ให้เป็นด่านถาวร โดยนำมา พิจารณาประกอบกับผลกระทบที่อาจจะ เกิดขึ้น ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อหาแนวทางและข้อสรุปที่เกิดความคุ้มค่า และเป็นประโยชน์ต่อการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน

4. กิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ สามล้อเครื่องรับจ้าง (รถสกายแล็บ) ใน โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ใช้ บริการรถสามล้อเครื่องรับจ้างในเขตพื้นที่ จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกการให้ บริการสามล้อเครื่องรับจ้างแก่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่จะเดินทาง เข้าสู่จังหวัดหนองคาย ซึ่งมีผู้ขับขี่สามล้อ เครื่องรับจ้างเข้าร่วมอบรม จำนวน 1,000 คน

5. โครงการพัฒนาเครือข่าย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการจังหวัดหนองคายให้ สอดคล้องกับทิศทางการบริหารกลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 และเพื่อ เพิ่มศักยภาพเครือข่ายอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการของจังหวัด หนองคายให้มีความเข้มแข็ง สามารถรองรับ การแข่งขันในภูมิภาคอาเซียนได้ โดยมี ผู้เข้าร่วมโครงการประกอบด้วย วิสาหกิจ สภา สมาคม ชมรม และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของ จังหวัดหนองคาย รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัด หนองคาย รวมทั้งสิ้น 50 เครือข่าย

6. แนวความคิดในการจัดตั้งเขต เศรษฐกิจพิเศษหนองคาย เขตเศรษฐกิจ พิเศษ คือ พื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริม

สนับสนุน อำนวยความสะดวกและให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่างๆ เช่น อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว การบริการ การผังเมือง การอยู่อาศัยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ซึ่งจังหวัดหนองคาย โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดร่วมกับศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการเปิดเวทีระดมสมองรับฟังความเห็นจากนักธุรกิจในจังหวัดหนองคายและเจ้าหน้าที่ด้านนโยบายและแผนของกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2554 เพื่อร่วมกันกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษให้มีความชัดเจน วางแนวทางการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งในส่วนของการค้าจังหวัดหนองคายได้มีการเสนอรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดหนองคาย ควรเป็นรูปแบบการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวมากกว่าแบบอื่น เพื่อเป็นการเตรียมตัวรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากจังหวัดหนองคายและจังหวัดใกล้เคียงไม่ได้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทั้งนี้จะได้เสนอรูปแบบดังกล่าวต่อรัฐบาลในลำดับต่อไป

7. ภาคเอกชนของจังหวัดหนองคาย อาทิ หอการค้า สมาอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย ได้จัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงวิชาการ ได้แก่

1) การลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) โดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

กับสภาการค้าและอุตสาหกรรมแห่งชาติลาว เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ห้องทับทิม โรงแรมแกรนด์พาราไดร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเกิดความร่วมมือ ด้านการค้า ด้านการลงทุน และด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ เพื่อลดขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจ และเพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาการค้าและอุตสาหกรรมสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2) การเสวนาวิชาการ เรื่อง “สคร. สัญจร 2554 : รถไฟความเร็วสูง โอกาสของประเทศไทยและคนไทย” เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2554 การพัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูง ถือเป็นก้าวถัดไปของการพัฒนาการขนส่งระบบรางไปสู่อนาคตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย ลดระยะเวลาในการเดินทาง เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น สามารถขนส่งคนและสินค้าต่อเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก ใช้พลังงานไฟฟ้าก่อให้เกิดมลภาวะน้อยกว่าการขนส่งรูปแบบอื่น เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว รองรับการจัดงานระดับนานาชาติได้ในอนาคต

3) หอการค้าจังหวัดหนองคาย จัดการประชุมวิชาการ เรื่อง “ผลกระทบในการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2554 บรรยายโดย ดร.อัคร พิศาลวานิช ผู้ร่วมประชุมประกอบด้วย กรรมการหอการค้า กรอ. จังหวัดหนองคาย จำนวน 50 คน

4) การประชุม เรื่อง “AEC กับเศรษฐกิจของไทย ผลกระทบผู้ประกอบการ SMEs” เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554 บรรยายโดย ดร.สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ ผู้ร่วมประชุมประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ พ่อค้า นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ จำนวน 100 คน

5) โครงการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ชายแดนระหว่างหอการค้าจังหวัดหนองคาย กับ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2554 ณ ห้องประชุมดาวเรือง โรงแรม บิ๊กเจียงหนองคาย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจบทบาทของอาเซียน และการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคของการค้าชายแดน และเพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม บริการ เพื่อจะได้ทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ สิ่งหนึ่งที่จังหวัดหนองคายตระหนักคือ การสร้างและเตรียมความพร้อมข้าราชการจังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ตลอดจนศึกษา ค้นหาแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

จึงได้จัดกิจกรรม/โครงการ ดังนี้

1) จังหวัดหนองคายร่วมกับศูนย์พัฒนาการศึกษาและภาษาต่างประเทศ และโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรสนทนาภาษาอังกฤษให้แก่บุคลากรของรัฐ จำนวน 30 คน ระหว่างวันที่ 14 มีนาคม - 20 เมษายน 2554 ณ ศูนย์พัฒนาการศึกษาและภาษาต่างประเทศ

2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคายร่วมมือกับมูลนิธิชินิชิว่า ประเทศญี่ปุ่น จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น (ข้างพิพิธภัณฑสถานจังหวัดหนองคาย) จัดฝึกอบรมให้ความรู้ภาษาญี่ปุ่น ให้ผู้สนใจซึ่งประกอบด้วยข้าราชการ นักเรียนและประชาชนทั่วไป

3) สำนักงานจังหวัดหนองคายได้จัดโครงการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรสำนักงานจังหวัดหนองคาย ประจำปี พ.ศ. 2554 ในเดือนกันยายน 2554 ณ ห้อง POC ชั้น 4 ศาลากลาง

จังหวัดหนองคาย เพื่อพัฒนาบุคลากรสำนักงานจังหวัดหนองคายให้มีความรู้ทักษะและสมรรถนะในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิอิสระจังหวัดหนองคายในการเป็นอาจารย์ผู้ฝึกสอน ซึ่งการฝึกอบรมตามโครงการนี้สามารถสร้างความตื่นตัวให้บุคลากรมีความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งภาษาที่จำเป็นต่อการเป็นประชาคมอาเซียน

ในส่วนของภาคการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ได้จัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1) การคัดเลือกโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคารเข้าร่วมโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub)

2) เข้าร่วมโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล (World - Class Standard School) ซึ่งเป็นการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรและการบริหารจัดการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในบริบทของสังคมโลก โดยมุ่งเน้นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้มีความเป็นเลิศในองค์ความรู้ทางวิชาการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อความผาสุกปลอดภัยและความวัฒนาถาวรของสังคมโลก เสริมสร้างความสามารถด้านการริเริ่มสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์

เสริมสร้างสมรรถนะทางด้านความคิดและการสื่อสาร สร้างผู้เรียนรุ่นใหม่ให้สามารถสื่อสารภาษาโลกและภาษาแม่ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว

โดยมีโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ จังหวัดหนองคายผ่านการคัดเลือก คือ โรงเรียนอนุบาลหนองคาย โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย และโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร และขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการประเมินเพื่อคัดเลือกโรงเรียนในอำเภอให้เข้าสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล

3) กิจกรรมส่งเสริมภาษาอังกฤษภายในโรงเรียน โดยกำหนดให้บุคลากรในเขตพื้นที่และสถานศึกษาได้พูดสื่อสารกันเป็นภาษาอังกฤษตลอดหนึ่งวันในทุกสัปดาห์

4) จัดให้มีมุมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในทุกโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ได้จัดแสดงมุมแห่งการเรียนรู้อาเซียนและห้องสมุดอาเซียนที่บริเวณชั้น 3 อาคารศาลากลางจังหวัดหนองคาย เพื่อให้ความรู้แก่ข้าราชการ ประชาชน เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป

และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของจังหวัดหนองคายในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จังหวัดหนองคายจึงได้จัด

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากรและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ขึ้น เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2554 ณ โรงแรมรอยัลแม่โขงหนองคาย โดยได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิฟรีดริช เนามัน ซึ่งเป็นองค์กรไม่มุ่งแสวงผลกำไรที่ส่งเสริมระบบประชาธิปไตยเสรี การเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ และเศรษฐกิจเสรี สนับสนุนวิทยากรกระบวนการ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้บริหารจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด นายอำเภอ บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มอาชีพ ผู้นำทางศาสนา องค์กรภาคเอกชน องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 200 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและปรับทัศนคติให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและปรับตัวเพื่อขับเคลื่อนองค์กรของตนให้พร้อมรับกับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียนซึ่งในการอบอรมครั้งนี้ได้มีการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เข้ารับการอบรมโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมในรูปแบบ “สภากาแฟ (Word Café)” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งผลที่ได้จากการสนทนาของผู้เข้าร่วมอบรมสามารถสรุปได้ว่าทางจังหวัดจะต้องตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการเตรียมความพร้อม โดยจะต้องเน้นการรับมือใน 5 ด้านหลัก ดังนี้

(1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ถนน ประปา ระบบการขนส่ง การศึกษา สาธารณสุข ฯลฯ
- ต้องผลักดันให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นนโยบายรัฐ
- การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การดูแล การรักษา และการทำความสะอาด บ้านเรือน วัดวาอาราม

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ปฏิบัติตามหลัก “รู้เขารู้เรา”
- ศึกษาประวัติศาสตร์ ภาษิตต่างประเทศ วัฒนธรรม
- เข้าใจการปกครองต่างประเทศ เพื่อปรับตัวและทัศนคติ เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน
- เรียนรู้กฎหมายภาษี กฎหมายแรงงาน

- ใช้บัตรประจำตัวประชาชน แทนหนังสือเดินทางในการผ่านชายแดน

(3) การประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างบุคลากร

- ต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนรับรู้ถึงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แล้วพร้อมที่จะปรับตัวไปพร้อมกับรัฐ

- พัฒนาข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์โดยใช้หลายภาษา คนหนองคายต้องบอกคนอื่นเกี่ยวกับจังหวัดได้

- ประชุมทุกภาคส่วน หาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

- ต้องพัฒนาคนทุกกลุ่มทุกวัย
- ทำสมุดพกพาให้หัวหน้าส่วนราชการเพื่อนำไปขยายผลต่อกับภาคประชาชน

(4) การสร้างจุดเด่นจังหวัด

- สร้างความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม สร้างเอกลักษณ์

- หาภูมิปัญญาและนวัตกรรมใหม่ๆ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา

- ใช้กระเช้าข้ามแดนแทนการสร้างสะพาน เพื่อลดค่าใช้จ่ายและสร้างจุดเด่น

- เพิ่มปริมาณและมาตรฐานของสินค้าท้องถิ่น และสินค้าแปรรูปที่มีอยู่เดิม

- ควรผลักดันให้เกิดการลดต้นทุนการผลิตเพื่อการแข่งขัน

(5) การรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

- ต้องมีมาตรการรองรับและจัดการผลกระทบต่างๆ จากการเปิดประเทศ เช่น แรงงานราคาถูก ยาเสพติด ด้านความมั่นคง ด้านพลังงาน และเกษตรกร

- ควรจะมีการจัด zoning ให้กับภาคเกษตรกรรม อย่างเน้นปลูกพืชชนิดใดชนิดหนึ่งเพียงอย่างเดียว เพื่อลดความเสี่ยงในแง่ผลกระทบด้านราคาคต่ำ

- เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงวิธีการผลิตที่มีประสิทธิภาพจากประเทศเพื่อนบ้าน

นโยบาย 5 รัก กับ การเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จังหวัดหนองคายเตรียมตัวเป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยยึดนโยบาย 5 รัก ประกอบด้วย

รักสะอาด การรักษาความสะอาดของบ้านเรือน ทุกคนต้องตระหนักในการรักษาความสะอาด มีการประกวดหน่วยงานที่รักษาความสะอาด มอบโล่ประกาศเกียรติคุณให้แก่หน่วยงานที่รักษาความสะอาดดีเด่น ทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

รักสุขภาพ ต้องออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอเหมาะสม รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จังหวัดได้แจ้งให้ส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น ได้ดูแลห้องส้วมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน HAS โดยมีคณะกรรมการฯ ตรวจสอบติดตามประเมินผล

รักสิ่งแวดล้อม ไม่ตัดต้นไม้ทำลายป่า สร้างป่าชุมชน ปลูกต้นไม้ตามหัวไร่ปลายนา บ้านเรือน ที่สาธารณะ ส่วนราชการ

รักษาวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เช่น กฎจราจร การสวมหมวกนิรภัย การคาดเข็มขัดนิรภัย

รักสามัคคี ตั้งแต่ระดับครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน สังคม ต้องรักสามัคคีก่อให้เกิดพลังเข้มแข็งสร้างความเจริญให้ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน สังคมและประเทศชาติ

นอกจากนั้น จังหวัดได้ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเตรียมการวางแผนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ

และคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อจังหวัด ภายหลังจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อาทิ ในเรื่องปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยใน พื้นที่และปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในจังหวัด เป็นต้น

ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม/ โครงการต่างๆ จังหวัดหนองคายได้นำข้อมูล บทสรุปและข้อเสนอแนะมาพิจารณาและ ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม อาเซียน โดยจะดำเนินการให้มีกิจกรรมเพื่อ รับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนให้ ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง และ เป็นการสานต่อผลลัพธ์จากกิจกรรม/ โครงการต่างๆ ที่ผ่านมา

บทสรุป

จากกิจกรรมและโครงการต่างๆ ดังกล่าว เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเตรียมความพร้อม ในเบื้องต้นที่จังหวัดหนองคายได้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมรับกับความเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญใน การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนด ทิศทางและยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่จะ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดเพื่อเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน

จุดเริ่มต้นของการเตรียมความพร้อม ที่ดีเหล่านี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ การดำเนินการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม อาเซียนมีความต่อเนื่องและสามารถกำหนด กรอบแนวทางในการดำเนินการที่สอดคล้อง กับแนวทางการเตรียมความพร้อมประเทศไทย เข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 ตาม ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) เพื่อเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้การสร้าง ประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก อันได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคม สังคมและวัฒนธรรมสามารถประสบความสำเร็จ และประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการเป็น ประชาคมอาเซียน

และนับเป็นความโชคดีของประเทศไทย ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน คำสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อัน เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลางที่ชี้แนวทาง การดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนใน ทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มี ความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการ ต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้อง อาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบและระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิต อย่างสมดุลและยั่งยืนเพื่อให้สามารถอยู่ได้ แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

ประเทศไทยจึงสามารถนำคำสอนพระราชทานดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างรู้เท่าทันและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานของหลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ในอันที่จะมุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติ

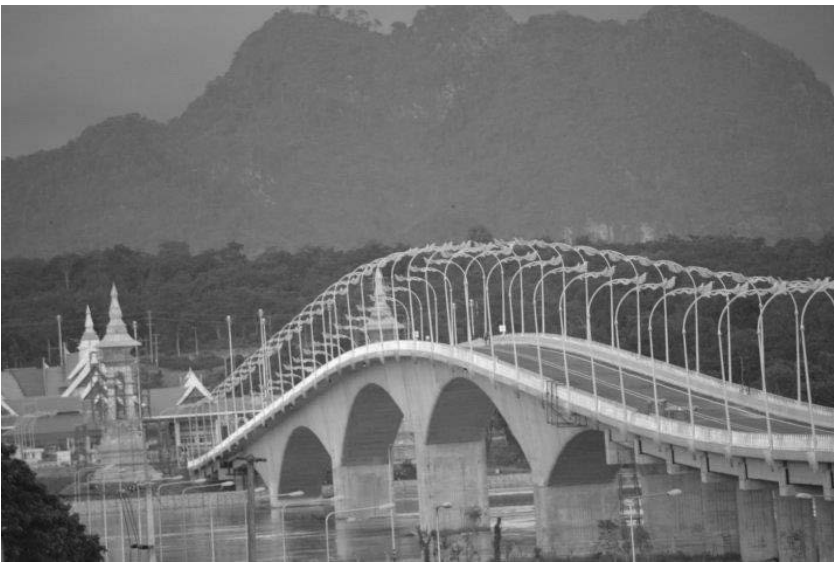
อย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม และยึดวิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. 2570 ที่ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

ตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) รัฐบาล
จึงได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 1.7 พันล้าน-
บาทเพื่อดำเนินการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
3 (นครพนม - คำม่วน) ซึ่งได้มีพิธีเปิดอย่าง
เป็นทางการ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2554
ที่ผ่านมา

จังหวัดนครพนมมีเส้นทางที่สามารถ
เชื่อมโยงไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยม
เวียดนามและสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนี้

1. จากเส้นทางสะพานมิตรภาพ 3
(นครพนม - คำม่วน) สามารถเชื่อมโยง
ระหว่างไทย - ลาว - เวียดนาม โดยใช้เส้นทาง
ผ่านสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม - คำม่วน)
จากจังหวัดนครพนม - แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว -
จังหวัดฮาดิงห์ - ท่าเรือหุ่งอ่าง ของเวียดนาม

ตามถนนหมายเลข 8 และหมายเลข 12 ของ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
สามารถเชื่อมโยงกับถนนสายใหม่โฮจิมินห์
เส้นทางสะพานมิตรภาพ 3 นอกจากจะเป็น
เส้นทางเชื่อมโยงในการไปมาหาสู่ระหว่าง
ประชาชนในกลุ่ม 8 จังหวัด 3 ประเทศ ให้มี
ความใกล้ชิดยิ่งขึ้นแล้ว ยังจะนำมาซึ่ง
ผลประโยชน์สู่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นด้าน
เศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว
ระหว่างไทย - ลาว - เวียดนาม รวมถึงพื้นที่
อื่นๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้เป็นอย่างดี

2. การเดินทาง
จากนครพนมโดยใช้
เส้นทาง สะพาน
มิตรภาพ 3 (นครพนม-
คำม่วน) เชื่อมต่อไป
ยังเส้นทางหมายเลข
8 และหมายเลข 12
ของ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตย
ประชาชนลาว มี
ระยะทาง ดังนี้

- จากนครพนม ใช้เส้นทาง
หมายเลข 8 - ด่านน้ำพาว แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ระยะทาง 230 กิโลเมตร และด่านน้ำพาว -
จังหวัดฮาดิงห์ ของเวียดนาม ระยะทาง 100
กิโลเมตร

- จากนครพนม ใช้เส้นทาง
หมายเลข 12 - ด้านจาทลอ ของเวียดนาม
ระยะทาง 145 กิโลเมตร และจากด้านจาทลอ
- จังหวัดฮาดิงห์ ระยะทาง 160 กิโลเมตร
และจังหวัดฮาดิงห์ - ท่าเรือหว่งอ่าง ระยะ
ทาง 80 กิโลเมตร

3. ท่าเทียบเรืออำเภอบ้านแพง
ณ บริเวณจุดผ่อนปรนบ้านโพธิ์ชัย ตำบล
ไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง เพื่อเตรียมการรองรับ
การยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวร ณ จุดนี้
สามารถเชื่อมโยงกับถนนหมายเลข 13 และ
หมายเลข 8 ของสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว เข้าสู่จังหวัดฮาดิงห์ ของ
เวียดนาม ด้วยระยะทางที่สั้นที่สุด

4. ด้านอุตสาหกรรม : นครพนมได้
ศึกษาพื้นที่และออกแบบเขตประกอบการ
อุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรมเพื่อ
รองรับการค้าการลงทุนที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่
จากผลการศึกษามีพื้นที่ที่มีความพร้อมจะ
ก่อตั้งเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรม 3 แห่ง คือ
พื้นที่ตำบลนาราชควาย ตำบลกुरुคุและ
ตำบลอาจสามารถ ในพื้นที่อำเภอเมืองฯ

จากศักยภาพของจังหวัดดังกล่าวมา
ข้างต้น เป็นปัจจัยที่สนับสนุนและเอื้ออำนวย
ต่อการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดเป็นอย่างมาก
และปัจจัยดังกล่าวถือเป็นจุดแข็งและโอกาส
ในการพัฒนาจังหวัด สำหรับโอกาส ผลกระทบ
และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็น
ประชาคมอาเซียนในปี 2558 มีดังนี้

โอกาส

1. นครพนมมีพื้นที่และมีศักยภาพใน
การผลิตสินค้าด้านการเกษตรอุตสาหกรรม
โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือข้าวและ
ยางพารา การเปิดเสรีการค้าและการรวมตัว
กันเป็นตลาดที่ใหญ่ขึ้น รวมทั้งการลดหรือ
ยกเลิกภาษีนำเข้าของอาเซียนจะช่วยเพิ่ม
โอกาสในการส่งออกสินค้า โดยเฉพาะสินค้า
ในกลุ่มเครื่องดื่ม/เครื่องดื่มบำรุงกำลัง สินค้า
เชื้อเพลิง เหล็ก/เหล็กกล้า ยางแท่งและ
ยางแผ่นรมควัน เป็นต้น

2. การเปิดเสรีการให้บริการด้าน
โลจิสติกส์ทำให้ผู้ประกอบการโลจิสติกส์
สามารถเข้ามาดำเนินธุรกิจในพื้นที่ได้ ซึ่งเป็น
ปัจจัยกระตุ้นให้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในพื้นที่
ต้องเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพในการให้
บริการและราคา

3. การก่อสร้างสะพานมิตรภาพ 3
(นครพนม - คำม่วน) ถือเป็นนโยบายใน
การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและระบบ
การคมนาคมขนส่งเพื่อให้มีเส้นทางคมนาคม
ขนส่งเชื่อมโยงกันหมดในภูมิภาค ซึ่งส่งผลดี

ต่อการขนส่งสินค้าในด้านการลดต้นทุนการขนส่งและโลจิสติกส์ เพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการขนส่งสินค้า รวมถึงเพิ่มช่องทางในการขนส่งและกระจายสินค้าไปสู่ตลาดในภูมิภาคและตลาดในภูมิภาคอื่นๆ

ผลกระทบ

1. ด้านเศรษฐกิจ

การเปิดสังคมสู่การเป็นสังคมเปิดของอาเซียนเป็นเรื่องของการที่หลายประเทศจะแสวงหาความได้เปรียบที่เหนือกว่าประเทศที่มีความสามารถที่ด้อยกว่า จึงต้องมีการจำกัดหรือข้อยกเว้นบางประการที่มีความอ่อนไหว ซึ่งจังหวัดนครพนมถือเป็นศูนย์กลางของการกระจายสินค้าตามเส้นทางโลจิสติกส์สู่กลุ่มประเทศอินโดจีน และจีนที่สั้นที่สุด ถือเป็น Connectivity ที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางสะพานมิตรภาพ 3 ได้เปิดให้ใช้แล้วเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2554 ที่ผ่านมามีทำให้เกิดพลวัตของการเคลื่อนไหวของคน สินค้าและทุน

ผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิตและการนำเข้าวัตถุดิบ ในระบบห่วงโซ่การผลิต (Supply Chain) ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เนื่องจากข้อตกลงใน AEC จะมีส่วนทำให้เคลื่อนย้ายสินค้า เงินทุนและแรงงานอย่างเสรี เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านการนำเข้าวัตถุดิบ จากที่เคยใช้วัตถุดิบในประเทศ

ไปเป็นการไปใช้จากบางประเทศในอาเซียนแทน โดยเฉพาะสินค้าปิโตรเลียมและแร่ธาตุ และในอนาคตจะมีการนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศในอาเซียนที่ต้นทุนถูกกว่าทั้งสินค้าประมงจากมาเลเซียและสิ่งทอจากอินโดนีเซีย เป็นสิ่งที่ภาครัฐควรศึกษารายละเอียดรวมถึงหามาตรการรองรับให้ดีขึ้นถึงภาคแรงงานในอุตสาหกรรมต้นน้ำจะต้องถูกเลิกจ้าง หากมีการย้ายฐานการผลิตไปหาแรงงานที่ถูกกว่าตลอดจนแรงงานวิชาชีพ อย่างเช่น แพทย์ วิศวกร นักบัญชีและอาจารย์ จาก

ประเทศในอาเซียน จะเข้ามาทำงานในไทยเพิ่มขึ้น เชิงบวก แรงงานก็จะอยู่ในพื้นที่มากยิ่งขึ้น และสามารถมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเป็นศูนย์กลางของการขนส่งสินค้า สินค้าจากเพื่อนบ้านจะผ่านเข้าสู่นครพนมมากขึ้น ก่อให้เกิดอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นตลอดจนการเติบโตของเมืองและศูนย์บริการทางด้านการค้าจะมากขึ้นแบบก้าวกระโดด

เชิงลบ แรงงานฝีมือจากต่างประเทศ จะมีส่วนเข้ามาเป็นผู้ควบคุมคนไทย อาจจะ สูญเสียสถานะในการแข่งขันด้านการศึกษา ให้กับเพื่อนบ้านและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านอาชีพมากยิ่งขึ้น

ประมาณการได้ว่า การเติบโตเชิง เศรษฐกิจเมื่อมีการรวมกันของประชากร 580 ล้านคนในอาเซียนจะส่งผลให้เรา สามารถมีอำนาจต่อรองกับประเทศผู้ค้าใน ชีทโลกอื่น และจะเกิดการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติที่มากยิ่งขึ้น จึงควรมีการวาง มาตรการร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ที่จะต้องมีเป้าหมายร่วมกันที่จะคุ้มครอง รักษาสภาพธรรมชาติไม่ให้สูญเสียไป ก่อนเวลาอันสมควร

2. ด้านสังคม

การรองรับด้านภาษายังเป็นข้อจำกัด ในการเชื่อมต่อสังคมของอาเซียน แม้ไทยจะ มีความเชี่ยวชาญในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ก็ตาม สภาพที่เปลี่ยนไปของ AEC จะมากกว่าการพบปะนักท่องเที่ยวเท่านั้น

เชิงบวก เกิดการขยายตัวการ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความเป็นอยู่ จะสะดวก คล่องตัว แต่ผลด้านลบก็อาจมี จากสภาพของการมีป้อนการพนัน สิ่งเสพติด รอบภูมิภาคของเรา และระบบป้องกันภัย หรือระบบภูมิคุ้มกันการนิยามไทยไม่ดี จะสูญเสียความสามารถในการรักษา วัฒนธรรมให้กับต่างชาติ

เชิงลบ จะเกิดอาชญากรรมข้ามชาติ มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมทางการเงิน หรือการแย่งชิงทรัพยากรกันโดยตรง

3. ด้านวัฒนธรรม

แน่นอนอย่างยิ่งที่การเปลี่ยนแปลง ของ AEC จะหล่อหลอมให้เกิดการข้าม วัฒนธรรมแบบไขว้กันอย่างเห็นได้ชัดและ ทำให้วัฒนธรรมไร้รูปแบบ ยึดความคล่องตัว เป็นสำคัญ ส่งผลให้การสูญเสียวัฒนธรรม เกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย มีผลกระทบต่อสังคม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พฤติกรรมทางสังคมจะ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการบริโภค อาจ ทำให้ความแตกต่างน้อยลง แต่เกิดพลวัต ในการขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันแบบ ควบคุมได้ยาก

4. ด้านความมั่นคง

เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกิดขึ้นมาก และหากไปในทิศทางที่เสื่อมถอย จะมีผลให้สังคมเกิดอาชญากรรมมากมาย รัฐต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมาก ในการควบคุม และปราบปรามไม่ให้เกิด การกระทำผิด

สำหรับการเตรียมการเข้าสู่ประชาคม อาเซียนปี 2558 จังหวัดนครพนม สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดประชุมสัมมนาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ ตามแนวพื้นที่พัฒนา

เศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (EWEC) เมื่อ
วันที่ 21 กรกฎาคม 2554 ณ โรงแรมนครพนม
ริเวอร์วิว โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนา

จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและสถาบัน
การศึกษา จากส่วนกลางและภูมิภาค

แนวคิดการวางยุทธศาสตร์และประสาน การดำเนินงานเพื่อการเตรียมความพร้อมสู่ ประชาคมอาเซียน

ส่วนพัฒนาความร่วมมือภาคเอกชนและกิจการพิเศษ¹

กระแสโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดน ทำให้แต่ละประเทศพยายามรวมกลุ่มความร่วมมือ และเร่งขยายความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองในมิติต่างๆ เช่นเดียวกับสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) ภายใต้การรวมตัวของสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา มีเป้าหมายรวมตัวจัดตั้งเป็น “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community : AC) ภายในปี พ.ศ. 2558 หรือปี ค.ศ. 2015 ภายใต้ 3 เสาหลัก ได้แก่ **เสาหลักที่ 1)** ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : APSC) **เสาหลักที่ 2)** ประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียน (ASEAN Economy Community : AEC) และ**เสาหลักที่ 3)** ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC)

การรวมตัวเป็น “ประชาคมอาเซียน” ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านต่างๆ ทั้งความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ หรือแม้

¹ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

กระทั่งด้านสังคม วัฒนธรรม ไทยจึงเตรียมแผนรองรับการดำเนินการ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ซึ่งแนวคิดที่จะช่วยส่งเสริมความพร้อม คือ การมีส่วนร่วม การประสานความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนในพื้นที่ ภายใต้ “หลัก 3 ประสาน” โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น/สถาบันการศึกษาในพื้นที่ และบทเรียนจากการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วม (ROC) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ² ย่อมเป็นแนวทางและเครื่องมือในการสนับสนุนการวางยุทธศาสตร์และการบริหารราชการของภาครัฐ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง

การบริหารจัดการของประเทศไทยกับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้านและกรอบอนุภูมิภาค

ไทยมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว เมียนมา มาเลเซีย เวียดนาม) ในลักษณะทวิภาคี และความร่วมมือภายใต้กรอบอนุภูมิภาคต่างๆ อาทิ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย (The Indonesia - Malaysia - Thailand Growth Triangle : IMT - GT) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทาง

เศรษฐกิจ อีรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม (The Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์และการบริหารจัดการของไทยในส่วนของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ยังมีปัญหาอุปสรรคในการประสานความร่วมมือ อาทิ การขาดทิศทาง การขับเคลื่อนที่ชัดเจน การขับเคลื่อนของจังหวัดเป็นแบบแยกส่วนหรือส่งเสริมความร่วมมือเป็นรายจังหวัด ประกอบกับการกำหนดตัวชี้วัดของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดมิได้กำหนดในลักษณะการวางยุทธศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ หรือการสร้างความร่วมมือแรงร่วมใจ ซึ่งทำให้ขาดแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน เกิดการแข่งขันระหว่างจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านกำหนดยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ในลักษณะของทีมความร่วมมือ

แนวคิดเพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์และการบริหารงานในภาพรวม

สำหรับแนวคิดการพัฒนา/ปรับตัวของไทย ควรเน้นการวางยุทธศาสตร์แบบกลุ่มจังหวัด (Cluster) โดยการวัด/ประเมินผล การปฏิบัติราชการในรูปกลุ่มจังหวัด (Custer) ที่เน้นความสำเร็จจากการทำงานเป็นทีมกลุ่มจังหวัด โดยไม่แข่งขันกันเป็นรายจังหวัด นอกจากนี้ การกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติ

² สรุปแนวคิดสำคัญจากการหารืออย่างไม่เป็นทางการกับนายวิฑูรย์ ศรีวิหค เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2554 ณ โรงแรมสยามซิตี้ โดยผู้แทนจากสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สป. ผู้แทนกองการต่างประเทศ สป. และผู้แทนสถาบันดำรงราชานุภาพ สป.

ราชการ (KPI) จะต้องหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถกำหนดตัวชี้วัดฯ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างจังหวัดกับจังหวัด กลุ่มจังหวัดกับกลุ่มจังหวัด เปลี่ยนเป้าหมายของการวัดจากความสำเร็จ เป็น **“ความร่วมมือร่วมใจ หรือ การทำงานเป็นทีม หรือวัดความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์”** เพื่อไม่ให้เกิดการสับสน และขาดทิศทาง นอกจากนี้ จะต้องไม่กำหนดตัวชี้วัดฯ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการระหว่างประเทศ เนื่องจากจะทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างจังหวัด/กลุ่มจังหวัดในการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยขาดเอกภาพในการประสานความร่วมมือ

จังหวัด/กลุ่มจังหวัดกับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักที่กำหนดแนวคิด/กรอบทิศทางการดำเนินการให้กับจังหวัด/กลุ่มจังหวัดในการกำหนดยุทธศาสตร์/ทิศทางของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และแปลงแผนสู่การปฏิบัติมาสู่พื้นที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ทั้งนี้ การดำเนินการจะเป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ จะต้องเป็นแบบคู่ขนาน หรือ Dual track กล่าวคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องมองจากในประเทศ สู่ภายนอกประเทศ

(Inside - out) และสร้างความเชื่อมโยงของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด (local link) ให้เกิดขึ้น ขณะเดียวกันเอกอัครราชทูตจะต้องมองจากภายนอกประเทศ สู่ภายในประเทศ (Outside - in) และขับเคลื่อนการดำเนินการสู่ภายนอกประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศภายนอกภูมิภาค (Global reach) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการประสานงานระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดกับเอกอัครราชทูตประจำประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งจะต้องพิจารณาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในแบบทวิภาคี กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคมาเชื่อมโยงกันสู่ยุทธศาสตร์ในพื้นที่ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด รวมทั้งนำแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 คำแถลงนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อสภา และคำของบประมาณต่อสภาประจำปี/นโยบายของกระทรวงประจำปีมาใช้ในการพิจารณาด้วย และพิจารณาวางแนวทางดำเนินการเป็นรายประเด็นหลักเพื่อจัดทำ **“ยุทธศาสตร์เฉพาะด้าน”** ให้ชัดเจนและเป็นเอกภาพ และนำสู่การเชื่อมประสานระหว่างประเด็นหลักต่างๆ ให้เป็น **“ยุทธศาสตร์องค์รวม”** และแปลงสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัด

สิ่งสำคัญที่สุดคือ การกำหนดเป้าหมาย เนื่องจากยุทธศาสตร์เป็นเรื่องของทิศทาง/

เป้าหมาย ซึ่งจะต้องแยกออกจากเรื่องของวิชาการและกระบวนการให้ชัดเจน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ เป้าหมาย การดำเนินการ ขณะเดียวกัน จะต้องหาหน่วยงานสนับสนุนซึ่งอาจเป็นคณะกรรมการหรือสถาบันการศึกษาเพื่อสนับสนุนแนวคิด ข้อมูลต่างๆ และสนับสนุนในเรื่องของกระบวนการเพื่อให้การดำเนินงานในพื้นที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทเรียนจากการขับเคลื่อนศูนย์ปฏิบัติการร่วม (ROC) กลุ่มจังหวัด

แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ปฏิบัติการร่วม (ROC) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2547 ภายใต้การบูรณาการขับเคลื่อนระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช. กระทรวงการต่างประเทศ (กต.) และกระทรวงมหาดไทย

(มท.) สำนักงาน ก.พ.ร. และได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้การสนับสนุนสถานที่ตั้งศูนย์ ROC เป็นศูนย์กลางการประสานงาน ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การต่างประเทศเพื่อเชื่อมโยงการทำงานระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดกับเอกอัครราชทูตแบบบูรณาการ ช่วยเหลือการเจรจา การวิเทศสัมพันธ์ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจังหวัดกับประเทศเพื่อนบ้าน ประสานเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ พัฒนาระบบ ข้อมูลที่สนับสนุนการบริหารยุทธศาสตร์กลุ่ม

จังหวัด (Think Tank) สำคัญในการบูรณาการดำเนินการของผู้บริหารระดับสูงในการบริหารจัดการพื้นที่ซึ่งใช้แนวคิด “หลัก 3 ประสาน” เป็นกรอบในการขับเคลื่อน ได้แก่ การประสาน การดำเนินงานระหว่าง 1) ภาครัฐ 2) ภาคเอกชน และ 3) ท้องถิ่น/สถาบันวิชาการ กล่าวคือ

1. **ภาครัฐ** ดำเนินการในฐานะเป็นผู้กฎหมาย ระเบียบ กติกา มารยาทในการดำเนินการ มีพื้นที่ที่บริหารจัดการ ทราบถึงทิศทางการพัฒนา การเจรจาและการจัดทำข้อตกลงต่างๆ ประสานความร่วมมือและบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของอาทิกกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรืออาจมีผู้แทนสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบนโยบายของรัฐต่อสภา เพื่อร่วมคิด วางแนวทาง และต่อภาพยุทธศาสตร์ให้เป็นเอกภาพ และกำหนดทิศทางเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน และแบ่งมอบภารกิจที่แต่ละหน่วยงานมีความถนัด ซึ่งในพื้นที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และเอกอัครราชทูตประจำประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องประสานความร่วมมือและวางแผนงานร่วมให้เป็นแผนปฏิบัติราชการประจำปี และร่วมกันปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2. ภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการ ภาคเอกชนที่มีประสบการณ์จากการดำเนินงานจริง จะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัจจุบันเอกชนยังไม่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม (Cluster) ต่างคนต่างทำ และบางครั้งเอกชนอาจมองว่าภาคราชการเป็นอุปสรรค ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย ทำงานรวมตัวกันเป็นทีมเป็น“ระบบรวมศูนย์” ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จร่วมกัน ภาคเอกชนควรพิจารณานำข้อมูลมาร่วมการวางยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินงานซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด จะต้องพยายามสร้างเวทีเพื่อให้ภาค

เอกชนร่วมระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมวางแผน เพื่อให้เกิดความชัดเจน มีเอกภาพ และบริหารงานเชิงรุกของธุรกิจภายใต้แผนเดียวกัน

3. ท้องถิ่น/สถาบันวิชาการ สนับสนุน การดำเนินงานในฐานะ “คลังความคิด” (Think Tank) จะต้องดำเนินการศึกษาลงลึก ทำหน้าที่คิด จัดทำเอกสาร และศึกษาเชิงวิชาการเพื่อบริหารจัดการความรู้ตลอดเวลา เพื่อช่วยสนับสนุนข้อมูลในการวางยุทธศาสตร์ ช่วยระดมความคิดเห็นเพื่อใช้ในการวางยุทธศาสตร์ และการบริหารการตัดสินใจในพื้นที่ ทั้งนี้ การศึกษาจะต้องประมวลกรอบการดำเนินงาน/แนวทางการพัฒนาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับข้อมูลจริงที่ได้จากการแลกเปลี่ยนจากภาคเอกชน และยกเค้าโครงแนวทางการดำเนินงานเพื่อเสนอให้ภาครัฐวางยุทธศาสตร์ สนับสนุนการดำเนินการของภาคเอกชน โดยทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการ **ซึ่งในที่นี้ คือ การจัดตั้งศูนย์ ROC กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** เพื่อเป็นหน่วยสนับสนุน หรือ คลังความคิดในเรื่องของฐานคิด ศึกษาข้อมูลจริง และให้ความรู้ทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารในพื้นที่ใช้ในการวางยุทธศาสตร์ และขับเคลื่อนการดำเนินงาน

จะเห็นได้ว่าตามแนวคิดดังกล่าว จะช่วยให้การกำหนดยุทธศาสตร์ และการบริหารงานจะแยกออกจากงานวิชาการ/ทฤษฎี และงาน

ธุรการต่างๆ ได้ ซึ่งจะทำให้การบริหารงานมีระบบ เกิดความร่วมมือและระบบทีมงาน รวมทั้งมีคลังความรู้ช่วยในการวางแผนการตัดสินใจอีกด้วย

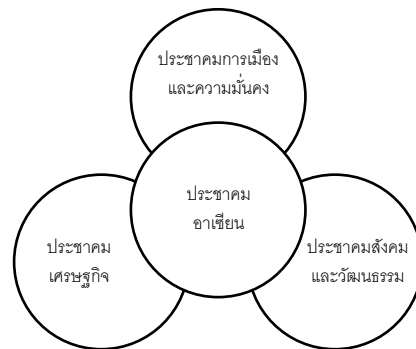
ประชาคมอาเซียนกับการเตรียมการของประเทศไทย

ต่างคุ้นเคย และผู้ที่รับผิดชอบมีการพบปะหารือกันอย่างสม่ำเสมอ จึงไม่จำเป็นต้องปรับตัวใหม่อย่างไรก็ตาม **พึงระวังที่จะมิให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน** เพื่อไม่ให้เสียบรรยากาศในการส่งเสริมความร่วมมือ

ตามเป้าหมายของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ภายใต้คำขวัญแสดงแนวคิดและปรัชญาหลักของความเป็นอาเซียน คือ : หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม (ONE VISION ONE IDENTITY ONE COMMUNITY) บนพื้นฐานขับเคลื่อน 3 เสาหลักของอาเซียน³ ซึ่งหากมองอย่างกว้างๆ จะเห็นว่า

เสาหลักที่ 1 เสามั่นคง (ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน) ในเสาหลักนี้อาจไม่ต้องห่วงมาก เนื่องจากเป็นเสาหลักแรกของอาเซียน 40 กว่าปี ซึ่งส่วนราชการ

เสาหลักที่ 2 เสาเศรษฐกิจ

(ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน) จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของไทย เนื่องจากจะเกิดตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และเงินลงทุนที่เสรีมากขึ้น มี

³ เสาที่ 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : ASC) เสาที่ ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economy Community : AEC) และ เสาที่ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC)

ความสามารถในการแข่งขันสูง การค้า รวมถึง การอำนวยความสะดวกในความร่วมมือทาง เศรษฐกิจ อาทิ การลดปัญหาอุปสรรคในการ ส่งเสริมการค้า การลงทุน ซึ่งเสาหลักนี้ มี กระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลักใน การดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อน ในปัจจุบันเน้นการส่งเสริมการค้าการตลาดและ หารายได้ ในขณะที่กฎกติกา และการส่งเสริม ความเชื่อมโยงในอาเซียน (ASEAN Connectivity) ยังไม่ได้รับการพิจารณา ปรับเปลี่ยน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันรับผิดชอบ วางยุทธศาสตร์/ แผนงานให้เป็นกรอบเดียวกัน รวมทั้ง พิจารณาในเรื่องของกฎหมาย กติกาต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการเป็นประชาคม เดียวกัน สำหรับประเด็นปัญหาที่อาจเกิด ผลกระทบต่อความมั่นคงอาทิอาชญากรรม ข้ามชาติ แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ยาเสพติด ฯลฯ **ไม่ควรนำมาพิจารณา เพิ่มเติม**เนื่องจากจะทำให้เห็นว่ามีควมวุ่นวาย ทั้งนี้ ให้เน้นเรื่องที่จะต้องปรับตัวใหม่เป็น ประเด็นสำคัญ

เสาที่ 3 เสาสังคม (ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน) จะได้รับผลกระทบ จากเสาหลักด้านเศรษฐกิจ อันเกิดจาก กระแสการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี รวมถึงการเงิน การค้า การลงทุน ซึ่งจะส่งผลต่อ การจัดการแรงงาน กลุ่มวิชาชีพสำคัญมาก อาทิ แพทย์ สถาปนิก บัญชี ทนายความ ฯลฯ

และการบริหารด้านการศึกษา ซึ่งหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาว่าจะต้องเตรียม การรองรับอย่างไร จะต้องศึกษาและนำเสนอ ข้อเสนอต่อหน่วยงานด้านการศึกษาของ ประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็กที่ ต้องก้าวสู่แรงงานเสรีทั้งนี้ **หน่วยงานขับเคลื่อน หลักควรเป็นหน่วยงานด้านการศึกษา ของประเทศ ซึ่งจะต้องส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ** โดยเฉพาะเรื่องของการเรียนรู้ เกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN Study) ให้เห็นถึง ทิศทาง และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น โดยจะต้อง มีแผนดำเนินการเปลี่ยนวิธีการคิด และสร้าง ความตระหนักถึงความเป็นอาเซียน

แนวทางการขับเคลื่อน 3 เสาหลัก อาเซียน

การดำเนินการขับเคลื่อนทั้ง 3 เสาหลัก ของอาเซียนทำได้คล่องตัวในประเทศที่มี ขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนประชากรไม่มาก และมีการบริหารงานจากบนลงล่าง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของไทย สามารถทำได้โดย

1. **การใช้กระบวนการร่วม** ได้แก่ กระบวนการในลักษณะ Top down โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะต้องรับ บทหนักในการจัดทำแผน โดยประสานงาน กับสำนักงานงบประมาณ เพื่อกำหนดทิศทาง การดำเนินงานและประเด็นสำคัญ (Agenda) สำหรับในส่วนที่จำเป็นต้องตัดสินใจใช้

อำนาจบริหารให้นำเข้าสู่การพิจารณาของ คณะรัฐมนตรี จากนั้น จะต้องส่งผ่านกรอบ แนวทางไปสู่หน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องตั้งรับ ช่วยคิด และนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป การขับเคลื่อนงานในลักษณะนี้ จะทำให้ หน่วยงานขนาดเล็กที่ไม่เคยได้รับงบประมาณฯ สามารถเข้าร่วมดำเนินการได้ ขณะเดียวกัน กระบวนการในลักษณะ Bottom - up ก็มีความจำเป็น เนื่องจากจะต้องรวบรวมความต้องการของพื้นที่ และสะท้อนศักยภาพที่มี ประกอบการวางยุทธศาสตร์โดยอาจใช้กลไก สนับสนุนฯ จากบทเรียนในการดำเนินการ ศูนย์ ROC นั่นเอง

2. การกำหนดปฏิทินดำเนินงาน โดยจะต้องจัดทำปฏิทินหรือกรอบ ดำเนินการว่าเมื่อถึงปี 2558 (ค.ศ. 2015) ต้องทำอะไรบ้าง รวมทั้งมีปฏิทินหรือ แผนนับถอยหลังสำหรับการเตรียม ความพร้อมของประเทศไทย จะต้อง ศึกษากฎบัตรอาเซียน หรือกฎหมายสูงสุด ของอาเซียน แนวทางการขับเคลื่อนและ เป้าหมายของ 3 เสาหลัก โดยจะต้องค้นหา ให้ได้ว่า ภายใต้กฎบัตรฯ และแนวทางต่างๆ ของอาเซียนจะมีผลกระทบต่อไทยอย่างไร สิ่งที่เราจะต้องเตรียมความพร้อมคืออะไร แผนปฏิบัติการในแต่ละด้านควรเป็นอย่างไร

3. สร้างความตระหนักในความ เป็น “คนอาเซียน” เนื่องจากความสำเร็จของ เสาหลักที่ 1 และ 2 (ประชาคมการเมืองและ

ความมั่นคงอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน) ขึ้นอยู่ที่ความสำเร็จของเสาหลัก ที่ 3 (ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) เนื่องจากการขับเคลื่อนล้วนเป็นคนอาเซียน ซึ่งมีประมาณ 600 ล้านคน ดังนั้น สิ่งสำคัญ คือ **ต้องสร้างความตระหนักถึงการเป็น “คนอาเซียน”** เข้าใจถึงอัตลักษณ์ การเป็น อันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียน อาทิ ในการแข่งกีฬา ต้องสร้างความรู้สึกร่วมให้ได้ ว่า เราส่งแรงใจให้คนอาเซียน มิใช่ส่งแรงใจ เป็นรายประเทศ ซึ่งการสร้าง ความตระหนัก เป็นเรื่องยาก อย่างไรก็ตาม หากดำเนินงาน ในเสาหลักนี้สำเร็จ จะทำให้เกิดความไว้วางใจ ระหว่างกันมากขึ้น ลดการเป็นคู่แข่ง ระหว่างประเทศสมาชิก และเกิดความร่วมมือกัน เหมือนครอบครัวเดียวกัน ทั้งนี้ **ความสำคัญ ของเสาหลักที่ 3 อยู่ที่ระบบการศึกษา** ซึ่ง จะต้องเร่งดำเนินการส่งเสริม เพราะจะทำให้ เกิดพฤติกรรม วิถีคิด ทักษะคติ สู่ความร่วมมือ ของอาเซียน

จากแนวคิด “หลัก 3 ประสาน” ภายใต้ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ซึ่งมีหน้าที่ ในการกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนา ภาคเอกชนที่มีประสบการณ์ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมขับเคลื่อน การดำเนินการกับภาครัฐ และมีท้องถิ่น/สถาบันการศึกษาสนับสนุนองค์ความรู้ สหาคิดทางวิชาการเพื่อเป็นแนวทางกำหนด ยุทธศาสตร์ น่าจะเป็นแนวคิด/กลไก

ความร่วมมือที่ช่วยในการเตรียมความพร้อม
สู่ประชาคมอาเซียนของไทย อย่างไรก็ตาม
ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ **การสร้าง
ความเข้าใจ** จะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้
ในภาพกว้าง หรือเป็นหลักการกว้างๆ
ขณะที่ไม่สามารถตอบคำถามว่า เรา

**เกี่ยวข้องกับอะไร จะมีผลกระทบอย่างไร
และจะต้องทำอะไรต่อไป** ซึ่งหน่วยงาน
หลักจะต้องศึกษา วิเคราะห์ และกำหนด
กรอบยุทธศาสตร์แต่ละด้านต้องชัดเจน
เพื่อให้ดำเนินงานในทิศทางเดียวกันและ
บรรลุตามเป้าหมายเดียวกัน

บทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการสนับสนุนประชาคมอาเซียน : ประสบการณ์ จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประเทศ ด้านการพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาคความยากจน

ดร.สุชาดา วัฒนา¹

การพัฒนาชนบทและขจัดความยากจนเป็นหนึ่งในกรอบความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียน ภายใต้แผนงานการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ในการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนในปี

พ.ศ. 2558 อย่างไรก็ดี นอกจากความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองแล้ว การแสวงหาความร่วมมือกับภูมิภาคอื่นๆ ในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา (development partner) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการบรรลุสู่ประชาคมอาเซียน สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหนึ่งในภาคีการพัฒนาที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียน โดยทั้งหน่วยงานของสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น the Chinese State Council Leading Group Office of Poverty Alleviation and Development (LGOP) กระทรวงการค้า (Ministry of Commerce of the People's Republic of China) และองค์การระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น ศูนย์กลางระหว่างประเทศด้านการลดปัญหาความยากจนในประเทศจีน (International Poverty Reduction Center in China หรือ IPRCC) เป็นต้น ล้วนเป็น

¹ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

หน่วยงาน/องค์การที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาความยากจนของภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งภูมิภาคอาเซียน ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้ารับการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาความยากจนของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนและภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งศึกษาดูงานการพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงเห็นว่าประสบการณ์ดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบกรอบความร่วมมืออาเซียน

การพัฒนาความร่วมมืออาเซียน - สาธารณรัฐประชาชนจีน

กล่าวได้ว่าการประชุมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมืออาเซียน - สาธารณรัฐประชาชนจีนด้านต่างๆ ในปัจจุบัน เกิดขึ้นในการประชุมครั้งแรกของคณะกรรมการความร่วมมืออาเซียน - สาธารณรัฐประชาชนจีน (ASEAN - China Joint Cooperation Committee : ACJCC) ระหว่างวันที่ 26 - 28 กุมภาพันธ์ 2540 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่ง

ในการประชุมดังกล่าวได้มีการพัฒนากลไกการเจรจาความร่วมมือใน 5 ด้านร่วมกัน คือ

- ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านการเมือง
- คณะกรรมการร่วม ASEAN - China ด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า
- ความร่วมมือ ASEAN - China ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- คณะกรรมการของอาเซียนในกรุงปักกิ่ง และ
- คณะกรรมการความร่วมมืออาเซียน - สาธารณรัฐประชาชนจีน หรือ ACJCC

โดย ACJCC จะทำหน้าที่ประสานงานการเจรจาความร่วมมือทั้ง 5 ด้านเข้าด้วยกัน ในการประชุมดังกล่าว ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบในหลักการและข้อเสนอโครงการ 3 โครงการ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนบุคคลากรระหว่างอาเซียนและสาธารณรัฐประชาชนจีน โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการค้า และโครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งต่อมาจึงได้พัฒนาความร่วมมือด้านอื่นๆ เช่น ความร่วมมือในการพัฒนาชนบทและขจัดความยากจน เป็นต้น

International Poverty Reduction Center in China หรือ IPRCC และบทบาทในการสนับสนุนความร่วมมือในการแก้ปัญหาความยากจน

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนและโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) รวมทั้งองค์การพัฒนาระหว่างประเทศอื่นๆ ได้ริเริ่มที่จะจัดตั้ง IPRCC ขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และความร่วมมือระหว่างประเทศในประเด็นเรื่องการพัฒนาและการแก้ปัญหาความยากจน

สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญของ IPRCC อย่างมาก จะเห็นได้จากการประกาศเจตนารมณ์และแถลงการณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ เพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศต่างๆ ร่วมกัน (common prosperity through prevalent development) โดยประธานาธิบดีหูจิ่นเทาได้ประกาศในการประชุมในโอกาสครบรอบ 60 ปี ขององค์การสหประชาชาติ ในปี 2548 และการประชุมเวทีการประชุมสุดยอดอาเซียน + จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ในปีเดียวกันว่า ได้มีการจัดตั้ง IPRCC ขึ้นในกรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเป็นองค์การที่สนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจน

ในภูมิภาคต่างๆ ของโลก และจะเป็นเจ้าภาพจัดเวทีสัมมนาผู้บริหารระดับสูงของอาเซียน + 3 (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี) ในปี พ.ศ. 2549 เพื่อแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต่างๆ เพื่อลดปัญหาความยากจน

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2548 จึงได้มีการลงนามความร่วมมือระหว่าง the Chinese State Council Leading Group Office of Poverty Alleviation and Development (LGOP) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน และองค์การสหประชาชาติ (UNDP) เพื่อจัดตั้ง IPRCC ขึ้น และเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 โดยมีภารกิจที่สำคัญคือ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ เพื่อลดความยากจนที่มีอยู่ทั่วโลก ด้วยการสนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยเชิงนโยบาย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการลดความยากจนของประเทศต่างๆ และความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

IPRCC จึงเป็นสถาบันระหว่างประเทศที่ให้บริการใน 4 เรื่อง คือ

- การศึกษาวิจัยเรื่องการลดความยากจนของประเทศกำลังพัฒนา
- การจัดการฝึกอบรมให้กับบุคลากรที่ทำงานด้านการลดความยากจนและการพัฒนาจากทั่วโลก

➤ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการลดความยากจนในรูปของการจัดประชุม สัมมนา เป็นต้น

➤ พัฒนาโครงการความร่วมมือด้านการลดความยากจนกับประเทศกำลังพัฒนา

ในปีเดียวกันนั้น IPRCC ได้ขยายบทบาทการให้บริการดังกล่าว ไปยังต่างประเทศเป็นครั้งแรก โดยให้การสนับสนุน

ความร่วมมือระหว่าง LGOP กระทรวงเกษตรและพัฒนามชนบทของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ธนาคาร

พัฒนาแห่งอาเซียน หรือ ADB สถาบันธนาคารเพื่อการพัฒนา (Asian Development Bank Institution : ADBI) และ IPRCC จัดการสัมมนาในหัวข้อ “The 3rd Session of China - ASEAN Forum on Social Development and Poverty Reduction “ณ กรุงฮานอย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามซึ่งในครั้งนั้นผู้เขียนและเจ้าหน้าที่จากสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยและกรมต่างๆ ของกระทรวงมหาดไทยจำนวนหนึ่งได้มี

โอกาสเดินทางไปเข้าร่วมสัมมนาดังกล่าวด้วย

ประสบการณ์การเข้าร่วมสัมมนาและศึกษาดูงานการพัฒนาชนบทและแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในปี 2552 ผู้เขียนร่วมกับผู้แทนจากกรมการปกครอง สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการหัวข้อ Workshop

on Poverty Reduction Policy and Practices for South Pacific and Asian Countries ระหว่างวันที่ 31 มกราคม - 8 กุมภาพันธ์ 2553 ณ เมืองหนานหนิง เขตปกครองตนเองกวางสี จ้วง (Guangxi Zhuang) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจากประเทศสมาชิกภูมิภาคต่างๆ ได้เรียนรู้ประสบการณ์การแก้ปัญหาความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านนโยบายและการแก้ปัญหา

ความยากจนระหว่างกัน และสามารถริเริ่มแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนานโยบายการพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาความยากจนในประเทศของตนเอง ในการประชุมดังกล่าว มีผู้เข้าร่วมประชุมจากภูมิภาคอาเซียน เอเซียใต้ และแปซิฟิกได้จาก 9 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย ลาว อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม บังคลาเทศ วานูอาตู ตองกา และฟีจี รวม 22 คน โดยคาดหวังว่าผู้เข้าร่วม สิ่งที่เรียนรู้จากการประชุมดังกล่าว คือ นโยบายและประสบการณ์ในการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งประเทศบังคลาเทศไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความยากจน การสนับสนุนแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การจัดตั้งกองทุนเพื่อชุมชน หรือคนจน แต่ในประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกได้ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นดำเนินการ เช่น อยู่ในช่วงการพัฒนา นโยบายและแผนพัฒนาชนบท เป็นต้น

อย่างไรก็ดี สาระสำคัญของนโยบายแก้ปัญหาความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้

➤ สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการแก้ปัญหาความยากจน คือ รัฐบาลต้องตระหนักว่า การแก้ปัญหาความยากจน คือการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง (political will)

ดังนั้น รัฐบาลต้องมีบทบาทนำในการพัฒนาเพื่อลดความยากจน และต้องกำหนดให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

➤ ลักษณะเด่นของนโยบายลดความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ การแบ่งการดำเนินนโยบายออกเป็นช่วงเวลา และกำหนดวัตถุประสงค์รวมทั้งเป้าหมายในแต่ละช่วงเวลาอย่างชัดเจน ได้แก่ ในช่วงแรกให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบทแบบครอบคลุม (ยังไม่ระบุเป้าหมายที่ชัดเจน) ระยะต่อมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเขตที่มีคนจนอาศัยอยู่จำนวนมาก (poor counties) ระยะต่อมาให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิตในภูมิภาคหลักของประเทศ และระยะต่อมาเน้นการพัฒนาไปที่หมู่บ้านยากจน

➤ การให้ความสำคัญกับการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาความยากจน เช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ของคนยากจน เช่น เป็นพื้นที่เสื่อมโทรม ไม่มีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอต่อการยังชีพ หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงที่ต้องเผชิญกับภัยพิบัติจากธรรมชาติ โดยเห็นว่าสภาพธรรมชาติและภัยพิบัติทางธรรมชาติจะเป็นปัจจัยที่ทำให้

คนยากจนหรือเมื่อหลุดพ้นจากความยากจนแล้ว มีความเสี่ยงที่จะกลับไปเผชิญกับความยากจนอีก สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถของคนในกลุ่มต่างๆ ในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ

นโยบายดังกล่าว ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถลดสัดส่วนคนจนจากร้อยละ 14.8 ในปี พ.ศ. 2528 เหลือเพียงร้อยละ 1.6 ในปี พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ยังเป็นปัญหาและความท้าทายของนโยบายแก้ปัญหาความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นความท้าทายของเกือบทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทย คือ การรักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไป ในขณะที่ต้องให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนยากจน รวมทั้งการคำนึงถึงข้อห่วงใยของกระแสสังคมโลกในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม

ต่อมา ผู้เขียนได้มีโอกาสได้รับทุนจากกระทรวงการค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมในหัวข้อ Regional Macroeconomic Planning and Infrastructure Development ซึ่งจัดโดย The Academy of Macroeconomic Research of National Development and

Reform Commission of the People's Republic of China ระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม - 4 พฤศจิกายน 2553 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2554 - 2558) ซึ่งในครั้งนั้น มีผู้รับทุนประกอบด้วย นักเศรษฐศาสตร์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน วิศวกรที่รับผิดชอบโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจาก 18 ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ลาว มองโกเลีย ศรีลังกา อุซเบกิสถาน บาลารุส เซอร์เบีย มาซิโดเนีย ปาเลสไตน์ ชูแดน ซีราลีโอน อูกานดา กานา ไมโครนีเซีย และประเทศไทย (ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การพัฒนาระหว่างสาขาการพัฒนา

ต่างๆ และระหว่างประเทศในภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือด้านการลงทุนระหว่างประเทศ

สำหรับเป็นทิศทางการพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้การปฏิรูประบบเศรษฐกิจจากระบบการวางแผนจากส่วนกลาง (planned economy) ไปสู่ระบบที่ผสมผสานระหว่างการวางแผนจากส่วนกลาง (กำหนดแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ) และการขับเคลื่อนด้วยกลไกตลาด (market mechanism) ซึ่งจะไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และการลดปัญหาความยากจนในรูปของความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจน นั้น สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

➤ ให้ความสำคัญกับมิติการพัฒนาอย่างรอบด้าน (inclusive development) ด้วยนโยบายที่เรียกว่า ‘opening up’ หรือการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนารวมทั้งการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ (go out strategy) เพื่อพัฒนาไปสู่ประเทศสังคมนิยมที่มีความทันสมัย (Socialist Modernization) และบรรลุความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (Green Growth) การเป็นระบบเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำหรือระบบเศรษฐกิจสีเขียว (Low Carbon or green economy) และการพัฒนาที่คนในสังคมได้รับผลจากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

➤ สาธารณรัฐประชาชนจีนตระหนักถึงความสำคัญของ soft power ในรูปของการใช้มิติทางวัฒนธรรมจีนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี อาหาร เป็นต้น ซึ่งประเทศอื่นๆ เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ประสบความสำเร็จมาแล้ว

➤ การเน้นให้เห็นความพยายามของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่จะใช้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคในระดับภูมิภาค (Regional Macroeconomic Development) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ บนหลักการสำคัญคือ การพัฒนาที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ (people first) คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ (area - based) และการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาลกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น รวมทั้งภาคส่วนต่างๆ และชุมชนในพื้นที่ โดยใช้กลไกการจัดการในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การวางแผนพัฒนาในรูปของกลุ่มเมือง (city cluster) การพัฒนาความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ และการพัฒนาที่คำนึงถึงระบบนิเวศ (ecosystem based) และการใช้นโยบายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ทั้งการก่อสร้างสาธารณูปโภคสาธารณูปการและการคมนาคม โดยเฉพาะรถไฟความเร็วสูง และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม (social infrastructure)

เช่น ระบบการศึกษา สาธารณสุข เป็นต้น) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาในหลายมิติ ได้แก่ กระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ (stimulus economic package) ในช่วงที่ประเทศกำลังเผชิญวิกฤติเศรษฐกิจโลก ทั้งยังเป็นการสนับสนุนอุตสาหกรรมก่อสร้างภายในประเทศ และการลงทุนในต่างประเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายคมนาคมและความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างภูมิภาคต่างๆ ในประเทศและภูมิภาคประเทศ เช่น ภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) เป็นต้น

ในปัจจุบัน เราจึงเห็นการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีนในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะการขยายเครือข่ายรถไฟความเร็วสูงภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในประเทศต่างๆ หรือ go out strategy ซึ่งจะได้ประโยชน์ทั้งเศรษฐกิจภายในประเทศและการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคแม่น้ำโขงและประชาคมอาเซียน ส่วนประเด็นการพัฒนาชนบท และการแก้ปัญหาความยากจนที่ผู้เขียนเห็นว่าสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศไทย คือ การนำแนวคิดเรื่องการพัฒนาบนฐานศักยภาพของพื้นที่ (area-based management) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ในรูปของการจัดกลุ่มเมือง (city cluster) มาเป็น

เครื่องมือในการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ซึ่งนอกจากจะกระตุ้นการเจริญเติบโตในระดับมหภาคของประเทศแล้ว ยังช่วยในการกระจายความเจริญไปสู่ชนบทและลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาประเทศในภูมิภาคต่างๆ แต่ประเด็นที่ผู้เขียนให้ความสนใจเป็นพิเศษ และเป็นประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ คือ การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่เป็นสาเหตุของความยากจน เช่น พื้นที่สูงหรือพื้นที่ที่ไม่มีคุณภาพเพียงพอต่อการเกษตรกรรม เป็นต้น เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพในการพัฒนาหรือรองรับความเสี่ยงจากภัยพิบัติต่างๆ เช่น ปัญหาน้ำท่วม พายุ การกัดเซาะชายฝั่ง เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภูมิภาคที่มีความเจริญมากกว่ากับภูมิภาคที่มีความเจริญน้อยกว่าเพื่อพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกันเช่นการพัฒนาความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างภาคตะวันออกและภาคตะวันตกของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญของประชาคมอาเซียน ทั้งในรูปของการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างภูมิภาคอาเซียนกับภูมิภาคอื่นๆ รวมทั้งการส่งเสริม

การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อพัฒนาเครือข่ายคมนาคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในด้านอื่นๆ ต่อไป ผู้ที่สนใจเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความรู้

ประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะที่จัดโดย IPRCC สามารถเข้าไปติดตามกำหนดการ หรือองค์ความรู้ต่างๆ ได้ตามเว็บไซต์ของ IPRCC

**พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน
เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑**

งานราชการนั้น คืองานของแผ่นดิน ข้าราชการจึงต้องสำนึกตระหนัก
อยู่ตลอดเวลาถึงฐานะ และหน้าที่ของตน แล้วตั้งใจปฏิบัติงานทุกอย่าง
โดยเต็มกำลังสติปัญญาความสามารถ ด้วยความสุจริตเที่ยงตรง
และด้วยความมีสติยั้งคิด รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรกระทำ
สิ่งใดควรงดเว้น เพื่อให้งานที่ทำปราศจากโทษเสียหาย
และบังเกิดผลเป็นประโยชน์ที่แท้ คือ ความเจริญ
มั่นคงของประเทศชาติและประชาชน

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200 โทร./โทรสาร 0-221-5958

<http://www.stabundamrong.go.th>